

**UCHWAŁA Nr L/285/2018
RADY GMINY ŁYSOMICE
z dnia 8 października 2018 r.**

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

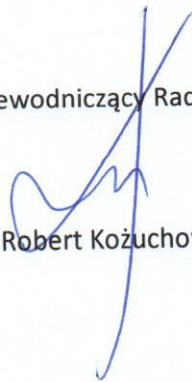
Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r., poz. 994, poz. 1000, poz. 1349 oraz poz. 1432) uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się i przyjmuje do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, której treść stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łysomice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Robert Kozuchowski

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr L/285/2018

Rady Gminy Łysomice

z dnia 8 października 2018 r.

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

Łysomice, 2018

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁYSOMICE

mgr Robert Kozuchowski

Spis treści

Wstęp.....	4
Zakres Strategii.....	4
Metodyka pracy nad Strategią	4
1. Diagnoza Gminy Łysomice	6
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Łysomice	6
1.1.1. Lokalizacja	6
1.1.2. Klimat i warunki przyrodnicze.....	9
1.1.3. Demografia	11
1.1.4. Bezrobocie i rynek pracy.....	16
1.1.5. Gospodarka.....	21
1.1.6. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	25
1.1.7. Kultura.....	33
1.1.8. Edukacja.....	34
1.1.9. Turystyka.....	37
1.1.10 Ochrona środowiska.....	39
1.2. Charakterystyka sołectw Gminy Łysomice	42
1.2.1. Gostkowo	42
1.2.2. Kamionki Duże	43
1.2.3. Kamionki Małe.....	46
1.2.4. Lulkowo	48
1.2.5. Łysomice	50
1.2.6. Ostaszewo.....	51
1.2.7. Papowo Toruńskie.....	53
1.2.8. Papowo Toruńskie -Osieki	54
1.2.9. Różankowo	55
1.2.10. Turzno.....	58
1.2.11. Tylice	60
1.2.12. Wytrębrowice.....	63

1.2.13.	Zakrzewko	64
1.2.14.	Zęgwirt.....	65
1.3.	Badania ankietowe i „burza mózgów”	66
1.3.1.	Metodologia	66
1.3.2.	Analiza i podsumowanie	89
1.4.	Analiza SWOT	91
1.4.1.	Określenie silnych i słabych stron.....	91
1.4.2.	Określenie szans i zagrożeń	92
1.5.	Podsumowanie diagnozy	92
2.	Cele i misja Strategii	95
2.1.	Wizja rozwoju Gminy Łysomice.....	95
2.2.	Cele i kierunki działań.....	96
3.	Planowane działania.....	99
4.	Zgodność z dokumentami strategicznymi	105
4.1.	Zgodność z dokumentami na poziomie krajowym i europejskim	105
4.2.	Zgodność z regionalnymi dokumentami strategicznymi	107
4.3.	Zgodność z lokalnymi dokumentami strategicznymi.....	110
5.	Mechanizmy wdrażania i monitorowania postępów.....	112
	Spis tabel, wykresów, schematów i rysunków	114

Wstęp

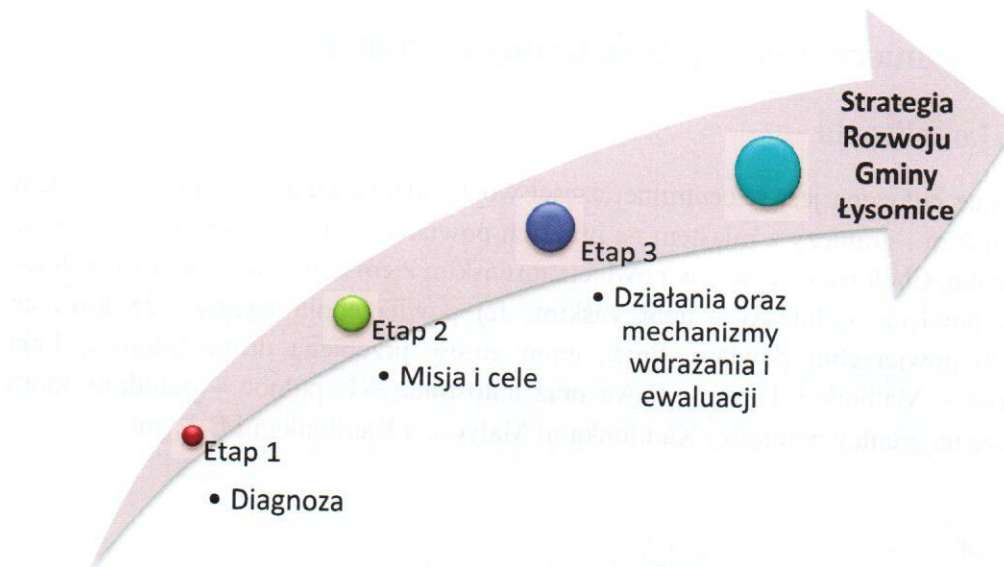
Zakres Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028 jest najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla wspólnoty samorządowej Gmina Łysomice. Wyznacza kierunki rozwoju oraz działania przyczyniające się do osiągnięcia wyznaczonych na podstawie diagnozy gminy celów, dzięki którym możliwy będzie dynamiczny progres we wszystkich sferach funkcjonowania społeczeństwa lokalnego. Jej zakres terytorialny obejmuje wszystkie 23 miejscowości skupione w 14 sołectwach Gminy Łysomice, położonej w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie toruńskim. Ramy czasowe Strategii zostały wyznaczone na okres od roku 2018 do roku 2028, co pozwoli na zrealizowanie zarówno celów krótkookresowych w perspektywie 2-3 letniej, jak i długookresowych planowanych na perspektywę dziesięcioletnią. W połowie okresu obowiązywania Strategii przeprowadzona zostanie ocena śródkresowa, po której może zostać podjęta decyzja o aktualizacji Strategii. Zakres rzeczowy dokumentu obejmuje szczegółową wieloaspektową diagnozę obszaru objętego Strategią, wyznaczenie misji i celów oraz kierunków działań wraz ze wskazaniem projektów rekomendowanych do realizacji i ich ramami finansowymi, zgodność z dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, a także mechanizmy wdrażania i monitoringu Strategii. Tak skonstruowana *Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028* przyczyni się poprzez realizację zawartych w niej założeń do długofalowego wzrostu i rozwoju wspólnoty samorządowej Gminy Łysomice.

Metodyka pracy nad Strategią

Prace nad *Strategią Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028* zostały podzielone na trzy etapy uwzględniające partycypację społeczną w procesie tworzenia dokumentu w postaci konsultacji społecznych z mieszkańcami, przedstawicielami Urzędu Gminy, sołtysami, przedsiębiorcami i przedstawicielami organizacji pozarządowych. Poszczególne etapy zostały przedstawione na poniższym schemacie.

Schemat 1. Etapy prac nad Strategią Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

Źródło: Opracowanie własne

Etap 1. obejmował przeprowadzenie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej Gminy Łysomice za pomocą analizy danych źródłowych, badania ankietowego oraz metodą „burzy mózgów” przy współudziale lokalnej społeczności podczas konsultacji przeprowadzonych w dniu 11 czerwca 2018 r. oraz 26 lipca 2018 r. w siedzibie Urzędu Gminy Łysomice przy ulicy Warszawskiej 8 w Łysomicach. Etap został uwieńczony ustaleniem problemu głównego i wynikających z niego problemów szczegółowych bezpośrednio dotyczących mieszkańców Gminy Łysomice.

Etap 2. Misja i cele Strategii zostały ustalone metodą ekspercką na podstawie sformułowanych w etapie 1. problemów. Została przeprowadzona również kwantyfikacja celów za pomocą metodologii SMART, dzięki czemu została zapewniona ich istotność, mierzalność, osiągalność, określenie w czasie oraz skonkretyzowanie.

Etap 3. Na tym etapie sformułowano działania i projekty niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów dzięki wykorzystaniu metody aktywnego planowania strategicznego podczas trzecich konsultacji społecznych, które odbyły się 30 sierpnia 2018 r. Założone działania zostały skwantyfikowane, co pozwoliło na opracowanie wielopoziomowych mechanizmów wdrażania i ewaluacji strategii.

Aby efektywnie i skutecznie zaprojektować ten najważniejszy dokument strategiczny dla gminy, podczas prac nad Strategią wykorzystano wiele metod i narzędzi strategicznego planowania, takich jak: metoda ekspercka, metoda aktywnego planowania strategicznego, analiza SWOT oraz metody pośrednie – konsultacje społeczne oraz technika „burzy mózgów”.

1. Diagnoza Gminy Łysomice

1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Łysomice

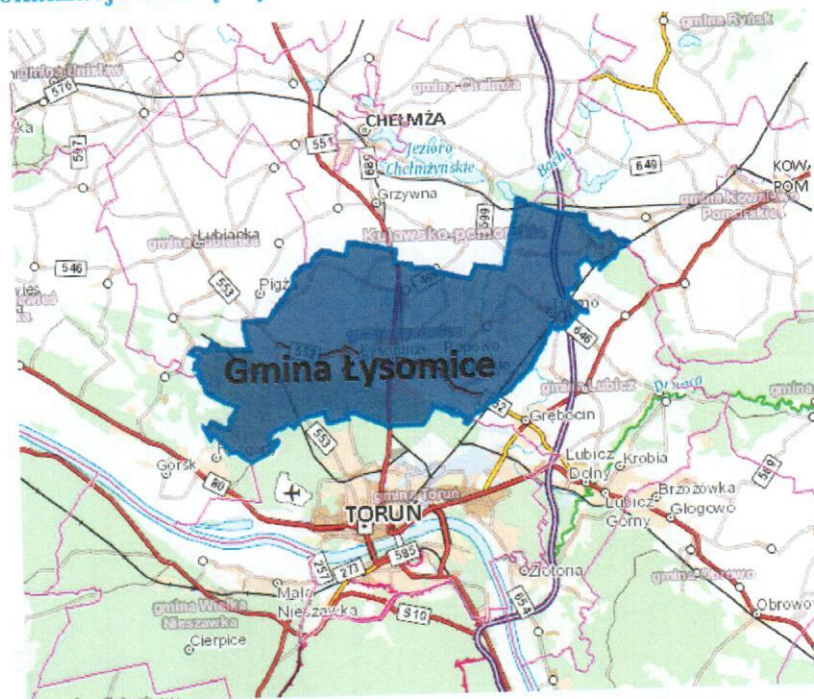
1.1.1. Lokalizacja

Gmina Łysomice położona jest w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie toruńskim i graniczy z miastem na prawach powiatu Toruń oraz gminami: Zławieś Wielka, Łubianka, Chełmża i Lubicz, w powiecie toruńskim ziemskim oraz gminą Kowalewo Pomorskie w powiecie golubsko – dobrzyńskim. Jej powierzchnia wynosi 128 km², co stanowi 10,3% powierzchni powiatu. Przez teren gminy przebiega droga krajowa, linia kolejowa Toruń – Malbork i Toruń – Łława oraz autostrada A1, północ – południe, która biegnie również na granicy pomiędzy Kamionkami Małymi, a Kamionkami Dużymi.

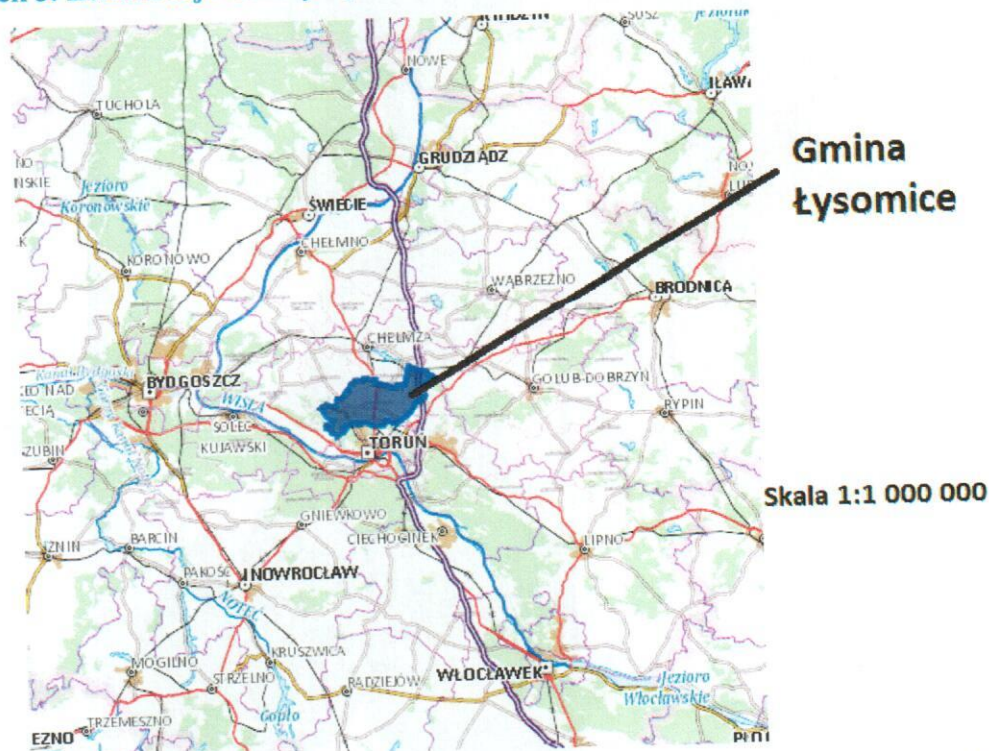
PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY ŁYSOMICZE

Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Łysomice na tle sąsiadujących gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/?gmap=gp0>, dostęp: 5.07.2018 r., skala 1: 250 000

Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Łysomice na tle województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/?gmap=gp0>, dostęp: 5.07.2018 r.

1.1.2. Klimat i warunki przyrodnicze

Teren gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych, jej część południowozachodnia w Kotlinie Toruńskiej zaś pozostała część na Pojezierzu Chełmińskim. Pod względem hydrograficznym większość obszaru gminy znajduje się w zlewni Strugi Łysomickiej (Kanału Górnego). Do zlewni Strugi Toruńskiej należy środkowowschodnia część gminy, natomiast niewielkie jej obszary na wschodzie do zlewni rzeki Drwęcy i na północy do zlewni rzeki Browiny.

Najwyżej położony punkt na terenie gminy wznosi się 101,4 m n.p.m., w rejonie wsi Kamionki Duże, zaś najniżej położony jest w dolinie Strugi Łysomickiej – 42,6 m n.p.m.

Na terenie gminy przeważają dwa podstawowe typy rzeźby charakterystyczne dla obszarów nizinnych w przeszłości zlodowaconych. W części pojeziernej występuje krajobraz wysoczyzny morenowej, w kotlinie krajobraz doliny.

Wysoczyzna morenowa, przeważnie płaska lub lekko falista, wznosi się średnio 80-90 m n.p.m. Urozmaicają ją niewielkie zagłębienia wytopiskowe, których dna są często podmokłe lub wypełnione wodą. Wysoczyznę rozcina wąska i płytka dolina Strugi Toruńskiej. Ponad poziom wysoczyzny wznoszą się niewysokie pagórki morenowe (w rejonie Kamionek Dużych). Od wschodu z wysoczyzną morenową graniczy obszar sandrowy urozmaicony licznymi podmokłymi obniżeniami. Rozległe obniżenie w sandrze wypełnia Jezioro Kamionkowskie. Wysoczyzna morenowa oddzielona jest od doliny Wisły załomem zmiennej wysokości (od 25 m w rejonie Świerczynek do 5 m w rejonie Lulkowa, Łysomic i Papowa Toruńskiego) i zróżnicowanym nachyleniu stoków. Dno doliny Wisły łagodnie obniża się w kierunku południowym. W rejonie osady leśnej Olek dolinne dno urozmaicają niewielkie wydmy.

Na obszarze wysoczyznowym dominują gleby brunatnoziemne i bielicowe. W części dolinnej przeważają gleby piaskowe różnych typów genetycznych, a miejscami także gleby organiczne. Pod względem gospodarczym na obszarze gminy Łysomice przeważają grunty orne dobrych klas bonitacyjnych, tj. III klasy (łącznie 62,5 % powierzchni gruntów ornych) i klasy IV (29,7 %). Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej oszacowany przez Instytut Uprawy i Nawożenia Gleb w Puławach wynosi 84,0 punkty i jest wyższy od średniego dla powiatu i jednym z wyższych w województwie.

Obszar wysoczyzny morenowej jest praktycznie bezleśny. Rosnące tu przed wiekami zasobne lasy na siedliskach grądowych zostały dawno wykarczowane, a grunty przeznaczone pod użytkowanie rolnicze. Kompleksy leśne na obszarze gminy znajdują się głównie w jej południowej części, w dolinie Wisły i w strefie krawędziowej wysoczyzny oraz we wschodniej części, w rejonie jeziora Kamionkowskiego. Większość z nich to lasy państwowe będące w zarządzie Nadleśnictw Toruń i Golub-Dobrzyń. Przeważają lasy na siedliskach boru świeżego oraz boru mieszanego świeżego. Dominują w nich drzewostany sosnowe w wieku 40-60 lat, z udziałem gatunków liściastych: dąb, grab, brzoza, osika, olcha. W rejonie Strugi

Łysomickiej występują stare drzewostany sosnowe (ponad 100-letnie), a także lasy grądowe (rezerwat „Las Piwnicki”) oraz lasy łęgowe.

Obszar gminy Łysomice jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Osie hydrograficzne jej obszaru gminy stanowią Struga Łysomicka oraz Struga Toruńska. Największym jeziorem na terenie gminy jest Jezioro Kamionkowskie o powierzchni około 71,4 ha. Jezioro jest wykorzystywane na potrzeby rekreacji i wypoczynku świątecznego (ośrodek wypoczynkowy, plaża, kąpielisko i pole namiotowe) oraz wędkarstwa. Długość jeziora wynosi 2250 m. szerokość 530 m. Maksymalna głębokość sięga 16 m. Jezioro zasilane głównie wodami gruntowymi, nie posiada odpływu powierzchniowego. Niekorzystną cechą tego akwenu są duże wahania stanu wody. Ponadto na terenie gminy znajduje się szereg niewielkich śródpolnych „oczek” wodnych, wypełniających dna zagłębień wytopiskowych, które np. w Turznie po pogłębieniu wykorzystywane są jako stawy rybne.

Obszar gminy jest bardzo zasobny w wody podziemne. Występują tu zarówno wody plejstoceny jak i mioceny zalegające na głębokości od 40 do 90 m. Z tego względu znalazł się on w granicach tzw. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych wymagającego najwyższej ochrony (część pradolinna) i wysokiej ochrony (część wysoczyznowa).

Obszar gminy Łysomice nie jest zasobny w surowce naturalne. Udokumentowane dwa złoża kruszywa znajdują się w rejonie wsi Świerczynki, które są wykorzystywane na potrzeby lokalne. Złoża kruszywa stwierdzono także w rejonie wsi Wytrębówce i Kamionki Małe. Ponadto na terenie gminy znajduje się złożo surowców ilastych w Koniczynie.

Klimat gminy, podobnie jak powiatu i regionu, należy do typu przejściowego, charakterystycznego dla całego Niżu Polskiego. Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne R. Gumińskiego (1948) Toruń i okolice położone są pomiędzy chłodną i o większych opadach dzielnicą pomorską, a suchszą i cieplejszą dzielnicą środkową. Według danych dla stacji meteorologicznej Toruń-Wrzosy, średnia z wielolecia roczna temperatura powietrza wynosi 7,6° C; najchłodniejszym miesiącem jest styczeń (-2,9° C) a najcieplejszym lipiec (17,8° C). Długość okresu wegetacyjnego, tj. ilość dni z temperaturą pow. 5° C, wynosi ok. 218 dni.

Opady atmosferyczne nie są wysokie i mieszczą się w przedziale 500 – 550 mm w skali roku. Średnie miesięczne, półroczne i roczne sumy opadów z wielolecia przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 1. Średnioroczne sumy opadów w poszczególnych miesiącach w Gminie Łysomice

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok	IV-IX	X-III
26	22	24	32	51	71	88	60	43	36	36	36	525	345	180

Według danych z Torunia z wielolecia 1951-1990 w skali roku najczęściej występują wiatry W (19,5%), SW (13,8%), SE (12,0%) i E (11,8%), a najrzadsze N (8,2%), NE (8,3%), S (9,1%) i NW (11,4%). Cisze atmosferyczne występują przez około 6% czasu.

Średnie roczne prędkości wiatrów według kierunków są wyrównane. Najmniejszą prędkością charakteryzują się wiatry z kierunku S (2,9 m/s), NE (3,1 m/s) i N (3,2 m/s), a największą wiatry z kierunku W (3,6 m/s).

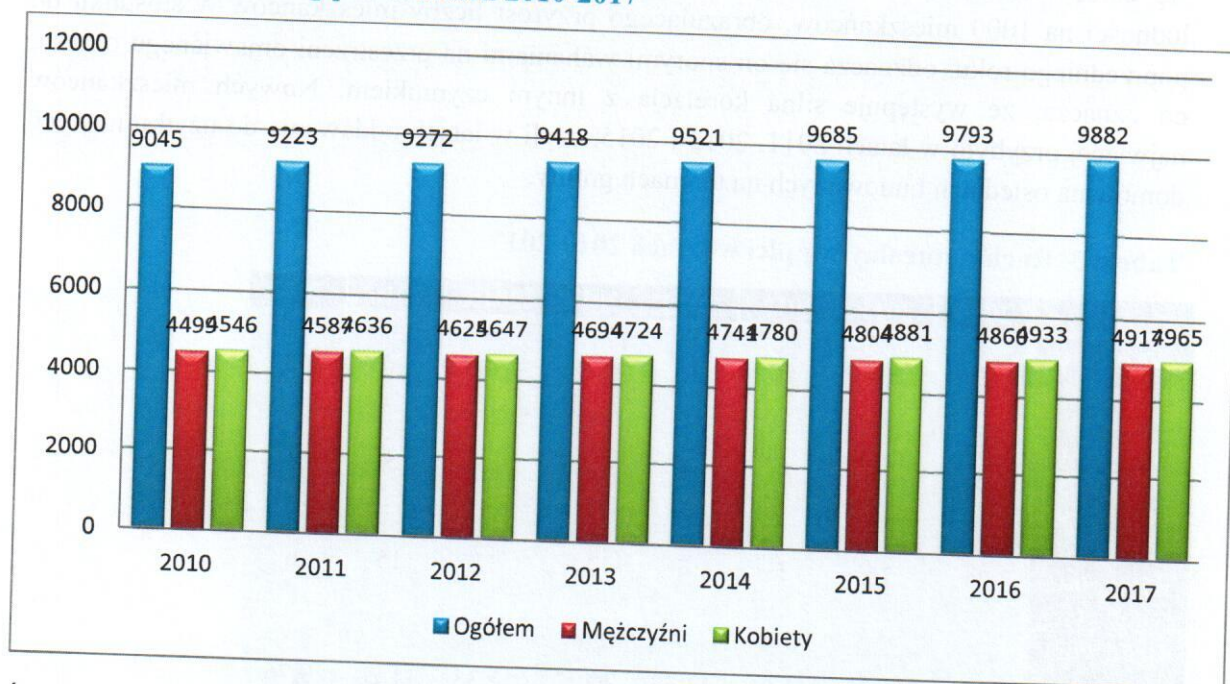
Najmniejsze prędkości wiatrów występują w miesiącach letnich lub jesiennych, a największe wiosna (marzec – kwiecień).

Opracowanie na podstawie Programu Ochrony Środowiska Gminy Łysomice na lata 2004 – 2010 z perspektywą na lata 2011 – 2020.

1.1.3. Demografia

Gmina Łysomice w roku 2017 miała 9 882 mieszkańców zgodnie z danymi GUS, z czego 50,2% stanowiły kobiety, a 49,8% mężczyźni, czyli zamieszkuje ją 9,5% ludności powiatu toruńskiego. W latach 2002-2017 liczba mieszkańców wzrosła o 24,9%. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,4 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego, który wynosi 41,2 lat oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski - 41,4 lat.

Wykres 1. Ludność wg płci w latach 2010-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Wykres 1 przedstawia ludność w gminie Łysomice ze względu na płeć jej mieszkańców w latach 2010-2017. Według najnowszych danych, ogólny stan liczby mieszkańców gminy

wynosił 9882 osób, co stanowi wzrost ich liczby w porównaniu z poprzednimi latami. Oznacza to, iż na omawianych terenach osiedla się coraz wyższa liczba mieszkańców. W 2017 roku gminę tą zamieszkiwało 4965 kobiet i 4917 mężczyzn, co wskazuje na fakt, iż ludność ta charakteryzuje się niewielką przewagą liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Analizując poprzednie lata można zauważyć, iż tendencja ta utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 2. Stan ludności - Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki w latach 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ludność na 1 km²	71	73	73	74	75	76	77	78
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	6,8	19,5	5,3	15,8	10,9	17,2	11,2	9,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Tabela 2. przedstawia gęstość zaludnienia w gminie Łysomice w latach 2010-2017. Według najnowszych danych wynosi on 78 osób, co stanowi najwyższy wynik na przestrzeni prezentowanych lat. Oznacza to również, że liczba osób przypadająca na 1 km² w gminie Łysomice stale wzrasta. Stanowi to o atrakcyjności omawianego obszaru, na którym osiedla się coraz więcej osób. Natomiast w przypadku wskaźnika dotyczącego zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców, obrazującego przyrost liczby mieszkańców w stosunku do poprzedniego roku, odznacza się on sporymi wahaniami na przestrzeni omawianego okresu, co oznacza, że występuje silna korelacja z innym czynnikiem. Nowych mieszkańców najwięcej przybyło w latach 2011, 2013 i 2015, czyli w latach oddawania do użytku nowych domów na osiedlach budowanych na terenach gminy.

Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w latach 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Przyrost naturalny; ogółem	32	37	18	15	38	50	20	13
Przyrost naturalny; mężczyźni	8	21	13	8	18	15	5	7
Przyrost naturalny; kobiety	24	16	5	7	20	35	15	6
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,37	11,48	11,01	11,33	12,12	11,35	11,20	9,76
Zgony na 1000 ludności	7,80	7,44	9,07	9,72	8,12	6,15	9,15	8,44

Przyrost naturalny na 1000 ludności	3,57	4,05	1,94	1,60	4,01	5,21	2,06	1,32
--	------	------	------	------	------	------	------	------

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

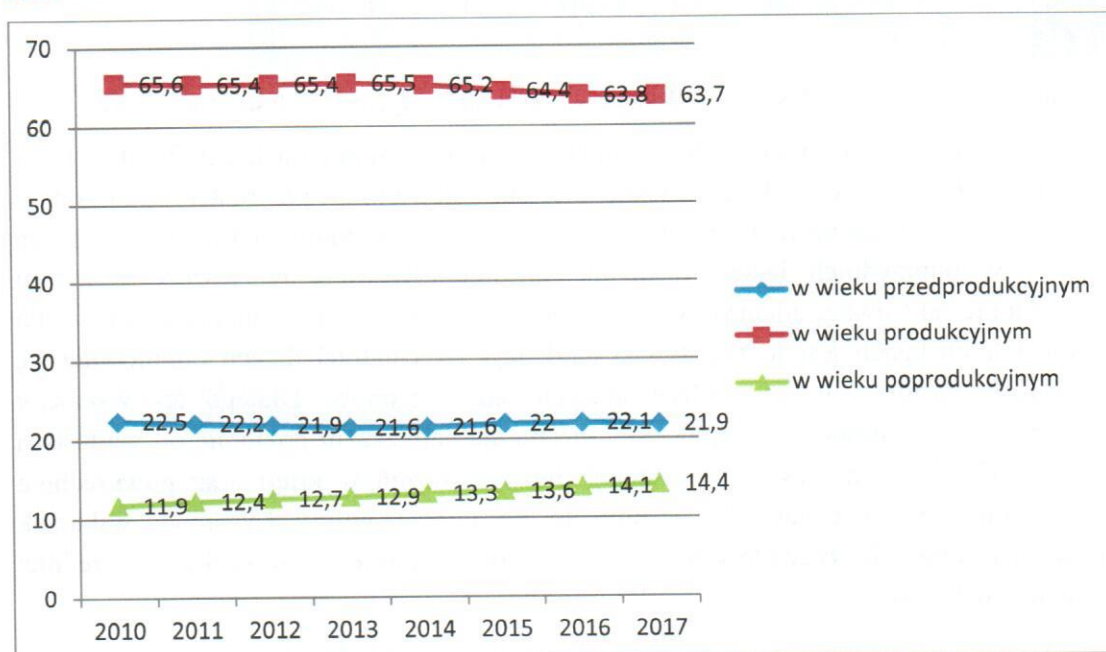
Powyższa tabela przedstawia ruch naturalny ludności gminy Łysomice w latach 2010-2017 ze względu na kryterium płci. Charakteryzuje się ona niewielkim przyrostem naturalnym dodatnim, gdyż liczba urodzeń w gminie przewyższa liczbę zgonów. Jednocześnie można dostrzec, iż w poprzednich latach wskaźnik ten odnotowywano na jeszcze wyższym poziomie. Biorąc pod uwagę ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego odnotowywanego dla Polski w ostatnich latach jest to pozytywna tendencja. W ostatnich latach odnotowuje się pewien spadek zarówno liczby urodzeń żywych, jak i zgonów. Dlatego też wskaźnik dotyczący przyrostu naturalnego znajduje się obecnie na najniższym poziomie od wielu lat i wynosi on 1,32. Związany jest z tym spadek liczby urodzeń w kraju oraz powszechnie panujący ujemny przyrost naturalny. Mimo to na terenie gminy Łysomice wskaźnik dzietności utrzymuje się zdecydowanie na wyższym poziomie w stosunku do średniej obowiązującej w Polsce.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,6	53,0	53,0	52,7	53,4	55,3	56,7	57,1
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	18,2	19,0	19,5	19,6	20,3	21,2	22,1	22,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Tabela 4. przedstawia wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2010-2017. Współczynnik ten pozwala na określenie stosunku liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2017 roku odnotowano 57, 1 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz 22, 7 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Stanowi to wzrost obydwu tych wartości w porównaniu z poprzednimi latami. Pozytywną tendencją demograficzną jest zwiększanie się udziału ilości osób w wieku przedprodukcyjnym w ilości osób w wieku produkcyjnym ze względu na możliwości rozwojowe dzięki większej ilości dzieci, które po osiągnięciu odpowiedniego wieku zwiększą grupę osób w wieku produkcyjnym. Jednakże najbardziej widocznym procesem jest wzrost w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa, co odpowiada ogólnopolskim trendom demograficznym.

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2010-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Wykres 2 pozwala na wyodrębnienie ekonomicznych grup wieku ludności w % ludności ogółem w latach 2010-2017. Od lat zdecydowanie najliczniejszą grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym. W 2017 roku stanowiły one 63,7% ludności gminy, przy czym w ostatnich trzech analizowanych latach można zauważyć pewien spadek owej wartości. Dla porównania, w 2010 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 65,6%. Drugą pod względem liczebności ekonomiczną grupą wiekową są osoby w wieku przedprodukcyjnym. Jej stan na rok 2017 wynosił 21,9%. Oznacza to, iż w społeczeństwie gminy Łysomice mieszka więcej osób młodych i uczących się, niż osób znajdujących się na emeryturze. Ilość tych osób utrzymuje się przez lata na podobnym poziomie, który nieco wyższą wartość osiągnął jedynie w latach 2010-2011 oraz 2015-2016. Ostatnią pod względem liczebności można wyodrębnić grupę osób w wieku poprodukcyjnym, która stanowi 14,4% mieszkańców.

Tabela 5. Migracje wewnętrzne i zagraniczne - migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów w latach 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zameldowania ogółem	180	222	133	228	202	0 ^x	183	177
Zameldowania ogółem – mężczyźni	94	103	63	103	93	0 ^x	89	93
Zameldowania	86	119	70	125	109	0 ^x	94	84

ogółem – kobiety								
Wymeldowania ogółem	94	81	83	88	133	0 ^x	104	126
Wymeldowania ogółem – mężczyźni	52	36	31	39	57	0 ^x	51	60
Wymeldowania ogółem – kobiety	42	45	52	49	76	0 ^x	53	66
Saldo migracji ogółem	86	141	50	140	69	0 ^x	79	51
Saldo migracji na 1000 osób ogółem	9,6	15,4	5,4	15,0	7,3	0,0 ^x	8,1	5,2

Legenda:

Znak '-' oznacza brak informacji z powodu: zmiany poziomu prezentacji, zmian wprowadzonych do wykazu jednostek terytorialnych lub modyfikacji listy cech w danym okresie sprawozdawczym

n - Dana jeszcze niedostępna, będzie dostępna

x - Wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL); brak informacji wiarygodnych lub porównywalnych

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Na podstawie tabeli 5 można zaobserwować proces migracji na terenie gminy Łysomice. W ostatnich latach coraz więcej ludności osiedla się na tym obszarze. W 2017 roku zameldowało się 177 osób, spośród których większość stanowili mężczyźni. W porównaniu do poprzednich lat, jest to nieco niższy wynik. Dla porównania, w latach 2013-2014 wartość ta stanowiła ponad 200. W stosunku do liczby zameldowań, liczba wymeldowań pozostaje niższa i w 2017 roku wynosiła ona 126 osób. Gminę w większości opuszczają kobiety, które spośród wskazanej wartości stanowiły 66 osoby. Należy zauważyć, iż w porównaniu z poprzednimi latami, liczba wymeldowań wzrosła. Jednakże, wciąż pozostaje w mniejszości w stosunku do liczby zameldowań na terenie gminy Łysomice.

Saldo migracji od 2014 roku odnotowuje spadek swojej wartości. Według najnowszych danych wynosi ono 51, co wskazuje na dalszą przewagę ludności napływającej do gminy w stosunku do osób opuszczających jej teren. Podobnie wygląda sytuacja dotycząca salda migracji na 1000 osób, gdzie obecnie wynosi ono 5,2.

Podsumowując powyższe dane, gmina Łysomice przyciąga coraz większą liczbę mieszkańców. Przyrost naturalny utrzymuje się na poziomie dodatnim, co również wpływa korzystnie na ilość osób zamieszkujących tutejsze obszary. Jednakże w ostatnich latach widoczny jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi odzwierciedlenie tendencji starzenia się polskiego społeczeństwa. Tutejsza ludność charakteryzuje się niewielką przewagą liczby kobiet, co od wielu lat jest powszechnie panującym zjawiskiem.

1.1.4. Bezrobocie i rynek pracy

Bezrobocie to jeden z najczęstszych problemów społecznych pojawiających się w Gminie Łysomice. Grupa ta obejmuje nie tylko osoby nieposiadające pracy, lecz także członków rodziny obciążonej bezrobociem oraz osoby opiekujące się dziećmi. Statystyki dotyczące tego zjawiska prowadzone są przez Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego. Zestawienie to dotyczy powiatu toruńskiego z podziałem na gminy, wśród których figuruje także gmina Łysomice.

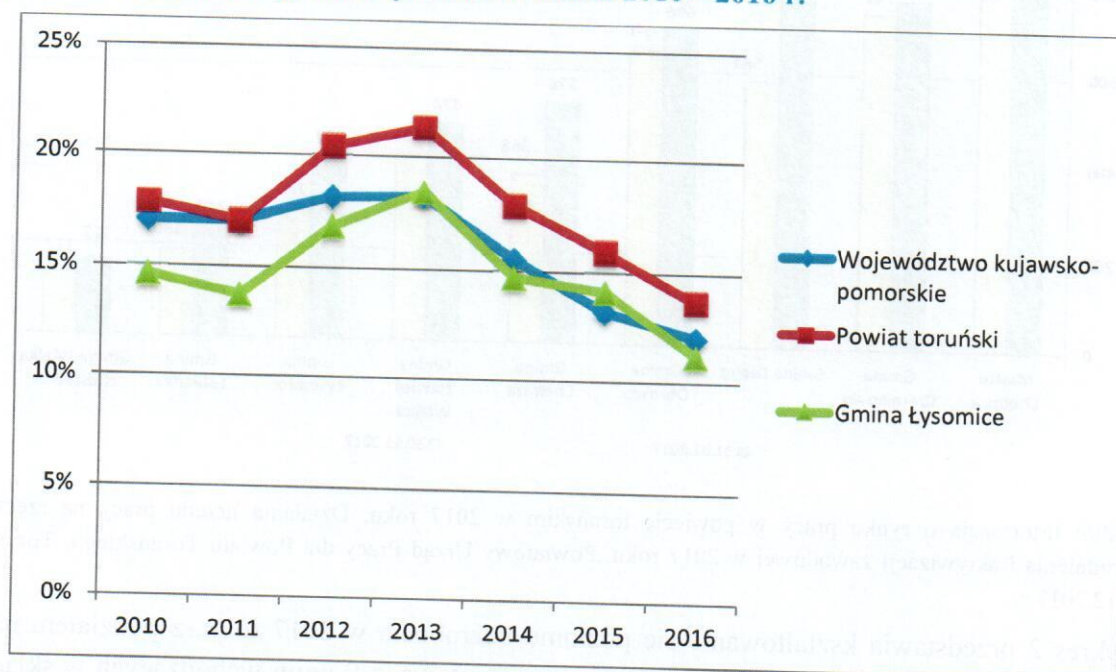
Tabela 6. Liczba bezrobotnych w powiecie toruńskim

Obszar/Miesiąc	02.2018	03.2018	04.2018	05.2018	06.2018
Polska	1 126 730	1 092 177	1 044 268	1 003 566	969 040
Woj. Kujawsko-Pomorskie	84 279	81 531	77 745	75 056	72 530
Powiat Toruński	4 512	4 435	4 319	4 108	3 904
Miasto Chełmża	883	870	851	797	739
Gmina Chełmża	416	401	395	382	347
Gmina Czernikowo	782	754	737	715	682
Gmina Lubicz	640	645	631	622	602
Gmina Lubianka	213	214	202	169	157
Gmina Łysomice	327	323	304	278	266
Gmina Obrowo	680	652	610	580	568
Gmina Wielka Nieszawka	156	149	152	143	132
Gmina Zławieś Wielka	415	427	437	422	411

Źródło: Statystyki i analizy urzędu, Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego, <http://torun.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy> (dostęp: 24.07.2018)

Tabela 1 przedstawia liczbę osób bezrobotnych zarówno w kraju, jak i województwie kujawsko-pomorskim, powiecie toruńskim i jego poszczególnych gminach. Na podstawie zaprezentowanych danych można stwierdzić, iż według stanu na czerwiec 2018 r. na 9 zaprezentowanych w zestawieniu gmin, gmina Łysomice zajmowała 7 miejsce z liczbą 266 bezrobotnych osób. Stanowi to spadek w porównaniu do poprzednich miesięcy, gdzie liczba ta była znacznie wyższa. W lutym 2018 r. wynosiła ona 327 osób. Jednocześnie na przestrzeni kolejnych miesięcy, liczba ta sukcesywnie obniżała się. Można przypuszczać, iż zjawisko to związane jest z m.in. pojawianiem się prac sezonowych, wraz z nastaniem nowej pory roku.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie toruńskim i gminie Łysomice w latach 2010 – 2016 r.

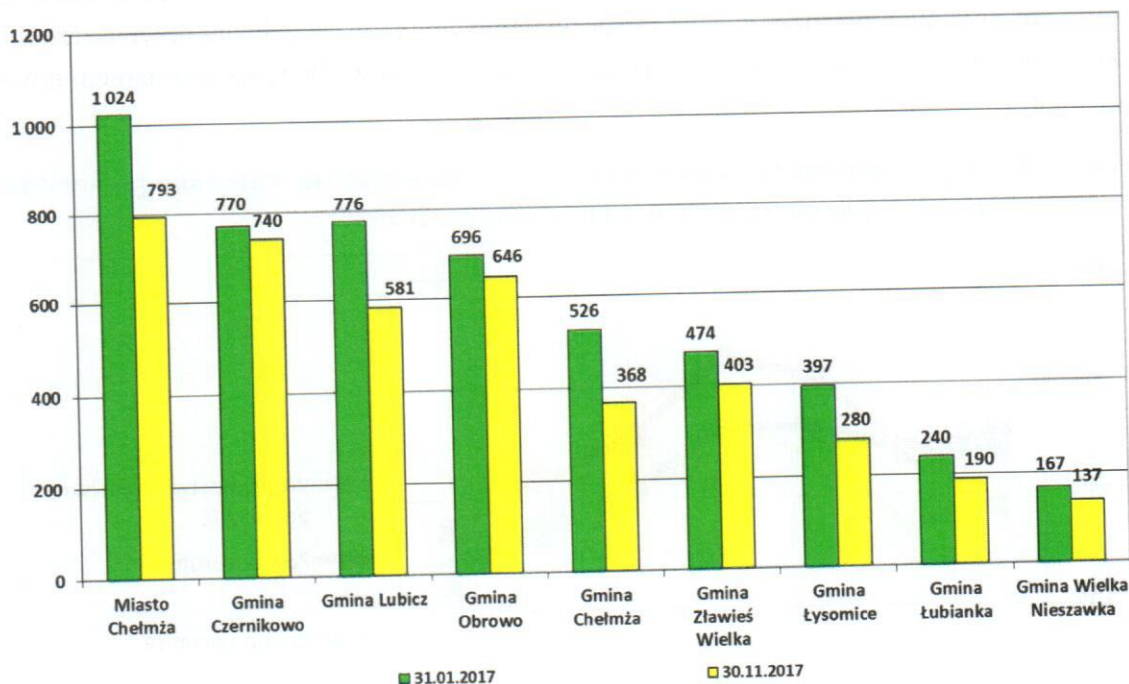

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 1 przedstawia stopę bezrobocia w gminie Łysomice, wraz z zestawieniem jej z panującą sytuacją w województwie kujawsko-pomorskim oraz w powiecie toruńskim w latach 2010 – 2016 r. Na podstawie powyższych danych można zauważyć, iż wartość ta w 2016 roku wynosiła 11, 2% i była niewiele niższa niż stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim, wynosząca wówczas 12%. W poprzednich latach stopa bezrobocia w gminie Łysomice była podobna lub wyższa w stosunku do panującej na obszarze całego województwa. Najwyższą stopę bezrobocia gmina Łysomice odnotowała w 2013 roku i wynosiła ona 18, 4% przy stopie bezrobocia 18, 2% w województwie kujawsko-pomorskim. Kolejnym momentem był 2015 rok, gdzie stopa bezrobocia gminy w wysokości 14, 1% przewyższała swoją liczbą województwo, gdzie wynosiła ona tylko 13,2%.

Natomiast w stosunku do całości obszaru powiatu toruńskiego gmina Łysomice odnotowuje niższą stopę bezrobocia, która w 2016 roku wynosiła dla niej 13,7%. Podobna tendencja utrzymywała się w poprzednich latach.

Wykres 4. Poziom bezrobocie w poszczególnych gminach powiatu toruńskiego w okresach I 2017 r. i XI 2017 r.

Źródło: Informacja o rynku pracy w powiecie toruńskim w 2017 roku. Działania urzędu pracy na rzecz zatrudnienia i aktywizacji zawodowej w 2017 roku. Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego, Toruń 18.12.2017 r.

Wykres 2 przedstawia kształtowanie się poziomu bezrobocia w 2017 roku, z podziałem na dwa okresy: stan na 31.01 i 30.11. Ponownie zaprezentowano 9 gmin wchodzących w skład powiatu toruńskiego, wraz z omawianą gminą Łysomice. Zająła ona ponownie 7 miejsce pod względem liczby osób bezrobotnych w powiecie. Jednakże, porównując stan pod koniec stycznia ze stanem pod koniec listopada, można zauważyć spadek owej wartości. Odpowiada to wcześniejszym zestawieniom, gdzie tendencja spadkowa w przypadku bezrobocia w gminie Łysomice była również widoczna.

Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani według gmin (dane półroczne) w latach 2011-2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Stan w końcu czerwca; ogółem	480	554	584	493	440	352	312
Stan w końcu	258	309	309	280	242	201	190

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

czerwca; kobiety							
Stan w końcu czerwca; mężczyźni	222	245	275	213	198	151	122
Stan w końcu czerwca; do 25 roku życia	108	119	121	96	71	50	42
Stan w końcu czerwca; do 30 roku życia	-	-	-	-	141	116	94
Stan w końcu czerwca; powyżej 50 roku życia	75	92	87	86	87	68	53
Stan w końcu czerwca; długotrwale bezrobotni	201	205	238	254	225	170	143
Stan w końcu grudnia; ogółem	459	539	600	477	456	367	301
Stan w końcu grudnia; kobiety	252	288	329	262	260	218	185
Stan w końcu grudnia; mężczyźni	207	251	271	215	196	149	116
Stan w końcu grudnia; do 25 roku życia	101	140	130	93	90	54	41
Stan w końcu grudnia; do 30 roku życia	-	-	-	-	172	118	98
Stan w końcu grudnia; powyżej 50 roku życia	80	85	102	88	93	73	46
Stan w końcu grudnia; długotrwale bezrobotni	184	208	282	220	197	168	140

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 2 przedstawia liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Łysomice w latach 2011-2017, z podziałem na stan obowiązujący pod koniec czerwca i grudnia. Pod koniec 2017 roku ogólna liczba bezrobotnych wynosiła ogółem 301 zarejestrowanych osób. Można zauważyć, iż w porównaniu ze stanem pod koniec czerwca, liczba ta uległa pewnemu obniżeniu. To także o wiele niższy wynik w porównaniu z poprzednimi latami, gdzie np. pod koniec 2013 roku liczba ta wynosiła aż 600 osób. W dalszej części zestawienia, bezrobotni zostali podzieleni na trzy kategorie: płeć, wiek i długotrwale bezrobocie. Po względem płci należy stwierdzić, iż większą liczbę bezrobotnych stanowią niezmiennie kobiety. Mimo że w ostatnich latach można zaobserwować spadek tej wartości, to nadal bezrobotnych kobiet w gminie Łysomice jest więcej niż mężczyzn. Pod koniec 2017 roku najliczniejszą grupą zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na wiek były osoby do 30 roku życia. Ich liczba wzrosła w stosunku do osiągniętej wartości w czerwcu 2017 roku, jednakże ogólnie stanowi to spadek owej wartości w porównaniu z poprzednimi latami. Natomiast najmniej jest zarejestrowanych osób bezrobotnych do 25 roku życia. Liczba długotrwale bezrobotnych osób w gminie Łysomice pod koniec 2017 roku wynosiła 140 osób. To również niższy wynik niż te zanotowane w poprzednich latach. Natomiast w porównaniu ze stanem obowiązującym pod koniec czerwca 2017 roku, liczba ta jest nieznacznie niższa, co również odpowiada tendencjom obowiązującym w poprzednich latach.

Zestawienie dotyczące liczby bezrobotnych na terenie gminy Łysomice, w oparciu o kryterium wieku i wykształcenia w 2018 roku przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Informacje o osobach bezrobotnych z terenu Gminy Łysomice (stan na dzień 31.03.2018 r.)

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Liczba bezrobotnych	323	197	126
W tym osoby długotrwale bezrobotne	135	96	39
Bezrobotni wg wieku:			
18-24	44	29	15
25-34	109	81	28
35-44	83	50	33
45-54	51	30	21
55-59	19	7	12
60-64	17	0	17

Bezrobotni wg wykształcenia:			
Wyższe	40	33	7
Policealne i średnie zawodowe	73	55	18
Średnie ogólnokształcące	38	29	9
Zasadnicze zawodowe	81	37	44
Gimnazjalne i poniżej	91	43	48

Źródło: Dane Wnioskodawcy

Powyższa tabela przedstawia wykaz danych dotyczących osób bezrobotnych w gminie Łysomice, w oparciu o stan obowiązujący na dzień 31.03.2018 r. Według danych, ogólna ich liczba to 323 osoby, z czego 197 to kobiety. Stanowią one większość bezrobotnych w gminie. Najliczniejszą kategorią wiekową pod względem bezrobocia jest przedział wiekowy od 25 do 34 lat, obejmujący 109 osób. Ponownie większość z nich to kobiety, których jest 81. Jednakże, mężczyźni jako osoby bezrobotne dominują w późniejszych kategoriach wiekowych 55-59 oraz 60-64. Szczególnie istotne w omawianym zestawieniu jest kryterium wykształcenia. Większość osób bezrobotnych, zamieszkujących Gminę Łysomice posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej (91 osób) oraz zasadnicze zawodowe (81 osób). Większość bezrobotnych z tych kategorii wykształcenia stanowią mężczyźni. Natomiast w pozostałych grupach tj. wykształcenie wyższe, policealne i średnie zawodowe oraz średnie ogólnokształcące, większość bezrobotnych stanowią kobiety.

1.1.5. Gospodarka

Gmina Łysomice ma charakter typowo rolniczy, gdyż użytki rolne stanowią blisko 70% jej powierzchni, a około 28% bogate i urozmaicone lasy, z których Las Piwnicki jest jednym z najstarszych rezerwatów przyrody w Polsce. Na jej obszarze występują przeważnie urodzajne gleby, które sprzyjają wysokotowarowemu rolnictwu. Rozwijają się również w głównych miejscowościach gminy małe firmy obsługujące przede wszystkim lokalny rynek rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i handlu artykułami rolno-spożywczymi. Poniższa tabela obrazuje dynamikę zmian ilości przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Łysomice według kategorii działalności.

Tabela 8. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w gminie Łysomice w latach 2010-2017 według grup rodzajów PKD

Podmioty wg grup rodzajów działalności	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
--	------	------	------	------	------	------	------	------

PKD 2007								
Ogółem	826	871	910	981	1 007 ^m	1 053	1 074	1 099
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	49	44	43	29 ^m	28	27	24
Przemysł i budownictwo	194	209	217	244	254 ^m	266	275	276
Pozostała działalność	587	613	649	694	724 ^m	759	772	799
Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007								
Ogółem	85	94	85	117	89 ^m	99	104	123
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	2	1	0	1 ^m	0	1	1
Przemysł i budownictwo	19	26	24	40	25 ^m	24	32	30
Pozostała działalność	65	66	60	77	63 ^m	75	71	92
Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007								
Ogółem	54	71	56	60	71 ^m	71	94	102
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	0	0	2 ^m	1	0	1
Przemysł i budownictwo	19	14	19	17	21 ^m	23	27	29
Pozostała działalność	35	57	37	43	48 ^m	47	67	72

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Mimo, że gmina ze względu na wysoki udział terenów rolnych została scharakteryzowana jako typowo rolnicza, jednak w ostatnich latach z coraz większym natężeniem powstają prywatne firmy o zróżnicowanej działalności. Na obszarze Gminy Łysomice została utworzona w 2005 roku PSSE, która w znaczący sposób przyczyniła się do dynamicznego wzrostu nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Jak wynika z powyższej tabeli, na przestrzeni lat 2010-2017 liczba przedsiębiorstw działających na terenie gminy Łysomice odnotowuje rokroczny stabilny wzrost. Jedynie ilość podmiotów gospodarczych działających w branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo systematycznie spada ze względu na coraz większą liczbę wyrejestrowanych podmiotów. Największa ilość działających przedsiębiorstw na terenie gminy została zaklasyfikowana do kategorii „pozostała działalność”, co oznacza, że nie są to ani podmioty funkcjonujące jako przedsiębiorstwa przemysłowe lub budowlane ani gospodarstwa rolne. Do tej kategorii są zaliczane przede wszystkim przedsiębiorstwa usługowe i właśnie one rozwijają się najbardziej dynamicznie w analizowanym okresie.

Poniższa tabela obrazuje dane dla podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Łysomice w podziale na klasy wielkości za lata 2010-2017.

Tabela 9. Podmioty wg klas wielkości w gminie Łysomice w latach 2010-2017

Podmioty wg klas wielkości	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ogółem	826	871	910	981	1 007 ^m	1 053	1 074	1 099
0 - 9	778	825	866	940	965 ^m	1 011	1 031	1 057
10 - 49	38	36	33	30	31 ^m	33	34	33
50 - 249	6	6	7	7	7 ^m	6	6	6
250 - 999	3	3	3	3	3 ^m	2	2	2
1000 i więcej	1	1	1	1	1 ^m	1	1	1
Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ogółem	1 393,2	1 444,9	1 501,2	1 590,2	1 622,4 ^m	1 688,6	1 718,7	1 747,2
0 - 9	1 312,2	1 368,6	1 428,6	1 523,7	1 554,7	1 621,2	1 649,9	1 680,4

					m			
10 - 49	64,1	59,7	54,4	48,6	49,9 ^m	52,9	54,4	52,5
50 - 249	10,1	10,0	11,5	11,3	11,3 ^m	9,6	9,6	9,5
250 - 999	6,7	6,6	6,6	6,5	6,4 ^m	4,8	4,8	4,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>, dostęp 5.07.2018 r.

Powyższa tabela obrazuje ilość przedsiębiorstw działających na terenie gminy Łysomice według klas wielkości na przestrzeni lat 2010-2017. Najbardziej dynamiczny przyrost w analizowanym okresie odnotowują mikroprzedsiębiorstwa, czyli podmioty zatrudniające mniej niż 10 pracowników. W 2017 roku w tej kategorii było aż o 270 więcej przedsiębiorstw niż w roku 2010, co oznacza przyrost o 32,7%. Liczba dużych przedsiębiorstw pozostaje na stałym, ale również wysokim poziomie biorąc pod uwagę wiejski typ gminy Łysomice. Podmioty zatrudniające powyżej 50 pracowników zazwyczaj charakteryzują się większą stabilnością w dłuższym okresie prowadzenia działalności. Niepokojąca jest tendencja spadkowa wśród przedsiębiorstw średnich, które zatrudniają od 10 do 49 osób, gdyż na przestrzeni 7 lat odnotowano spadek o 5 podmiotów, co stanowi zmniejszenie o 13%, chociaż może to być związane z redukcją zatrudnienia i zmianą kwalifikacji podmiotów. Warto zwrócić uwagę na wskaźnik liczby podmiotów na 10 tys. mieszkańców, który obrazuje poziom przedsiębiorczości w gminie zdecydowanie lepiej niż liczby bezwzględne.

Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce reguluje ustawa z dnia 20 października 1994 roku o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 1994 r. Nr 123, poz. 600), znowelizowana ustawą z dnia 16 listopada 2000 roku oraz ustawą z dnia 02 października 2003 roku o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1840). Główną ideą tworzenia specjalnych stref ekonomicznych (SSE) było dążenie do złagodzenia strukturalnego bezrobocia w wybranych regionach kraju, poprzez skierowanie tam nowych inwestycji, dzięki zastosowaniu pakietu zachęt finansowych. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego utworzonych zostało 17 podstref Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, które łącznie obejmują 880 ha. W powiecie toruńskim objętych granicami PSSE jest 181,5 ha, z czego 179 ha znajduje się w Podstrefie Łysomice.

Podstrefa powstała w 2006 roku i w całości dedykowana była pod zamkniętą inwestycję japońską. Ze względu na kryzys finansowy i produkcyjny na rynku światowym w 2008/2009 roku, większa część przedsiębiorstw zdecydowała o zamknięciu działalności produkcyjnej w Polsce. Ich zakłady z halami produkcyjnymi trafiły na rynek wtórny, co umożliwiło zainwestowanie wielu rodzimym firmom, także toruńskim. W Podstrefie nie ma wiodącej branży, przedsiębiorstwa reprezentują różne branże, od produkcji sprzętu elektronicznego (UMC Poland sp. z o.o., Poland Tokai Okaya Manufacturing sp. z o.o.), przez produkcję urządzeń pomiarowych (Apator S.A.), wyroby metalowe w tym znaki drogowe (Tioman sp. z o.o. sp.k.), zabudowy aut specjalistycznych (B.A.U.S. AT sp. z o.o.), wyroby z gumy i tworzyw sztucznych (Boryszew Tensho Poland sp. z o.o.), akcesoria meblowe (Katarzynki

Akcesoria Meblowe sp. z o.o.), usługi logistyczne po produkcję artykułów spożywczych (Vital sp. z o.o.). Podmiotami świadczącymi usługi logistyczne są dwie firmy YUSEN Logistics Polska sp. z o.o. oraz Nissin Logistics Poland sp. z o.o. Całkowita powierzchnia magazynów usługowo-logistycznych wynosi ok. 65 tys. m² i na ten moment wszystkie powierzchnie są użytkowane z umowami z długim terminem najmu. Aktualnie w Podstrefie Łysomice zatrudnionych jest ok. 3 tys. pracowników.

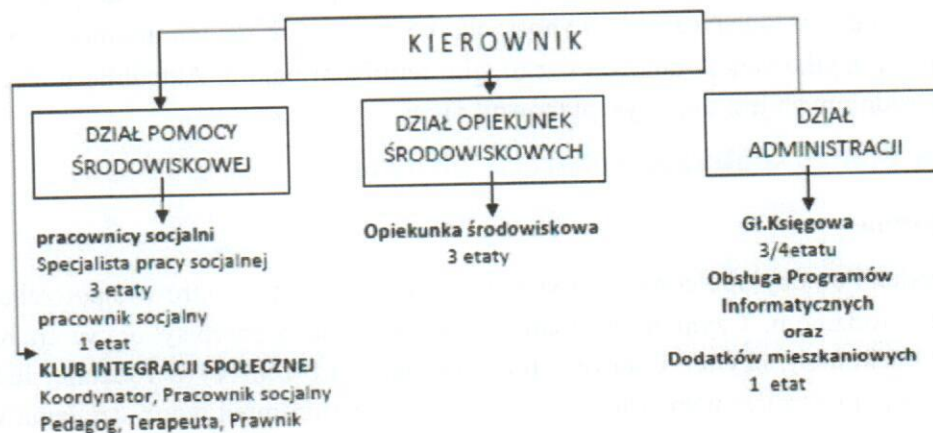
1.1.6. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysomicach udziela pomocy zarówno potrzebującym osobom, jak i rodzinom. Czyni to w oparciu o obowiązujące przepisy prawa tj. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, czy też Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Jednakże pracownicy socjalni zamiast wyręczać owe osoby, wskazują im możliwości działania w celu poprawy ich sytuacji życiowej. W tym celu GOPS podejmuje różnorodne przedsięwzięcia, korzystając z pomocy projektów Unii Europejskiej. Jako przykład może posłużyć organizacja szkoleń w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, gdzie członkowie społeczności lokalnej mogli nabyć potrzebną wiedzę jak uniknąć wykluczenia społecznego. Z kolei na płaszczyźnie gminy działania Gminnego Ośrodka wspierane są na bieżąco przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz Zespół Interdyscyplinarny. Osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie lub uzależnienia mogą zwrócić się z prośbą o udzielenie im wsparcia, co w ostatnich latach czynią coraz częściej.

Rozwiązywanie problemów życiowych mieszkańców wymaga współpracy na wielu płaszczyznach, co pozwala na większą skuteczność podejmowanych działań. Dlatego też GOPS współpracuje z lokalnymi szkołami, Policją, ośrodkami zdrowia, a także z Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Wydziałem Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego oraz Regionalnym Centrum Rozwoju Społecznego. Natomiast struktura Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łysomicach została przedstawiona na poniższym wykresie.

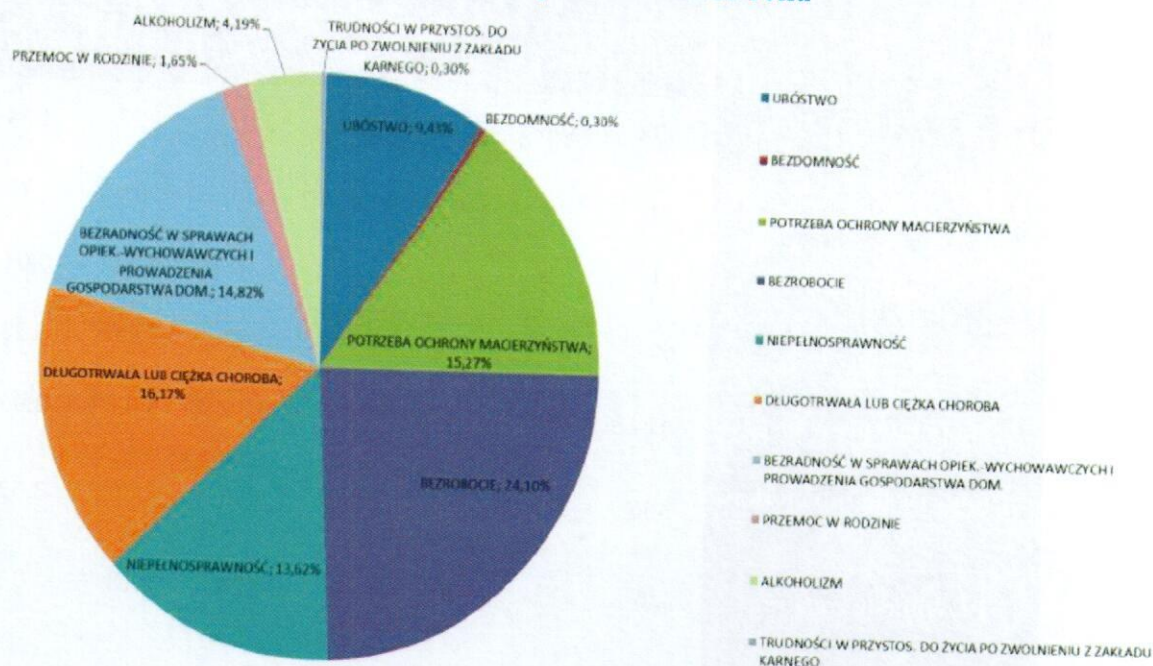
Schemat 2. Struktura organizacyjna Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łysomicach

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s.28.

Na podstawie powyższego schematu można wskazać, iż w skład GOPS-u wchodzi osoby o różnorodnym wykształceniu i pełnionych przez siebie funkcjach. Wpływa to na fakt, iż osoby zwracające się o pomoc mogą otrzymać kompleksowe wsparcie i liczyć na rozwiązanie swojego problemu. W przypadku udzielania wsparcia materialnego, ma stanowić ono jedynie uzupełnienie pewnych niedoborów w budżecie danej osoby lub rodziny. Nie można go rozpatrywać w kategoriach źródła utrzymania, gdyż zniechęcałoby to potrzebujących do działania w celu poprawy swojej sytuacji życiowej. Nie jest to głównym celem działalności Gminnego Ośrodka, a jedynie jednym z jej aspektów. Szczególną rolę w strukturze GOPS-u odgrywa również Asystent Rodziny. Jego działalność jest niezwykle pomocna, zwłaszcza w przypadku problemów młodych osób nieprzygotowanych do pełnienia roli rodziców. Ponadto, w społeczeństwie lokalnym kładzie się nacisk także na pomoc sąsiedzką.

Wykres 5. Powody przyznania pomocy w gminie Łysomice w 2015 roku

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s.30.

Analiza wykresu 2 pozwala na wyróżnienie powodów przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysomicach w 2015 roku. Najważniejszym z nich jest bezrobocie, które stanowi 24,10%. We wspomnianym roku stopa bezrobocia dla gminy Łysomice wynosiła 14, 1% i była zdecydowanie wyższa niż stopa bezrobocia dla województwa kujawsko-pomorskiego o wysokości 13,2%. Grupa ta obejmuje nie tylko osoby nieposiadające pracy, lecz także członków rodziny obciążonej bezrobociem oraz osoby opiekujące się dziećmi. Kolejnym powodem jest długotrwała lub ciężka choroba. Sytuacja tych osób wymaga szczególnej troski i wsparcia, gdyż mają one w znaczący sposób utrudnione funkcjonowanie w społeczeństwie np. ze względu na częsty brak możliwości zarobkowania. Następnym powód to potrzeba ochrony macierzyństwa. Jest to zgodne z obecną tendencją do zakładania rodzin przez osoby nieprzygotowane do tego ze względu na swój zbyt młody wiek, a także często samotnego wychowywania dziecka. Najmniej licznymi grupami, którym można przyznać pomoc, są osoby dotknięte alkoholizmem i przemocą w rodzinie. Uszczegółowieniem prezentowanych wcześniej danych jest poniższa tabela.

Tabela 10. Ilość osób objętych pomocą społeczną w gminie Łysomice w latach 2012 – 2015 wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej

Powód trudnej sytuacji	Liczba osób w gospodarstwach domowych	% do ogółu mieszkańców gminy
------------------------	---------------------------------------	------------------------------

życiowej	Lata				Lata			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	278	396	432	353	3,01	4,23	4,54	3,71
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	2	4	4	0,01	0,02	0,04	0,04
Bezrobocie	601	697	602	474	6,52	7,45	6,32	4,98
Niepelnosprawność	312	284	282	276	3,39	3,03	2,96	2,90
Długotrwała lub ciężka choroba	356	335	284	285	3,86	3,60	3,52	3,00
Przemoc w rodzinie	26	17	0	0	0,28	0,18	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	465	443	412	369	5,05	4,73	4,33	3,88
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	475	511	434	439	5,16	5,46	4,56	4,61
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	14	12	16	0,03	0,15	0,13	0,17
Alkoholizm lub narkomania	96	84	68	44	1,04	0,90	0,71	0,46
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	14	11	0	0	0,15	0,12	0	0

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s.31-32.

Tabela 1 przedstawia liczbę osób w gminie Łysomice, objętą pomocą społeczną w latach 2011 – 2015 ze względu na przyczyny trudnej sytuacji życiowej. Prezentowane dane są podzielone ze względu na liczbę osób w gospodarstwach domowych oraz procent do ogółu

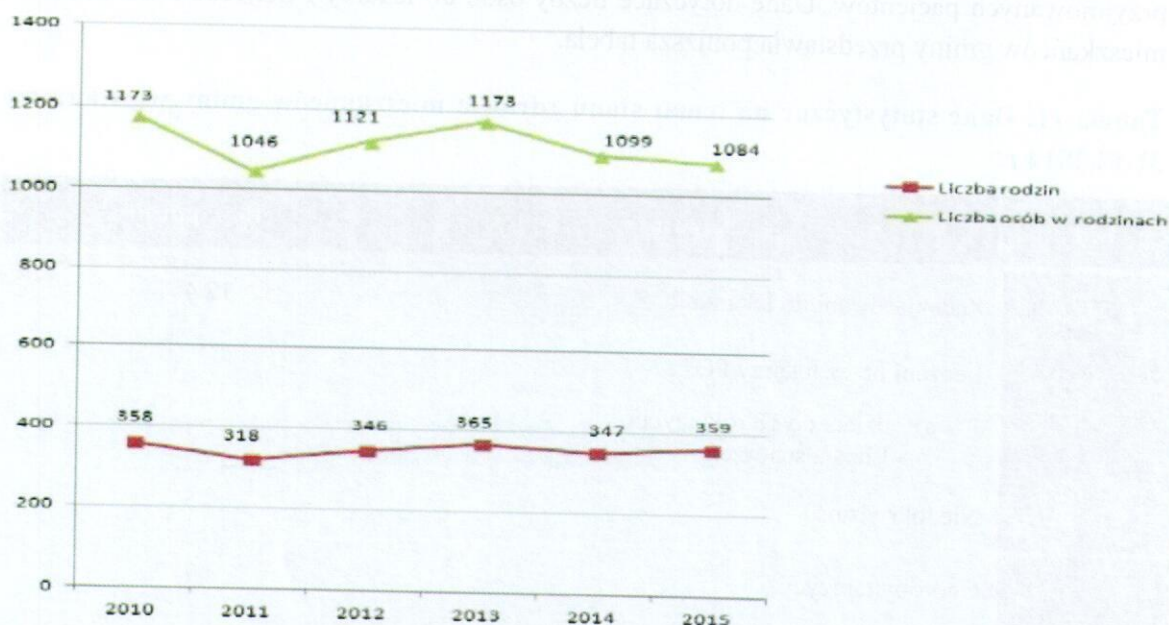
mieszkańców gminy. Najpoważniejszym problemem jest bezrobocie. Ze względu na liczbę osób w gospodarstwach domowych, można zaobserwować jego spadek na przestrzeni prezentowanych lat, zwłaszcza w latach 2014-2015. Analogicznie do tych danych, spadek można zaobserwować w kategorii procentu do ogółu mieszkańców gminy. W 2015 roku bezrobotni stanowili 4,98% mieszkańców gminy.

Drugą pod względem liczebności grupą objętą pomocą społeczną są osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych. Ich ilość była najwyższa w 2013 roku i od tego czasu obserwuje się ich spadek. Jednakże nadal stanowią one wysoki procent ogółu mieszkańców gminy, ponieważ jest to 4,61%.

Trzecią grupą pod względem liczebności, to osoby objęte pomocą społeczną ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. Ich liczba w zakresie ostatnich lat uległa pewnemu obniżeniu. Natomiast w 2015 roku osoby wymagające pomocy ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności w stosunku do ogółu mieszkańców gminy stanowiły 3,88%.

Czwartą grupą, zyskującą na znaczeniu są osoby dotknięte ubóstwem. Ich liczba stale wzrastała, a w 2014 roku osiągnęła swój punkt kulminacyjny. W 2015 roku nastąpił nieznaczny spadek tejże liczby. Mimo to w 2015 roku osoby ubogie stanowiły 3,71% mieszkańców gminy, co wskazuje na możliwość wzrostu tej liczby w przyszłych latach.

Wykres 6. Analiza rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą w gminie Łysomice w latach 2010-2015

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s. 32.

Na wykresie 4 zaprezentowano rodziny i osoby w rodzinach objęte pomocą w latach 2010-2015. Ich ilość utrzymuje się na podobnym poziomie. Jedynie w 2011 roku nastąpił nieznaczny spadek udzielanej pomocy. Z kolei w 2013 roku można zaobserwować pewien wzrost oferowanego wsparcia. Sytuacja ta wynikała z faktu pogorszenia się sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza w Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Osoby będące beneficjentami pomocy otrzymywanej w GOPS-ie, miały wówczas co najmniej jedną osobę bezrobotną w swojej rodzinie. Wykres ten wskazuje na fakt, iż zestawiając liczbę rodzin z liczbą osób w rodzinach, można zauważyć, że beneficjentami otrzymywanej pomocy są najczęściej osoby pochodzące z rodzin wielodzietnych.

Ochrona zdrowia

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łysomicach funkcjonuje jako osoba prawna, na mocy Statutu zatwierdzonego Uchwałą Rady Gminy Łysomice nr XV/83/2011 z dnia 21 grudnia 2011 r. Udziela on świadczeń zdrowotnych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej tj. ginekologia i stomatologia. Składa się on z trzech budynków, z których dwa zlokalizowane są w Łysomicach, a trzeci w Turznie. Skład personalny ZOZ na terenie gminy Łysomice tworzy 8 lekarzy. Obejmuje on także pielęgniarki, stomatologów, pomoce stomatologiczne, pracowników administracyjnych. Ponadto, dla mieszkańców dostępne są 3 apteki, gdzie mogą zakupić potrzebne im lekarstwa. Obecny stan służby zdrowia w gminie Łysomice jest niewystarczający, gdyż obecna infrastruktura medyczna nie pozwala na zatrudnienie większej liczby specjalistów. Dlatego też w najbliższych latach planowana jest rozbudowa budynku przychodni oraz modernizacja posiadanego sprzętu, co zwiększy konkurencyjność omawianej placówki oraz liczbę przyjmowanych pacjentów. Dane dotyczące liczby osób do lekarzy POZ oraz stanu zdrowia mieszkańców gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Dane statystyczne na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2014 r.

L. P.	Nazwa	Ilość porad
1.	Zadeklarowani do lekarza POZ	12 451
2.	Leczeni przez lekarzy POZ:	
	a) dzieci do 18 roku życia Liczba schorzeń	736
	Niedokrwistość	5
	Choroby tarczycy	7
	Cukrzyca	6
	Otyłość	72

Zaburzenia odżywiania	1
Upośledzenie umysłowe	15
Padaczka	11
Dziecięce porażenie mózgowe	3
Zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	95
Choroba nadciśnieniowa	15
Alergie dychawica oskrzelowa	35
Alergie pokarmowe	19
Alergie skórne	25
Zniekształcenie kręgosłupa	394
Choroby układu moczowego	12
Wady rozwojowe układu nerwowego	3
Wady rozwojowe układu krążenia	43
Wady rozwojowe narządów płciowych	16
Zaburzenia rozwoju	10
b) osoby powyżej 19 roku życia. Liczba schorzeń	1986
Gruźlica	10
Nowotwory	42
Choroby tarczycy	99
Cukrzyca	197
Niedokrwistość	130
Choroby obwodowego układu nerwowego	136
Choroby układu krążenia	888

	Dychawica oskrzelowa	141
	Przewlekłe choroby układu trawiennego	172
	Choroby układu mięśniowo-kostnego	195
3.	Wizyty patronażowe pielęgniarki u niemowląt do 12 roku życia	203
4.	Porady patronażowe oraz badania bilansowe niemowląt:	
	-1-4 tydzień życia	129
	-2-6 miesiąc życia	127
	-9 miesiąc życia	131
	-12 miesiąc życia	41

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s. 25-26.

Do lekarza POZ zadeklarowało się łącznie 12451 osób. Są to mieszkańcy gminy Łysomice, ale także osoby spoza jej obszaru. Istotną grupą leczoną w Zakładzie są dzieci do lat 18, które stanowią grupę 736 osób. Wśród ich najpoważniejszych schorzeń znajdują się schorzenia tj. zniekształcenie kręgosłupa i otyłość. Odpowiada to problemom, z którymi zmaga się większość dzieci mieszkających w Polsce. Niewłaściwa dieta oraz zła postawa ciała są najczęstszymi powodami owych dolegliwości. Także zbyt częste korzystanie z ekranów telewizyjnych bądź monitorów komputerowych wpływają na skalę występowania wśród najmłodszych zaburzeń refrakcji i akomodacji oka, które są trzecim pod względem liczebności najpoważniejszym schorzeniem wśród dzieci mieszkających w gminie Łysomice. Prowadzi się również wizyty i porady patronażowe wśród niemowląt, najliczniej do 9 miesiąca ich życia.

Grupa osób powyżej 19 roku życia jest dominującą pod względem liczebności grupą pacjentów, którą tworzy 1986 osób. Najczęstszą dolegliwością wśród tej kategorii wiekowej są choroby układu krążenia, co jest również najczęstszą przyczyną zgonów wśród Polaków. Kolejnymi poważnymi zagrożeniami dla zdrowia mieszkańców gminy są cukrzyca i choroby układu mięśniowo-kostnego. Pacjenci często cierpią także na przewlekłe choroby układu trawiennego, często spowodowane niewłaściwym stylem życia. Dlatego tak ważne są działania profilaktyczne wśród mieszkańców gminy. Dane statystyczne odnośnie zapobiegania schorzeniom przedstawia tabela 3.

Tabela 12. Dane statystyczne w zakresie profilaktyki - mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2014 r.

Lp.	Nazwa	Ilość porad
1.	Badania cytodiagnostyczne – przebadano cytologicznie kobiet:	394
2.	Opieka profilaktyczna nad kobietą w ciąży	304
3.	Objęto opieką kobiet:	48
4.	Wizyty profilaktyczne położnej u niemowląt do 12 roku życia	91
5.	Porady profilaktyczne udzielone dzieciom do lat 3	250
6.	Profilaktyczne badania lekarskie dzieci i młodzieży w wieku:	
6.1	-2 lata	67
6.2	-4 lata	67
6.3	-przygotowanie przedszkolne	88
6.4	-klasa III szkoły podstawowej	103
6.5	-I klasa gimnazjum	69
6.6	-I klasa szkoły ponadgimnazjalnej	79
6.7	-ostatnia klasa szkoły ponadgimnazjalnej	78

Źródło: Strategia społeczna gminy Łysomice na lata 2016-2020, Łysomice 2016, s. 26.

Badania profilaktyczne przeprowadzane na największą skalę to badania cytodiagnostyczne wśród kobiet. Według stanu obowiązującego pod koniec 2014 roku, przebadano aż 394 osoby. Dużą uwagę poświęca się również matkom i dzieciom. Porad udziela się znacznej liczbie kobiet w ciąży. Najczęściej bada się dzieci z kategorii wiekowej do lat 3, w celu zapobiegania groźnym chorobom mogących wpływać na ich późniejsze życie. Natomiast wśród dzieci w wieku szkolnym, największą ich liczbę poddaje się badaniom profilaktycznym na etapie III klasy szkoły podstawowej.

1.1.7. Kultura

Na obszarze Gminy Łysomice nie istnieje obecnie Gminny Ośrodek Kultury. W zamian za to, w miejscowości Łysomice zlokalizowane jest Centrum Animacji Kultury. Podejmowane są także inne działania z zakresu kultury i tradycji. Funkcje te pełnią częściowo biblioteki, lecz czynią to w ograniczonym zakresie, ze względu na swoją specyfikę. Obecnie jest ich 7 i są zlokalizowane w Łysomicach, Zakrzewku, Gostkowie, Turznie, Lulkowie, Ostaszewie, a także w Kamionkach Dużych w formie punktu bibliotecznego. Przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Łysomicach od 2012 roku działa filia Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Przynależy do niego 35 mieszkańców z całej gminy. Jego misją jest aktywizacja mieszkańców w zakresie kultury, ochrony zdrowia, edukacji i turystyki. Natomiast miejscami spotkań dla mieszkańców poszczególnych wsi są lokalne świetlice. Łącznie jest ich 11 i zlokalizowane są one w miejscowościach tj. Łysomice, Lulkowo, Kamionki Małe, Kamionki Duże, Gostkowo, Turzno, Ostaszewo, Zakrzewko, Tylice, Papowo Toruńskie oraz Wytrębowice. Na terenie gminy znajduje się także „Regionalna Izba Historii i

Tradycji”, położona na terenie prywatnej posesji. Jej Kustosz dba o kultywowanie lokalnych zwyczajów i przekazywanie historycznej wiedzy kolejnym pokoleniom.

1.1.8. Edukacja

Szkoły

Wraz z reformą systemu oświaty z 2017 roku, doszło do m.in. likwidacji gimnazjów. W wyniku zaistniałych przekształceń, na terenie Gminy Łysomice obecnie znajdują się dwie szkoły podstawowe (ośmioklasowe), zlokalizowane w miejscowościach Łysomice i Turzno. Poniższe zestawienie obejmuje nieistniejące już szkoły podstawowe w Ostaszewie i Świerczynkach, a obecnie istniejące figurują jako ówczesne Zespoły Szkół. Liczbę uczniów uczęszczających do wymienionych szkół, wraz z podziałem na poszczególne klasy przedstawia tabela 1.

Tabela 13. Liczba uczniów w roku szkolnym 2017/2018 (stan na 30.09.2017r.)

	O	kl. I	kl. II	kl. III	kl. IV	kl.V	kl. VI	kl. VII	kl. IIG	kl. IIIG	Suma
ZSz w Łysomicach	37	41	20	75	46	31	43	38	59	59	449
ZSz w Turznie	25	38	15	61	45	36	25	39	33	32	349
SP w Ostaszewie	13	9	12	16	15	9	12	15	0	0	101
SP w Świerczynkach	13	10	9	9	11	15	14	13	0	0	94
Suma	88	98	56	161	117	91	94	105	92	91	993

Źródło: Dane Wnioskodawcy

Powyższa tabela przedstawia ilość uczniów uczęszczających do placówek oświatowych w omawianej gminie. Łącznie w roku szkolnym 2017/2018 uczyło się 993 osób. Uczniami szkół podstawowych było 617 dzieci, natomiast uczniami gimnazjum 183. Z kolei w oddziałach zerowych działających przy szkołach podstawowych, znajdowało się 88 najmłodszych. Oprócz przedstawionych w tabeli danych, w miejscowości Papowo Toruńskie działa Przedszkole Publiczne Jelonek. Jego punkty przedszkolne umiejscowione są także w miejscowościach tj. Lulkowo, Łysomice, Zakrzewko, Gostkowo oraz Turzno. Do Przedszkola łącznie uczęszcza 163 dzieci. W zestawieniu placówki umiejscowione w Łysomicach i Turznie figurują jako Zespoły Szkół, gdyż swoją edukację kończą jeszcze roczniki gimnazjalne. Najwięcej uczniów uczęszczało do Zespołu Szkół w Łysomicach z liczbą 449 uczniów, gdzie najliczniejszą kategorię wiekową stanowiły dzieci z klas III. Podobną tendencję można zaobserwować w Zespole Szkół w Turznie oraz w Szkole Podstawowej w Ostaszewie, gdzie również najwięcej uczniów uczęszczało III klasy. Najmniej uczniów uczęszczało do Szkoły Podstawowej w Świerczynkach, gdyż było to zaledwie 94 dzieci. Najliczniejszą grupą wiekową były tutaj dzieci z klas V.

Istotnym problemem w gminie Łysomice jest brak żłobków. To znaczące utrudnienie dla rodziców najmłodszych dzieci, którzy muszą szukać wówczas placówek dla swoich podopiecznych w sąsiednich gminach lub miastach. Natomiast liczba miejsc w gminnym przedszkolu jest niewystarczająca. O skali problemu świadczy poniższy wykres.

Tabela 14. Liczba dzieci przypadających na jedno miejsce w oddziałach zerowych i przedszkolach w 2017 roku

Liczba dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 6 lat		Liczba miejsc w przedszkolu i oddziałach zerowych		Liczba dzieci przypadających na 1 miejsce
0-5	655	Przedszkole	163	4,02 dzieci na 1 miejsce
6	114	Oddziały zerowe	88	1,3 dzieci na 1 miejsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawcy

Powyższa tabela wskazuje na fakt, iż w 2017 roku liczba miejsc zarówno w oddziałach zerowych, jak i w przedszkolu była zdecydowanie za mała w porównaniu do liczby dzieci zamieszkujących obszar gminy Łysomice. W najgorszej sytuacji znajdują się dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 5 lat. Na jedno miejsce w przedszkolu przypada aż 4,02 dzieci. Dane te stanowią potwierdzenie potrzeby utworzenia żłobka dla najmłodszych, aby każde dziecko miało zagwarantowane miejsce, bez konieczności dojazdu do sąsiedniego miasta lub gminy. W lepszym położeniu znajdują się dzieci w wieku 6 lat. Na jedno miejsce w oddziale zerowym przypada 1,3 dzieci. Jednakże wciąż stanowi to sporą nadwyżkę w stosunku do posiadanej liczby miejsc.

W ostatnich latach wszystkie cztery szkoły poddawane procesom modernizacji i rozbudowy, w celu ulepszenia warunków, w jakich przebywają uczniowie. Posiadają one również dobrą bazę dydaktyczno-sportową. Jako przykład może posłużyć placówka zlokalizowana w Turznie, gdzie w ostatnich latach została ona wybudowana od podstaw. Warunki kształcenia panujące we wspomnianych szkołach ocenia się jako dobre, jednakże edukacja w gminie wymaga ciągłego rozwoju. Jako główne cele do realizacji w najbliższych latach, zakłada się dalszą modernizację sali dydaktycznych oraz infrastruktury sportowej, a także dostosowanie panujących warunków architektonicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Planuje się również wybudowanie basenu na terenie gminy w celu poprawy aktywności fizycznej uczniów i mieszkańców. Natomiast stworzenie grup wolontariackich poprawi integrację i aktywność społeczną wśród uczniów z placówek zlokalizowanych w gminie Łysomice.

W 2016 roku odnotowano wyniki sprawdzianu szóstoklasistów uczniów omawianej gminy. Ich osiągnięcia prezentuje poniższa tabela.

Tabela 15. Wyniki sprawdzianu w 2016 roku w gminach powiatu toruńskiego

Gmina	Liczba uczniów	CZĘŚĆ PIERWSZA						Język Angielski	
		Ogółem		Język Polski		Matematyka			
		Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %	Wynik średni w %	Odchylenie standardowe w %
Miasto Chełmża	122	58	20	66	19	49	26	65	23
Gmina Chełmża	110	56	17	65	16	47	25	65	22
Gmina Czernikowo	97	61	18	71	15	51	25	68	21
Gmina Lubicz	235	63	21	71	18	54	27	73	22
Gmina Lubianka	60	65	19	70	17	59	25	63	21
Gmina Łysomice	89	58	20	67	15	48	27	66	23
Gmina Obrowo	164	67	18	74	14	60	26	72	20
Gmina Wielka Nieszawka	51	72	16	81	14	62	23	80	19
Gmina Zławieś Wielka	115	57	19	66	18	47	25	67	23

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Powyższa tabela przedstawia wyniki przeprowadzonego w 2016 roku sprawdzianu szóstoklasistów na terenie powiatu toruńskiego w województwie kujawsko-pomorskim, wraz z uwzględnieniem 9 gmin położonych na tym obszarze. Wśród nich figuruje gmina Łysomice, gdzie do egzaminu przystąpiło 89 uczniów. Pod względem ogółem uzyskanych wyników w części pierwszej egzaminu gmina zajęła 7 miejsce w powiecie toruńskim, ze średnim wynikiem 58%. Średni wynik uczniów z języka polskiego wyniósł 67%, co daje 6 miejsce wśród prezentowanych gmin. Natomiast średni wynik z matematyki to 48%, co stawia gminę na 7 miejscu w powiecie. Nieco lepsze wyniki osiągnięto na płaszczyźnie języka angielskiego, w wysokości 66%. Gorsze średnie wyniki od omawianej gminy osiągnęły miasto i gmina Chełmża oraz gmina Lubianka.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Oprócz wspomnianych wcześniej szkół podstawowych, w Łysomicach działa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Jest ona szczególnie istotna w przypadku uczniów z różnymi dysfunkcjami. W ramach działalności owej poradni, dzieci z orzeczeniami mogą uczyć się w sposób dostosowany do swoich możliwości, w placówkach umiejscowionych na terenie Gminy Łysomice. Jest to istotnym udogodnieniem dla ich rodziców, którzy nie muszą zapisywać swoich podopiecznych do szkół specjalnych w Toruniu. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pragnie stale się rozwijać i dostosowywać się do pojawiających się wyzwań. Oprócz warunków lokalowych, poprawy wymaga także zwiększenie etatyzacji do pełnych etatów dla specjalistów, a także ulepszanie stosowanych form współpracy z dziećmi zaburzonymi. W ramach realizacji swoich działań, Poradnia współpracuje z innymi jednostkami zlokalizowanymi na terenie gminy tj. GOPS i placówki oświatowe. Praktykuje ona również poszukiwanie skutecznych rozwiązań u specjalistów oraz tworzenie grup wsparcia dla potrzebujących osób, bądź rodzin.

1.1.9. Turystyka

Gmina Łysomice to obszar atrakcyjny turystycznie. Jego potencjał stanowi Jezioro Kamionkowskie, które co roku przyciąga turystów i mieszkańców gminy oraz liczne zabytki o ciekawej historii. Najważniejsze zabytki gminy to:

- kościół gotycki wybudowany w 1300 r. z XVII wiecznym wyposażeniem w Papowie Toruńskim,
- pałac z XIX wieku w Lulkowie wraz z zachowanymi elementami dawnego zespołu pałacowo-parkowego w Lulkowie,
- pałac o cechach klasycystycznych wraz z parkiem krajobrazowym z XIX wieku w Lipniczkach,
- kościół wybudowany na przełomie XIII i XIV wieku w Gostkowie,
- zespół pałacowo-parkowy w Turznie (obecnie hotel),
- zespół dworsko-parkowy w Tylicach,
- kościół gotycki w Świerczynkach wzniesiony na przełomie XIII/XIV wieku,
- zespół dworsko-parkowy w Łysomicach,
- pałac wzniesiony w drugiej połowie XIX wieku oraz kaplica z XX wieku w Ostaszewie.

Szczegółowe opisy powyższych zabytków oraz innych położonych na terenie gminy Łysomice znajdują się w podrozdziałach dotyczących poszczególnych sołectw w niniejszym dokumencie.

W miejscowości Kamionki Małe usytuowany jest Ośrodek Wypoczynkowy oraz gminne kąpielisko. Według danych GUS z 2017 roku, na terenie gminy Łysomice znajdują się 3 hotele, co stanowi bazę noclegową dla przybywających turystów. Ponadto, pozostałe

turystyczne obiekty noclegowe można odnaleźć na terenie wspomnianego wcześniej ośrodka. Coraz więcej z nich podlega przystosowaniu do potrzeb osób niepełnosprawnych. W 2017 roku dwa z obiektów noclegowych na terenie gminy posiadały udogodnienia typu: pochylnia wjazdowa, automatycznie otwierane drzwi, parkingi oraz przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych windy. Gmina posiada także 2 obiekty z zapleczem konferencyjnym, wyposażone w nagłośnienie, projektor multimedialny oraz posiadające sieć WiFi.

O atrakcyjności owego obszaru świadczy również możliwość podróżowania po nim wytyczonymi szlakami rowerowymi. Przez teren Gminy Łysomice przebiegają 2 odcinki dróg rowerowych, droga rowerowa oraz 2 ciągi pieszo-rowerowe. Co więcej, oprócz możliwości poruszania się po terenie gminy, można dotrzeć do sąsiedniego miasta Torunia oraz innych gmin tj. Łubianka, Unisław czy Chełmża, ponadto, prowadzone są prace nad kolejnymi odcinkami.

Sport

O atrakcyjności turystycznej gminy świadczy również istniejące zaplecze sportowe. Daje to możliwość aktywnego wypoczynku, zarówno turystom jak i mieszkańcom gminy. Szczególną uwagę przeznacza się tutaj dzieciom i młodzieży. Mają one możliwość użytkowania sali gimnastycznych w Łysomicach i Turznie, a także uczestniczenia w grach zespołowych tj. piłka nożna, koszykowa oraz siatkowa. Ponadto, na terenie gminy działa Ludowy Zespół Sportowy Mustang Ostaszewo oraz grupa karateków pod patronatem toruńskiego klubu Karate Oyama. Usystematyzowanie omawianej tematyki stanowi poniższa tabela.

Tabela 16. Liczba miejsc rekreacji w Gminie Łysomice

	Boiska	Hale sportowe	Place zabaw	Siłownie zewnętrzne
Lysomice	1	1	1	1
Ostaszewo	2	-	2	1
Gostkowo	1	-	1	1
Turzno	1	1	2	1
Zakrzewko	1	-	1	1
Papowo Toruńskie	1	-	3	1
Koniczynka	1	-	1	-
Lipniczki	1	-	1	-
Lulkowo	1	-	1	1
Wytrębówice	1	-	1	1

Tylice	1	-	1	1
Kamionki Duże	1	-	1	1
Kamionki Małe	1	-	2	1
Świerczynki	-	1	1	-
Piwnice	-	-	1	1
Kowróż	-	-	1	1
Różankowo	-	-	1	-
Ogółem	14	3	22	14

Źródło: Dane Wnioskodawcy

Z powyższej tabeli wynika, iż każda miejscowość posiada co najmniej plac zabaw. Łącznie na terenie gminy jest ich 22. Najwięcej z nich zlokalizowano w Papowie Toruńskim, a także w Kamionkach Małych, Ostaszewie i Turznie. Niewątpliwie wpływa to na fakt, iż czyni to obszar gminy atrakcyjniejszym dla rodzin z dziećmi. Mogą wówczas one spędzać aktywnie czas w miejscu przyjaznym i bezpiecznym. Natomiast młodzież i dorośli mogą skorzystać z innych obiektów oferowanych przez gminę. Gmina Łysomice w większości miejscowości posiada boiska, w tym 2 w Ostaszewie i siłownię zewnętrzne. Obiekty te są ogólnodostępne, dzięki temu każdy może z nich korzystać o dowolnej porze. Ponadto, w miejscowościach Łysomice, Turzno oraz Świerczynki znajdują się hale sportowe, które są odpowiednim miejscem dla przeprowadzania rozgrywek sportowych.

1.1.10 Ochrona środowiska

Ważnym dokumentem ze względu na ochronę środowiska na terenie Gminy Łysomice, jest „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łysomice na lata 2016 – 2020”. To dokument strategiczny, określający wizję rozwoju gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej osiągnąć korzyści środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Stan powietrza atmosferycznego

Na stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy Łysomice mają wpływ zanieczyszczenia, które pochodzą z emisji energetycznych z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii, z zakładów produkcyjnych i obiektów komunalnych. Ich poziom wzrasta w sezonach grzewczych, co ma związek ze spalaniem węgla w paleniskach domowych. Dzieje się tak, gdyż większość mieszkań w gminie ogrzewana jest nadal paliwami stałymi – w tym węglem kamiennym i drewnem.

Emisja ta pochodzi również ze źródeł mobilnych. Dotyczy to bezpośredniego otoczenia dróg, zwłaszcza na terenie zwartej zabudowy miejscowości. Na stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy wpływ mają także działające tam podmioty gospodarcze. W związku z tym, iż mogą one powodować szkody w środowisku są to tzw. zakłady korzystające ze środowiska,

które wnoszą do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, opłaty za wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska. Są to głównie większe kotłownie podmiotów gospodarczych opalane olejem, gazem lub węglem kamiennym.

Odnawialne Źródła Energii (OZE)

Na terenie gminy pojawiły się inwestycje z zakresu energii słonecznej. W gminie Łysomice do 2013 roku zrealizowano projekt pn. "Wykorzystanie energii słonecznej szansą na poprawę jakości Środowiska w gminie Łysomice", w ramach którego zamontowano łącznie 609 instalacji solarnych. Spośród 609 zestawów instalacji płaskich kolektorów słonecznych, 588 zamontowano na budynkach prywatnych, zaś 21 na budynkach użyteczności publicznej. W ramach projektu zamontowano łącznie 2033 kolektory o łącznej powierzchni absorbera 3921,66 m². Wielkości zestawów solarnych dobierane były według ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo. Zestaw ZA składał się z 2 płaskich kolektorów słonecznych do podgrzewu ciepłej wody użytkowej w zasobniku o pojemności 200 l, zestaw ZB składał się z 3 kolektorów i 300 l zasobnika, ZC składał się z 4 kolektorów i 400 l zasobnika, zestaw ZD składał się z 5 lub kolektorów do 500 l zasobnika, ZE składał się z 7 kolektorów do 720 l zasobnika. Zgodnie z wytycznymi moc kolektorów słonecznych wynosi minimalnie 2,247 MW, maksymalna moc wynosi 3,198 MW. Rokrocznie zainstalowane kolektory słoneczne generują 1949,53 MWh.

Istnieje tutaj również pewien potencjał z zakresu energii geotermalnej. Na terenie gminy możliwe i w pełni uzasadnione jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Urządzenia tego typu znajdują zastosowanie w domach jednorodzinnych i budynkach użyteczności publicznej w terenach o rozproszonej zabudowie.

Emisja CO₂

Biorąc pod uwagę wszystkie zinwentaryzowane dane dotyczące emisji dwutlenku węgla, całkowita emisja na terenie gminy Łysomice w roku bazowym wyniosła 40 532 MgCO₂, zaś zużycie energii 597,8 TJ/rok. Udział poszczególnych rodzajów paliw w zużyciu energii finalnej na terenie gminy wskazuje na dominację węgla kamiennego, paliw silnikowych i biomasy. Znajduje to odzwierciedlenie w udziale węgla kamiennego w emisji dwutlenku węgla na poziomie 41,2%, energii elektrycznej (27, 2%) oraz paliw silnikowych (24,0%).

Tabela 17. Udział paliw i nośników energii w emisji CO₂ w roku bazowym

Paliwo/nośnik energii	Zużycie energii [TJ/rok]	Roczna emisja dwutlenku węgla [CO ₂ Mg/rok]	Udział w rocznej emisji dwutlenku węgla [%]
węgiel kamienny	231,5	21 930	41,2
biomasa	144,9	0	0,0
gaz ziemny	30,7	1 714	3,2
olej opałowy	24,3	1 861	3,5
gaz płynny	6,9	431	0,8
energia elektryczna	64,2	14 477	27,2
paliwa silnikowe	174,0	12 760	24,0
Razem	676,5	53 173	100,0

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łysomice na lata 2016 – 2020

Planowane działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji CO₂

W ramach planowanych działań dążących do poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji CO₂, zakłada się montaż instalacji fotowoltaicznych w 24 obiektach użyteczności publicznej wraz z wymianą oświetlenia na energooszczędne. Przewiduje się także montaż instalacji fotowoltaicznych o mocy 4 kW każda w 1500 budynkach gospodarstw domowych. Kolejnym zadaniem jest modernizacja systemów ogrzewczych 5 budynków użyteczności publicznej, polegającej na montażu gruntowych lub powietrznych pomp ciepła. Zainstalowany zostanie również system inteligentnego zarządzania oświetleniem, obejmujący obszar całej gminy. Wymianie podlegać będzie 600 szt. istniejących kotłów węglowych na nowoczesne, energooszczędne kotły na paliwa stałe, spalające węgiel oraz biomasę (spełniające wymagania klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012). Nastąpi również wymiana pomp w przepompowniach ścieków na nowe, energooszczędne pompy, a oświetlenie uliczne zostanie wymienione na energooszczędne. Ponadto, sześć obiektów użyteczności publicznej oraz budynki mieszkalne wielorodzinne Spółdzielni Zgoda w Ostaszewie, zostaną objęte procesem termomodernizacji. Przewidziana jest także budowa 50 km dróg rowerowych na terenie gminy Łysomice

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji oszacowano emisję na terenie gminy Łysomice w roku bazowym (rok 2014) na poziomie 40 532 MgCO₂/rok oraz zużycie energii równe 597,8 TJ/rok. Szacowana redukcja zużycia energii finalnej w wyniku realizacji planowanych działań wyniesie 39 604 GJ/rok, zaś ograniczenie emisji dwutlenku węgla 7 704 Mg CO₂/rok. Oznacza to redukcję, w stosunku do roku bazowego, zużycia energii finalnej o 6,6% oraz emisji dwutlenku węgla o 19,0%.

1.2. Charakterystyka sołectw Gminy Łysomice

1.2.1. Gostkowo

W skład sołectwa Gostkowo wchodzi 3 wsie: Gostkowo, Lipniczki i Folsąg. Położone jest w zachodniej części gminy Łysomice, po lewej stronie od trasy A1 – kierunek Gdańsk, oddalone jest od miasta Torunia o 16 km, a od miasta Chełmża o 20 km. Sołectwo Gostkowo ma powierzchnię 1568 ha i liczy 783 mieszkańców, a sąsiaduje z sołectwami Turzno, Tylice, Zakrzewko, Papowo Toruńskie oraz gminą Lubicz.

Rysunek 4. Położenie sołectwa Gostkowo w Gminie Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Na terenie dzisiejszego Gostkowa w latach 30. XX wieku zostało odkryte cmentarzysko kultury łużyckiej datowane na II/III wiek n.e., co świadczy o głębokich korzeniach osadnictwa ludzkiego na tym obszarze, a dokonane tam odkrycia archeologiczne stanowią cenne źródła informacji o przeszłości regionu.

Sołectwo Gostkowo to przede wszystkim teren rolniczy, gdzie ludność zajmuje się głównie prowadzeniem własnych gospodarstw rolnych, i gdzie funkcjonuje niewiele prywatnych firm, natomiast wielu mieszkańców dojeżdża do pracy do Torunia oraz do firm działających na terenie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie. Porównując specyfikę wszystkich trzech wsi sołectwa można zauważyć, że tylko wieś Gostkowo posiada obiekty użyteczności publicznej oraz grunty gminne i tym samym stanowi centralne miejsce dla pozostałych wsi sołectwa. Przez teren Gostkowa przebiega rzeczka Struga toruńska, zwyczajowo nazywana Bachą, a tereny znajdujące się wokół Bachy są zadrzewione, co podnosi atrakcyjność krajobrazu wsi.

Gostkowo posiada obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak: zabytkowy kościół gotycki pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny zbudowany na przełomie XIII i XIV wieku (data rejestru 02.05.1966 rok), kaplica cmentarna z początku XX wieku, cmentarz

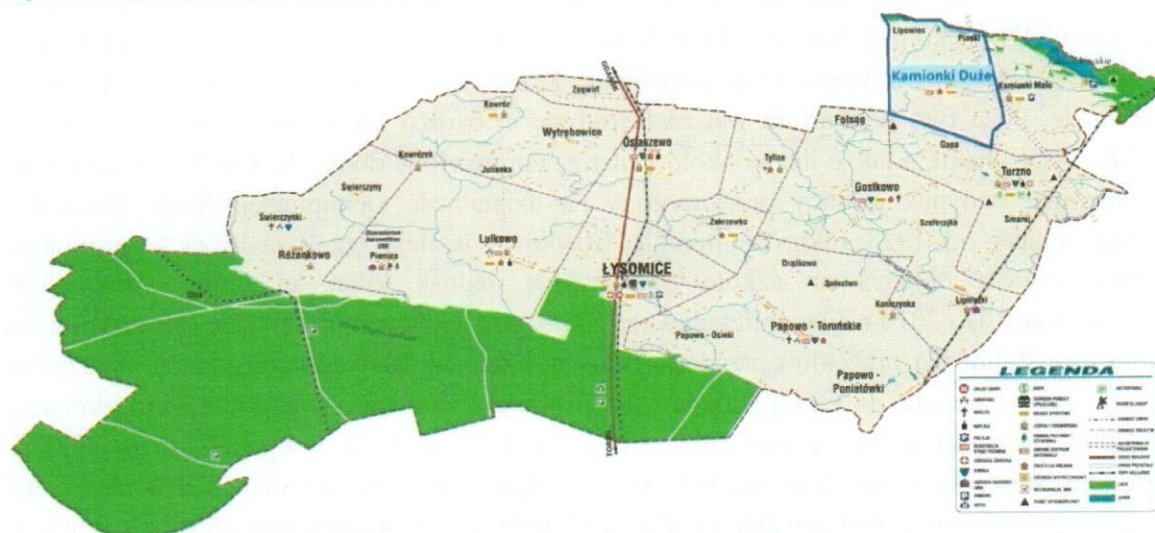
parafialny rzymsko-katolicki przy kościele (obecnie nieczynny), cmentarz ewangelicki z początku XIX wieku położony w pobliżu kościoła (również nieczynny), kapliczka na rozstaju dróg na Lipniczki i Turzno oraz drewniany Krzyż milenijny przy drodze na Papowo Toruńskie. Poza tym w centrum wsi zachował się w bardzo złym stanie dwór z przełomu XVIII i XIX wieku, a także liczne około stuletnie zamieszkałe domy. W Gostkowie znajduje się również budynek gminny przeznaczony na działalność Ochotniczej Straży Pożarnej, funkcjonującej od 1923 roku. Na terenie Gostkowa istnieją też dwa obiekty gminne z przeznaczeniem niegdyś na szkołę podstawową, jednak kilka lat temu została ona zlikwidowana. Do 2010 r. w piwnicy dawnej szkoły podstawowej mieściła się (przez kilka lat) Biblioteka Publiczna oraz klub przedszkolaka. W czerwcu 2010 została oddana do użytku świetlica po remoncie, do której przeniesiono Bibliotekę Publiczną oraz klub przedszkolaka. W 2008 roku zawiązała się nowa organizacja Koło Gospodyń Wiejskich, a w 2009 r. powstało Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Gostkowo, którego celem jest działalność na rzecz mieszkańców, organizowanie spotkań kulturalnych, organizowanie czasu dla dzieci i młodzieży, wspieranie poprawy estetyki sołectwa.

W centrum wsi znajduje się boisko wiejskie o podłożu trawiastym tuż obok świetlicy wiejskiej, na którym dzieci i młodzież spędzają swój wolny czas, grając w piłkę. W 2010 r. powstało boisko w ramach projektu „Moje boisko Orlik 2012” usytuowane zaraz za budynkiem świetlicy, w centrum wsi.

Na terenie Gostkowa znajduje się Gminny Zakład Komunalny, który dostarcza wodę dla wszystkich mieszkańców całej gminy Łysomice. Do niedawna zakład ten (do 2006 r.) był również odpowiedzialny za przyjmowanie odpadów (wysypisko śmieci w Kamionkach Dużych), jednak obecnie wysypisko jest zamknięte z powodu zapełnienia. Gminny Zakład Komunalny wykonuje również prace związane z utrzymaniem dróg gminnych (wyrównywanie, odśnieżanie, itp.) oraz wykonuje przyłącza wody pitnej i kanalizacyjne do budynków na terenie gminy Łysomice.

1.2.2. Kamionki Duże

Kamionki Duże to wieś sołecka licząca 474 osób (dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Łysomice na dzień 25.01.2018 r.), położona w północno-wschodniej części gminy Łysomice na obszarze 743 ha. Kamionki Duże sąsiadują z sołectwami Gminy Łysomice: Kamionki Małe, Turzno, Gostkowo oraz z Gminą Chełmża. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne, powiatowe i autostrada A1 (północ - południe), jednak komunikacja publiczna jest ograniczona, ponieważ autobusy PKS na trasie Kamionki Duże - Toruń dojeżdżają zbyt rzadko, ograniczając jej dostępność.

Obszar Gminy Łysomice stanowi wysoczyznę polodowcową zbudowaną głównie z glin zwałowych. Dotychczas udokumentowano tam 5 złóż kruszyw naturalnych, z których 4 złoża występują w miejscowości Kamionki Duże. Na odcinku drogi Turzno – Kamionki Duże odnotowano aleję cennego starodrzewia, w tym przypadku występuje aleja kasztanowców, jaworów i jesionów. Obszar Kamionek Dużych jest w głównej mierze w użytkowaniu rolniczym. Przeważają na nim gleby piaskowe różnych typów genetycznych. Teren Kamionek Dużych jest słabo zalesiony, na którym to obszarze występują siedliska boru wilgotnego, boru bagiennego, lasu świeżego, lasu mieszanego wilgotnego oraz olsu. Przez teren Kamionek Dużych przepływa Struga Toruńska, która jest bezpośrednim, prawym dopływem Wisły.

Najbardziej charakterystycznym budynkiem sołectwa i zarazem największym zakładem pracy jest zabytkowy młyn datowany na początek XX wieku.

Rysunek 6. Młyn w Kamionkach Dużych

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Poza tym, na terenie Kamionek Dużych znajduje się niszczący cmentarz ewangelicki o powierzchni 0,27 km², gdzie najstarsze zachowane nagrobki pochodzą z lat 1870 – 1922. Na wyróżnienie zasługują zachowany grobowiec rodziny Trynkel czy grobowiec rodziny Grimm z 1870 roku. Do 2002 roku funkcjonowała w tej miejscowości szkoła filialna wybudowana również na początku XX wieku. Obecnie dzieci z Kamionek uczęszczają do Szkoły Podstawowej w Turznie. Dodatkowo na rozwidleniu dróg w kierunku miejscowości Turzno i osady Gapa zlokalizowana jest Kapliczka Matki Boskiej murowana z napisem „FELIX CZIEM VON KAMINCI ANNO 1586” otoczona płotem metalowym.

Na obszarze sołectwa prężnie działa Rada Sołecka oraz Koło Gospodyń Wiejskich. Na terenie tej miejscowości zlokalizowany jest punkt biblioteczny (organizowane są liczne warsztaty i zajęcia tematyczne), świetlica wiejska, plac zabaw, boisko trawiaste oraz Centrum Edukacji

Dziecięcej. Dostępność do infrastruktury technicznej jest dobra – znajduje się sieć wodociągowa, dostęp do sieci energetycznych. Większość dróg publicznych jest utwardzona, w ostatnim czasie oddano do użytku dwie nowe drogi relacji Kamionki – Turzno oraz Kamionki (Piaski) w stronę Kielbasina (I etap). Zmodernizowano drogę powiatową, która przebiega przez centrum wsi w stronę Jeziora Kamionkowskiego. W Kamionkach Dużych wybudowano ścieżkę rowerową, która jednocześnie pełni funkcję chodnika. Ścieżka będzie biegła od Torunia po Gminę i Miasto Chełmża z odgałęzieniem do Kamionek Małych w Gminie Łysomice. Dodatkowym atutem tej miejscowości są mieszkańcy, którzy aktywnie chcą pomagać środowisku, poprzez uczestniczenie w projektach OZE (odnawialnych źródłach energii) realizowanych przez Gminę Łysomice - ostatnim projektem tego typu był projekt dostawy i montażu kolektorów słonecznych. Niestety w sołectwie brakuje sieci kanalizacyjnej.

1.2.3. Kamionki Małe

Wieś sołecka licząca 330 mieszkańców, położona w północno-wschodniej części gminy Łysomice nad jeziorem Kamionkowskim o powierzchni 740,80 ha. Kamionki Małe sąsiadują z takimi sołectwami, jak: Kamionki Duże, Turzno oraz Gminą Kowalewo Pomorskie i Gminą Chełmża. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne, powiatowe i autostrada A1 (północ - południe), jednak komunikacja publiczna jest ograniczona, ponieważ autobusy PKS z Torunia dojeżdżają tylko na obrzeże miejscowości, ograniczając dostępność i dogodność mieszkańcom. Ludność w większości porusza się własnymi środkami lokomocji. Wyjątek stanowi okres letni, gdy autobusy kursują z Torunia do ośrodka wypoczynkowego nad Jezioro Kamionkowskie.

Rysunek 7. Położenie sołectwa Kamionki Małe na tle Gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Kamionki Małe, dzięki położeniu nad Jezioro Kamionkowskim są znanym miejscem wypoczynkowym, zwłaszcza dla mieszkańców pobliskiego miasta Toruń oraz powiatu

toruńskiego. Powierzchnia jeziora stanowi ok. 75 ha. Woda w jeziorze posiada pierwszą klasę czystości, co jest wielkim atutem, docenianym przez przyjeżdżających turystów i urlopowiczów. Wokół jeziora rosną sosnowe lasy, które tworzą specyficzny mikroklimat, szczególnie dobrze wpływający na stan dróg oddechowych. Teren jeziora i przyległe lasy należą do „Obszaru Chronionego Krajobrazu - Dolina Drwęcy”. Nad jeziorem znajduje się Ośrodek wypoczynkowy posiadający bogatą bazę gastronomiczno – handlową, pole namiotowe, domki letniskowe, hotel, duży parking oraz wypożyczalnię sprzętu wodnego (kajaki, łódki, rowery wodne). Ponadto przez teren ośrodka przebiega szlak rowerowy oraz szlak pieszy, dzięki czemu przyjezdni wybierają się na spacer oraz przejażdżki rowerowe. W sezonie turystycznym otwarte jest kąpielisko, które posiada 349 m. linii brzegowej, brodzik dla dzieci o wymiarach 18 m x 8 m oraz pomost drewniany w kształcie litery L o długości 70 m + 36 m. Kąpielisko jest w stanie pomieścić jednorazowo 1000 osób, funkcjonuje co roku od 15 czerwca do 31 sierpnia. Kąpielisko jest strzeżone – zatrudnionych jest czterech ratowników WOPR. Zarządcą (organizator kąpieliska) od wielu lat jest osoba prywatna, z którą Gmina Łysomice podpisała stosowną umowę dzierżawy. W 2012 r. teren wokół plaży został ogrodzony. Natomiast w lipcu 2018 r. został pobudowany na plaży plac zabaw w kształcie „Statku Kolumba”, co dodatkowo uatrakcyjniło to miejsce.

Rysunek 8. Ośrodek wypoczynkowy nad Jeziorem Kamionkowskim

Źródło: Urząd Gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Najbardziej znanym zabytkiem miejscowości Lulkowo jest neorenesansowy pałac zbudowany w 1918 roku przez rodzinę Weinschenk z ośmioboczną wieżą i kaplicą. Przy pałacu znajdują się pozostałości po parku krajobrazowym, zabudowania gospodarcze oraz boisko do gry w piłkę nożną. W okresie po II wojnie światowej mieściła się w pałacu szkoła podstawowa, która została zlikwidowana w 1999 roku, kiedy w życie weszła reforma ustanawiająca gimnazja. W ostatnim etapie istnienia placówki kształciła ona dzieci w klasach 1-3. W pałacu ma swoje miejsce kaplica rzymsko-katolicka. Została poświęcona w 1948 roku i działa do dziś. Kaplica może pomieścić około 300 osób. W 1897 roku na uboczu wsi powstał cmentarz ewangelicki. Najstarsze zachowane nagrobki posiadają daty 1909 i 1914. Dawniej jego obszar wynosił 0,28 ha, a obecnie 0,16 ha. Zamknięty został w 1945, od kwietnia 2014 roku nastąpiło notarialne przekazanie działki na której zlokalizowany jest cmentarz od osoby prywatnej na rzecz Gminy Łysomice.

W okolicach pałacu występuje park krajobrazowy o zachowanym układzie przestrzennym (wodnym, częściowo drogowym i rzeźbie terenu) z przetrzebionym drzewostanem, w którym kilka okazałych drzew: jawor, kasztanowiec, buk, lipa, jesion – w wieku od 100 do 150 lat, przy północnej granicy założenia pozostałości murowanego ogrodzenia i bramy z k. XIX w.

Rysunek 10. Pałac w Lulkowie

Źródło: <http://archiwum.lysomice.pl/2238%2cnajwazniejsze-zabytki.html>

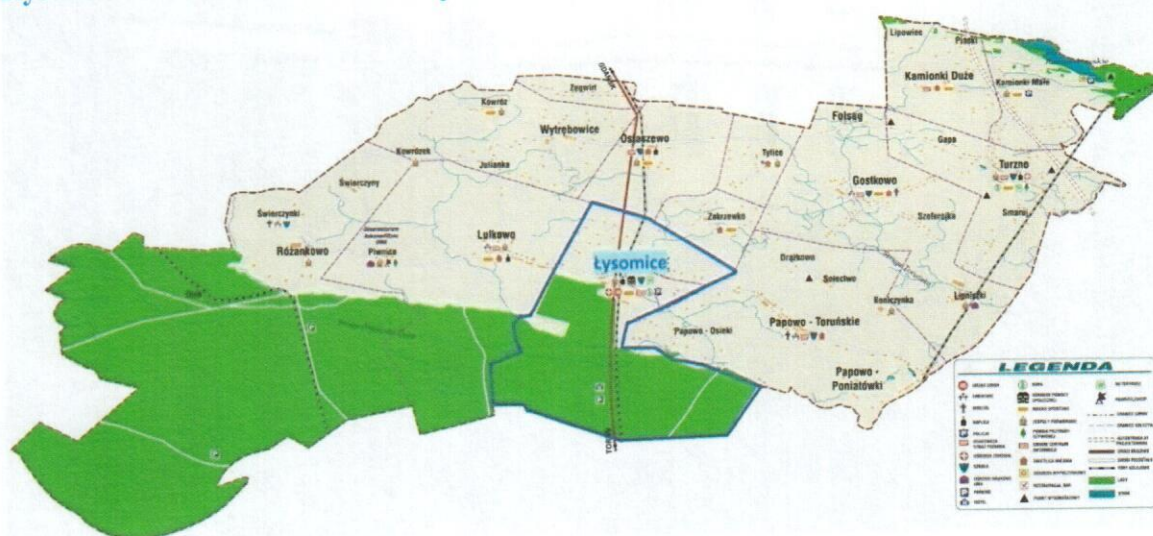
Obiektem kulturalnym dla obu miejscowości sołectwa jest świetlica wiejska zlokalizowana w miejscowości Lulkowo, w której znajduje się filia przedszkola oraz biblioteka publiczna. Została ona wybudowana wraz z remizą strażacką w miejscu starej świetlicy i oddana do użytku w 2018 r. Przy świetlicy również znajduje się Ochotnicza Straż Pożarna, wiatra rekreacyjna, plac zabaw oraz urokliwy staw. Dostępność do infrastruktury technicznej jest dobra – znajduje się sieć wodociągowa, sieć kanalizacyjna oraz dostęp do sieci energetycznych. Ponadto na początku Lulkowa od strony Łysomic przechodzi gazociąg.

Obszar ten jest w większości obszarem rolniczym. Rdzenni mieszkańcy w większości utrzymują się z prywatnych gospodarstw rolnych oraz pracując w sektorze prywatnym lub prowadząc własną działalność, np. handlową, usługową. Na terenie Lulkowa funkcjonuje jeden sklep spożywczy oraz kilka prężnie działających na rynku przedsiębiorstw, w tym znany w okolicy tartak. Mieszkańcy wsi Lulkowo aktywnie działają na rzecz sołectwa. Corocznie organizowane są imprezy integracyjne, których frekwencja mobilizuje do kolejnych działań. Mieszkańcy wspólnie organizują na terenie miejscowości imprezy kulturalne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

1.2.5. Łysomice

Jest to największe sołectwo Gminy Łysomice liczące 2045 osób (dane z Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Łysomice na dzień 25.01.2018 r.), położone w środkowej części gminy wzdłuż drogi krajowej nr 91 i drogi wojewódzkiej nr 552 na powierzchni 1 106 ha. Łysomice sąsiadują z takimi sołectwami, jak: Papowo Toruńskie, Lulkowo, Ostaszewo i Zakrzewko oraz z miastem Toruniem. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne, powiatowe i wojewódzka nr 552 i krajowa nr 91, komunikacja publiczna jest dobra, ponieważ autobusy PKS z Torunia jeżdżą przez Łysomice w różne strony regionu, co umożliwia dogodne połączenia zarówno z Toruniem, jak i Chełmżą.

Rysunek 11. Położenie sołectwa Łysomice na tle Gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Sołectwo Łysomice to przede wszystkim tereny zabudowane, tereny usługowo-przemysłowe, oraz drobne gospodarstwa rolne. W Łysomicach znajduje się też siedziba władz gminnych z Urzędem Gminy oraz sekcja Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa mieszcząca się w pałacu na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Łysomicach. Centrum wsi Łysomice skoncentrowane jest blisko głównego skrzyżowania drogi krajowej nr 91 i drogi wojewódzkiej 552. Z jednej strony znajdują się sklepy handlowo – usługowe oraz Poczta Polska, a po drugiej stronie położona jest Szkoła Podstawowa w Łysomicach, Urząd Gminy, ośrodki zdrowia, punkt apteczny, Bank Spółdzielczy. Na rogu ulic Warszawskiej i Porzeczkowej znajduje się budynek Centrum Animacji Kultury (potocznie zwany Markus), gdzie również znajduje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminna Biblioteka Publiczna. W budynku Centrum Animacji Kultury mieści się siedziba Stowarzyszenia Kobiet Aktywnych i Łysomickiego Stowarzyszenia Markus. Przy ul. Łąkowej znajduje się niepubliczne przedszkole językowe pn. „Pod klonowym listkiem”. Regionalna Izba Historii i Tradycji – która w swych zasobach posiada liczne przedmioty historyczne, ukazujące codzienne życie i tradycję mieszkańców tego regionu, mieści się na ulicy Wiśniowej 5 (prywatna posesja kustosa tej Izby). Organem prowadzącym Regionalną Izbę jest Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łysomice.

Miejscowość Łysomice posiada obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak zabytkowy Zespół dworsko-parkowy o powierzchni 4,25 ha (w tym 0,34 ha stanowią wody), który jest pozostałością po dawnych nieudokumentowanych założeniach parkowych w stylu angielskim. Na jego terenie, oprócz okazów drzewostanu datowanego na połowę XIX wieku, znajdują się dwa obiekty o wartości zabytkowej, tj. dwór i magazyn oraz współczesne budynki gospodarcze. Oprócz tego na terenie sołectwa Łysomice znajduje się kaplica rzymsko-katolicka, która należy do Parafii w Papowie Toruńskim.

Należy podkreślić, iż miejscowość Łysomice posiada najbardziej rozwiniętą sieć infrastruktury liniowej, jak np. sieci wodociągowe, gazowe, kanalizacyjne i sieci telekomunikacji. Przez miejscowość przebiega trakcja kolejowa, przy której znajduje się stacja, którą regularnie kursują pociągi linii Toruń - Malbork.

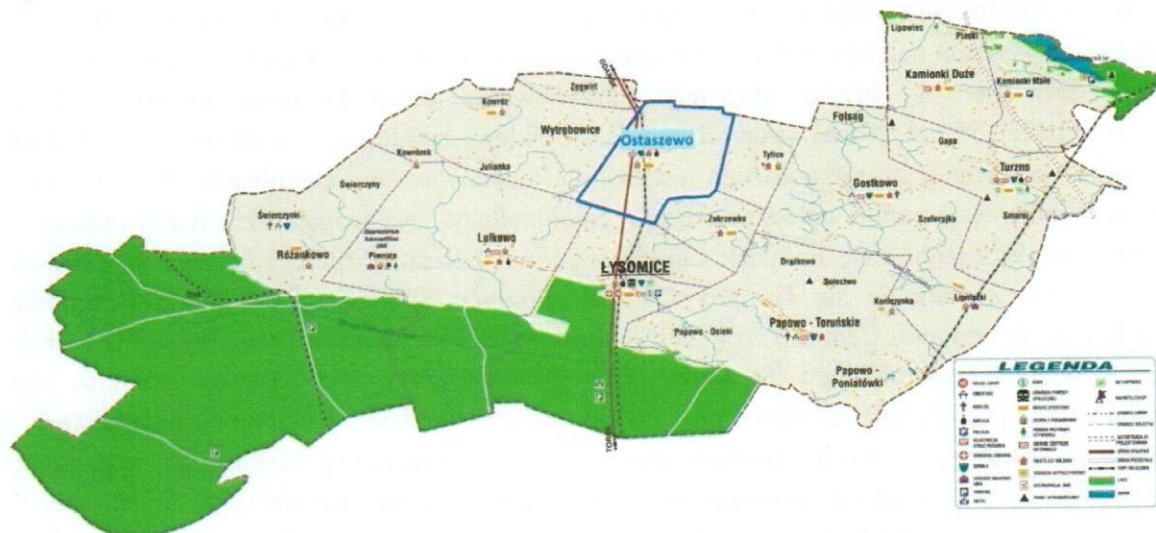
W Łysomicach brak jest dużych gospodarstw rolnych, rolnictwo zatem nie jest główną dziedziną rozwoju gospodarczego na tym terenie. W miejscowości znajduje się ferma hodowlana drobiu i gospodarstwo agroturystyczne. Dzięki firmom znajdującym się na terenie Łysomic okoliczni mieszkańcy znajdują zatrudnienie, chociaż wielu dojeżdża do pracy do Torunia oraz do firm działających na terenie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

1.2.6. Ostaszewo

Ostaszewo to wieś sołecka licząca 790 mieszkańców, położona w północnej części gminy Łysomice przy drodze krajowej nr 91 i drodze wojewódzkiej 499. Jest czwartą co do wielkości miejscowością gminy Łysomice. W miejscowości znajduje się stacja kolejowa

Ostaszewo Toruńskie na szlaku linii kolejowej nr 207 łączącej Toruń Wschodni z Malborkiem przez Grudziądz, Kwidzyn i Sztum.

Rysunek 12, Położenie sołectwa Ostaszewo na tle Gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

We wsi znajduje się pałac z końca XIX w. z parkiem, w którym znajduje się mauzoleum dawnych właścicieli, przekształcone w kaplicę. Ponadto, w miejscowości znajduje się szkoła podstawowa, która liczy 6 klas.

W Ostaszewie zlokalizowana jest część Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, na terenie której swoje zakłady otworzyły firmy międzynarodowe oraz przedsiębiorstwa o kapitale polskim. Ma tam też swoją siedzibę Spółdzielnia Mieszkaniowa „Zgoda”, która posiada w swojej własności mieszkania po dawnych Państwowych Gospodarstwach Rolnych i Ogrodniczym. Wszystkie one są zamieszkałe, a ogólny stan techniczny tych budynków jest dobry (w ostatnich latach w wyniku remontów znacząco się poprawił).

Swoją siedzibę w Ostaszewie ma A-klasowa drużyna piłkarska LZS Mustang Ostaszewo, która powstała w 1948 roku,

W Ostaszewie niezwykle aktywnie działa Klub Honorowych Dawców Krwi PCK, który w 2016 roku obchodził swoje trzydziestolecie. Na terenie gminy Łysomice w roku 2017 przeprowadzono 6 akcji poboru krwi, podczas których krwiodawcy oddali: 96 300 ml. krwi, a po raz pierwszy krew oddało 49 osób. Oprócz uczestnictwa w mobilnych punktach poboru krwi na terenie Gminy Łysomice oraz Gminy Papowo Biskupie, krwiodawcy Klubu oddają krew w Chełmży, Chełmnie, Toruniu, Bydgoszczy i innych miejscowościach. Prezesem od dnia powstania Klubu, tj. od 1986 roku, jest Czesław Karasiewicz. W 2018 r. klub ten otrzymał za swoją dotychczasową działalność prestiżową nagrodę z Urzędu Marszałkowskiego „Rodzynki z pozarządówki”.

1.2.7. Papowo Toruńskie

Wieś sołecka tworząca jedno wspólne sołectwo z wsią Koniczynka, licząca 1543 mieszkańców, położona w południowo-wschodniej części gminy Łysomice. Graniczy z jednej strony z sołectwem Łysomice, Zakrzewko i Gostkowo, natomiast z drugiej strony z miastem Toruń i gminą Lubicz, a jego powierzchnia wynosi 889,9 ha. Przez teren miejscowości Papowo Toruńskie, przebiega droga powiatowa nr 2008 Gostkowo-Papowo Toruńskie-stacja kolejowa, droga powiatowa nr 2012 Papowo Toruńskie- stacja kolejowa, droga nr 552, oraz bardzo ruchliwa droga wojewódzka nr 552 Różankowo-Łysomice- Papowo Toruńskie-Grębocin-Lubicz Dolny, która spełnia rolę „obwodnicy” Torunia, drogi krajowej nr 91 z Gdańska do Cieszyna. Ponadto Papowo Toruńskie posiada również bardzo rozwinięty węzeł kolejowy, który przebiega przez Poznań-Toruń-Kowalewo Pomorskie-Iława-Olsztyn ze stacjami kolejowymi w Papowie Toruńskim, Turznie i Kamionkach Jezioro.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Papowo Toruńskie posiada kościół parafialny zbudowany około 1300 r., wpisany do rejestru zabytków, do którego należą następujące miejscowości: Koniczynka, Łysomice, Osieki, Papowo Toruńskie i Zakrzewko. Przy kościele mieści się plebania murowana z początku XX wieku oraz czynny cmentarz parafialny z początku XIX w. Ponadto znajduje się tu także zespół budynków stacji kolejowej czynny od 1871 r., trzy strażnice drogowe z końca XIX w. a także w bardzo złym stanie dwór z końca XIX w. oraz liczne około stuletnie zamieszkałe domy. W miejscowości tej znajduje się również Ochotnicza Straż Pożarna posiadająca długoletnią historię swej działalności. W czerwcu 2008 roku, obchodzono 100-lecie powstania tej jednostki. Obok remizy strażackiej mieści czynna świetlica wiejska, z której korzystają chętnie wszyscy mieszkańcy tej miejscowości oraz Koło Gospodyń Wiejskich z Papowa.

Do niedawna funkcjonowała w Papowie Toruńskim szkoła podstawowa obejmująca klasy od I do III. Budynek ten w 2011 r. został zmodernizowany, natomiast w 2018 r. dobudowano jego nową część. Obecnie funkcjonuje w nim Przedszkole Publiczne JELONEK. Obok

budynku znajduje się plac zabaw, oblegany w sezonie letnim przez małych mieszkańców Papowa Toruńskiego. Dzieci z tej miejscowości są dowożone autobusem szkolnym do Szkoły Podstawowej w Łysomicach.

Przez Papowo Toruńskie przebiega Pierwszy szlak rowerowy rozpoczynający się w Toruniu przy forcie IV i kończy się w Młyńcu, graniczy z drogą nr 552. Papowo Toruńskie

Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Mikołaja w Papowie Toruńskim został zbudowany ok. 1300 roku. W 1882 r. został gruntownie odnowiony i przebudowany. Następnie dobudowano w latach 1906-1907 nawę boczną od strony północnej oraz 29 metrową wieżę dzwonnicy. Prezbiterium świątyni remontowano w 1969 i 1989 roku, a nowy dach położono w 1994 roku. Kościół jest wpisany do rejestru zabytków – pod nr A/316, data rejestru – 13.07.1936 r. Ponadto przy kościele mieści się plebania murowana z początku XX wieku oraz cmentarz parafialny, który powstał już w XIV wieku. Na cmentarzu przykościelnym przeważają groby z początku XIX w. Grobów o znaczeniu historycznym lub osób szczególnie zasłużonych jest kilka, jak np. grób rodziny Donimirskich, grobowiec rodu Czarlińskich z Zakrzewka, grób ks. Józefa Fremdera, it. Powierzchnia ogólna cmentarza wynosi 0,60 ha. Kolejne elementy dziedzictwa kulturowego stanowią dwór murowany z końca XIX wieku, zespół budynków stacji kolejowej przy linii Toruń Mokre – Kowalewo otwartej 20.XI.1871 r. i dwie strażnice drogowe murowane k. XIX w. Przy stacji trzy domy mieszkalne kolejarzy, murowane k. XIX w. Oprócz tego w Papowie znajduje się kilkanaście zamieszkałych stuletnich domów. Papowo Toruńskie posiada również remizę strażacką, w której prężnie działa od 1908 roku Ochotnicza Straż Pożarna.

Miejscowość Papowo Toruńskie ma na swoim terenie czynną świetlicę wiejską, usytuowaną w centrum wsi. Placówka ta jest jedną z wyróżniających się na terenie gminy Łysomice pod względem ilości organizacji w niej różnych festynów, spotkań, imprez czy innych działań podejmowanych przez mieszkańców Papowa Toruńskiego.

Na terenie gminy istnieje zbiorczy system kanalizacji sanitarnej, działający w oparciu o oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną we wsi Papowo Toruńskie. Wydajność I etapu oczyszczalni wynosi maksymalnie 646 m³ / dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do Strugi Papowskiej.

Gmina Łysomice położona jest na pograniczu 4 zlewni: rzeki Drwęcy, Strugi Toruńskiej, rzeki Fryby i Strugi Papowskiej. Struga Papowska wypływa z wysoczyzny morenowej na północ od Łysomic. Stanowi ona poprzez Kanał Górny, prawy dopływ Wisły. Struga Papowska ma długość 15 km i jest odbiornikiem wód z rowów melioracyjnych.

1.2.8. Papowo Toruńskie -Osieki

Sołectwo Papowo Toruńskie – Osieki powstało dzięki staraniom jego mieszkańców w 2008 roku poprzez wydzielenie z sołectwa Papowo Toruńskie, a jego powierzchnia wynosi 146 ha. Sołectwo to jest w ponad 80% skanalizowane i zwodociągowane. Powierzchnia 22 ha objęta jest planem zagospodarowania przestrzennego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Różankowo

Wieś, licząca według stanu na dzień 25.01.2018 r. 326 mieszkańców. 49,2% mieszkańców stanowią kobiety, a 50,8% ludności to mężczyźni. To dziesiąta pod względem wielkości miejscowość gminy Łysomice, gdyż miejscowość zamieszkuje 3,6% mieszkańców gminy. W wieku produkcyjnym jest 65,8% mieszkańców wsi. Natomiast 22,8% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 11,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Różankowo 52,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. Dlatego też wskaźnik obciążenia demograficznego jest znacznie mniejszy od wskaźnika dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski. Przez teren Różankowa przechodzą dwie drogi publiczne: DW 552 oraz DW 553. Zaliczane są one do kategorii wojewódzkiej. Natomiast przez wieś nie przechodzi żadna z linii kolejowych.

Najważniejszym z zabytków usytuowanych na terenie miejscowości jest dwór, pochodzący z początków XX wieku. Wzniesiony on został na planie prostokąta. Zbudowany został w stylu późnoklasycystycznym, z wejściowym gankiem podtrzymującym balkon oraz prowadzące do dworku schody. Nad nim umieszczona została wystawka dachowa, która zwieńczona jest trójkątnym frontonem. Ostatnim jego właścicielem przed 1945 rokiem był Gustaw Weinschek. Obecny stan dworku można określić jako nie najlepszy. Natomiast część pobliskich zabudowań jest nadal wykorzystywana.

Dworek otacza park krajobrazowy, pochodzący z I poł. XIX wieku. Zajmuje on powierzchnię 4,3 ha, a w jego skład wchodzi blisko 32 gatunków drzew m.in. jarzab szwedzki. Na terenie parku zlokalizowane są pomniki przyrody. Są to: dąb szypułkowy o obwodzie 480 cm i wysokości 25, jesion wyniosły o obwodzie 344 cm i wysokości 30 m oraz buk pospolity odmiany czerwonej o obwodzie 414 cm i wysokości 20. Wokół wsi zlokalizowane są również schrony "Tobruki", pochodzące z okresu II wojny światowej.

Rozpatrując atrakcyjność omawianej miejscowości, należy wspomnieć o zlokalizowanym tutaj Ośrodku Jeździeckim „Zoraija”. Niewątpliwie miejsce to przyciąga pasjonatów jazdy konno mieszkających w gminie, a także osoby spoza niej. Do dyspozycji gości ośrodek posiada 6 koni i 6 kuców. Swoją ofertę kieruje on zarówno do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, jak i dorosłych. Istnieje możliwość odbywania spacerów konno i jazdy dla osób początkujących oraz osób średniozaawansowanych i zaawansowanych. Na terenie ośrodka prowadzone są również szkolenia dla kuców i koni. Nad bezpieczeństwem gości czuwają zatrudnieni instruktorzy. Ponadto, ośrodek udostępnia także swój pensjonat dla koni.

Na terenie miejscowości zlokalizowany jest Zakład przetwórstwa mięsnego „Serdelek”. Wyroby te należą do kujawskich specjałów, które od 19 lat wprowadzone są na toruński rynek. W swojej ofercie posiada on mięso wieprzowe, drobiowe oraz wędliny. Jakość tutejszych wyrobów potwierdzona jest certyfikatem zgodności z systemem HACCP, nadanym przez Powiatowego Lekarza Weterynarii.

Rysunek 13. Mapa poglądowa sołectwa Papowo Toruńskie - Osieki

Źródło: <http://papowo-osieki.info/o-nas/>

1.2.9. Różankowo

Sołectwo Różankowo zlokalizowane jest w zachodniej części gminy Łysomice. W jego skład wchodzi wieś sołecka Różankowo oraz inne wsie tj. Chorab, Olek, Świerczyny, Świerczynki i Łąki Świerczyńskie (zamieszkiwana tylko przez jednego mieszkańca). Według danych obowiązujących na dzień 25.01.2018 r., sołectwo Różankowo łącznie liczy 476 mieszkańców. Natomiast władze sołectwa tworzy sołtys, 7 członków Rady Sołeckiej oraz Radny Gminy Łysomice.

Rysunek 14. Położenie sołectwa Różankowo na tle Gminy Łysomice

W Różankowie mieści się także firma „Paramedic Group”, oferująca sprzęt medyczny i ratowniczy. Do jej naczelnych produktów należy sprzęt ratowniczy, sprzęt ratownictwa oraz sprzęt ratownictwa medycznego. W swojej ofercie posiada m.in. defibrylatory, defibrylatory AED oraz defibrylatory - monitory.

Chorab

Miejscowość Chorab kwalifikowana jest jako osada. Miejsce to ma szczególne znaczenie historyczne. W 2017 odsłonięto tu obelisk pamięci Żydówek, zamordowanych w mieszczącej się tu pod koniec drugiej wojny światowej filii niemieckiego obozu koncentracyjnego Stutthof. Do 20.01.1945 roku więziono tu Żydówki pochodzące z terenu m.in. Polski, Czech, Słowacji, Rumunii i Węgier. Zmuszano je do robót fizycznych, budowy umocnień wojskowych dookoła Torunia, a także poddawano je torturom tj. głodzenie i bicie. Miejscem pamięci stał się podwójny obelisk, nawiązujący kształtem do macewy, czyli tradycyjnego żydowskiego nagrobka. Umieszczone na nim motto, po polsku i po hebrajsku, będące słowami ze Starego Testamentu. Pomnik ufundowała społeczność województwa kujawsko-pomorskiego.

Olek

Olek to osada leśna z leśniczówką, położona nad Strugą Łysomicką. Już w 1682 roku w źródłach historycznych pojawiły się na jej temat pierwsze zmiany, wówczas jako dawny majątek rycerski. Na terenie osady położony jest pomnik pomordowanych harcerzy w czasie II wojny światowej. Ma on postać pamiątkowej tablicy. Po drugiej stronie strugi znajduje się także niemiecki schron żelbetonowy z 1944 roku. Istotnym pomnikiem przyrody nieożywionej dla całego sołectwa jest głaz narzutowy o obwodzie 6,0 m i wysokości 1,7 m, zlokalizowany w starej żwirowni. Miejsce to jest odwiedzane przez wielu amatorów pieszych wycieczek. Szczególnie aktywny pozostaje tu Oddział Miejski Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Mariana Sydowa w Toruniu, organizujące wycieczki z cyklu „Wędrówki rodzinne z PTTK”. Ponadto, w leśnictwie znajduje się także dąb szypułkowy o obwodzie 351 cm i wysokości 36 m.

Świerczyny

Wieś ta według danych z ewidencji ludności Urzędu Gminy Łysomice z 25.01.2018 r. liczyła 74 stałych mieszkańców. 9,3% jej mieszkańców stanowią kobiety, a 50,7% to mężczyźni. Co więcej, 64,4% mieszkańców wsi Świerczyny jest w wieku produkcyjnym, co stanowi zdecydowaną większość tutejszej ludności. Z kolei 26,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 9,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Świerczyny 55,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Dlatego wskaźnik obciążenia demograficznego jest znacznie mniejszy od wskaźnika dla województwa kujawsko-pomorskiego, a także znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski. Przez teren ten nie przechodzi żadna z dróg wojewódzkich, ani linii krajowych. Ciekawostkę może stanowić fakt, iż urodził się tu Konrad Siudowski (zm. 1958

Szczególnie istotnym obiektem dla mieszkańców wsi jest zabytkowy kościół gotycki św. Jana Chrzciciela z przełomu XIII i XIV w. W 1415 roku budowla ta przeszła na własność toruńskich benedyktynek, które opiekowały się nim do 1834 r. Natomiast w XVIII w. istniało tutaj bractwo, szpital i szkoła. Wnętrze urządzone jest w stylu barokowym. Natomiast rzeźby pochodzą z późnego gotyku. Kościół ten stanowi także siedzibę parafii św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Świerczynkach – należącej do najstarszych w toruńskiej diecezji. Jej granice obejmują zarówno obszar sołectwa Różankowo, jak i inne pobliskie miejscowości tj. Cegielnik, Kowróż, Kowrózek, Leszcz, Lulkowo, Pigża, Piwnice. Obecnie liczbę parafian szacuje się jako ok. 2200 osób. Obok kościoła znajduje się także miejscowy cmentarz i dom pogrzebowy.

Przez teren wsi przebiega droga wojewódzka nr DW 553. To także ważna miejscowość ze względu na zaplecze edukacyjne. Zlokalizowana jest tutaj Szkoła Podstawowa im. L. Filcka, do której uczęszczają najmłodsi zamieszkujący teren sołectwa. W pocz. XIII w. wznosił się tu obronny gródek lokalnego wodza pruskiego Pipina. Natomiast pozostałość po II wojnie światowej stanowi 12 schronów bojowych Ringstand 58c, wybudowanych przez Niemców.

Turzno to wieś sołecka położona we wschodniej części gminy Łysomice o powierzchni 852 ha licząca 1113 mieszkańców (dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Łysomice na dzień 25.01.2018 r.). Turzno sąsiaduje z takimi sołectwami, jak: Gostkowo, Kamionki Duże, Kamionki Małe i Gminą Lubicz. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne i powiatowe.

[illegible]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Sołectwo Turzno to przede wszystkim gospodarstwa rolne, tereny zabudowane oraz tereny usługowo-handlowe. W Turznie znajduje się też Szkoła Podstawowa imienia Fryderyka Chopina. Funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna oraz ośrodek zdrowia wraz z apteką. Mieszkańcy do pracy głównie dojeżdżają do Torunia oraz do firm działających na terenie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Przez centrum wsi przebiega droga powiatowa.

Miejscowość Turzno posiada obiekt dziedzictwa kulturowego - Zespół pałacowo-parkowy. W obecnych czasach, przed laty pełnił funkcję szkoły podstawowej, a od kilku lat, po kapitalnym remoncie i odrestaurowaniu, pełni funkcję hotelowo-restauracyjną.

W dzieje miejscowości wplatają się losy wybitnych postaci historycznych takich jak: Fryderyk Chopin, Zygmunt Działowski, Franciszek z Błociszewa Gajewski, Maria Potocka, Felicya z Mielżyńskich Gajewska i innych.

W samej miejscowości zachował się w części park pałacowy, krajobrazowy z I połowy XIX wieku. Park usytuowany jest w północno-zachodnim skraju wsi. Zajmuje powierzchnię 16 ha, gdzie znajdują się dwa stawy i trzy małe sadzawki. Z pierwotnego wystroju wnętrza pałacowego w Turznie nie zachowało się właściwie nic. W czasie II wojny światowej obiekt był wewnątrz gruntownie przebudowywany, a po wojnie przystosowany na potrzeby szkoły. Elewację remontowano w 1969 roku bez zbytej pieczołowitości. O wyglądzie wnętrza pałacowych można jedynie dowiedzieć się od bywających w nim przed II wojną światową okolicznych mieszkańców. Po II wojnie światowej wywiezione przez Niemców zbiory z Turzna znajdowały się w Bydgoszczy. Dopiero w 1958 roku zbiory te zostały przekazane na polecenie Ministra Kultury i Sztuki Muzeum Okręgowemu w Toruniu. W ich skład wchodzi kilkadziesiąt obrazów i kilka mebli. Meble zgromadzone w pałacach reprezentowały niemal wszystkie ważniejsze style europejskie od XVII do XIX wieku włącznie. Dominowały częste na Pomorzu meble gdańskie oraz francuskie. Bardzo ważnym wydarzeniem dla mieszkańców Turzna były odwiedziny w roku 1825 dworu turznieńskiego Działowskich przez czternastoletniego Fryderyka Chopina. Wiadomo, że Chopin mieszkał w kraju tylko do 2 listopada 1830 roku i że wyjechał za granicę mając lat dwadzieścia. Spędził zatem w Turznie kilka dni.

W 2007 roku zabytkowy pałac wraz z otaczającym go parkiem został kupiony przez obecnych właścicieli państwa Predenkiewicz. W latach 2008/2009 wypracowana została nowa koncepcja projektowa istniejących obiektów (Pałacu, Belwederka, Spichlerza), zdecydowano także o dobudowaniu nowego skrzydła pałacu. Na nowo zaprojektowano także zagospodarowanie otoczenia pałacu, tj. parku oraz małej architektury (Romantycznych Alei, mostka, stawów, obiektów sportowych). W celu realizacji przedsięwzięcia przeprowadzono zakrojone na szeroką skalę badania (w tym badania dendrologiczne). Budowa i adaptacja terenu rozpoczęła się w 2009 r., jej zakończenie przewidziano na grudzień 2011 r. Otwarcie nowego, czterogwiazdkowego hotelu i centrum konferencyjnego nastąpiło 14 lutego 2012 r.

Prócz zespołu pałacowo-parkowego na uwagę w Turznie zasługują:

- kaplica klasycystyczna fundacji Jeżewskich z końca XVIII w.,

- karczma klasycystyczna datowana na początek XX w.,
- żeliwny krzyż (karawaka) z II poł. XIX w.,
- przydrożna kapliczka św. Antoniego.

Najcenniejszym zasobem przyrodniczymi w Turznie jest park angielski, otaczający pałac turznieński, rozciągający się na powierzchni 16 hektarów, w którym do dzisiaj rosną okazałe stare drzewa takie jak: lipy, klony, platany, kasztanowce i wiele gatunków egzotycznych drzew i krzewów. Uroku dodają piękne parkowe stawy i malownicze ścieżki spacerowe. Do zespołu pałacowo-parkowego prowadzi brama wjazdowa, składająca się z dwóch monumentalnych filarów, na których usadowiono rzeźby turów, a dalej wiedzie nas aleja kasztanowa, która wita przybywających gości tajemniczością barw i historią tego miejsca.

Powyższy tekst oparto na cytatach z książki pt: „Turzno. Dzieje wsi i zespołu pałacowo-parkowego” autorstwa Marka Pawłowskiego, rok 1996.

W Turznie, istotnym miejscem dla mieszkańców, z punktu widzenia wspólnych spotkań, okolicznościowych imprez kulturalnych, czy po prostu zebrania wiejskich jest świetlica wiejska. Dzięki zaangażowaniu władz gminnych, świetlica została wyremontowana, w tym przy wsparciu środków unijnych w roku 2013. Zaangażowanie i wkład finansowy sołectwa przyczynił się do remontu świetlicy wewnątrz. Turzno odgrywa istotną rolę dla okolicznych wsi ze względu na zlokalizowany ośrodek zdrowia dla mieszkańców. Obok podstawowej opieki medycznej funkcjonuje poradnia ginekologiczna oraz stomatologiczna.

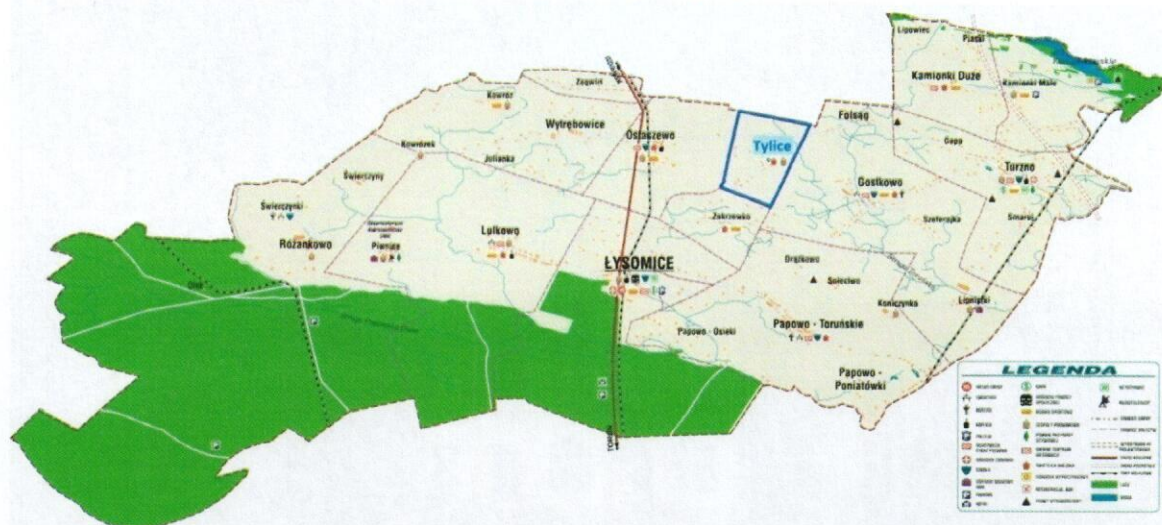
Kolejnymi ważnymi placówkami jest Gminna Biblioteka Publiczna oraz Szkoła Podstawowa wraz z dobrze rozwiniętą bazą sportową oraz przylegającą enklawą zieleni, na której znajduje się tzw. ścieżka dydaktyczna.

Dostępność do infrastruktury technicznej jest bardzo dobra. Wieś jest skanalizowana i zwodociągowana. Wzdłuż centrum Turzna położone są chodniki, co zwiększa bezpieczeństwo mieszkańców. Stan dróg jest dobry. Większość dróg jest wyłożona asfaltem. Przez Turzno przebiegają drogi powiatowe i drogi gminne. Ponadto przez Turzno przebiega sieć kolejowa relacji Toruń – Iława oraz znajduje się dworzec kolejowy.

W Turznie prężnie działa sołtys wraz z Radą Sołecką i Kołem Gospodyń Wiejskich. Dzięki wspólnym inicjatywom organizowane są corocznie takie imprezy społeczne jak: Dzień Seniora, Dzień Dziecka, Święto pieczonego ziemniaka, spotkania z okazji świąt. W Turznie działa też klub seniora „Szarotki”.

1.2.11. Tylice

Tylice to wieś sołecka położona w północno-wschodniej części gminy Łysomice o powierzchni 386 ha z liczbą 191 osób (dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Łysomice na dzień 25.01.2018 r.). Tylice sąsiadują z takimi sołectwami, jak: Ostaszewo, Zakrzewko, Gostkowo oraz z gminą Chełmża. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne, powiatowe i droga wojewódzka.

Najbardziej wyróżniającym elementem miejscowości Tylice jest zespół dworsko – parkowy. Zespół dworsko-parkowy w Tylicach o powierzchni 2,20 ha (w tym 1 ha zajmują wody) jest pozostałością po dawnym parku krajobrazowym z połowy XIX wieku. Położony jest po wschodniej stronie drogi prowadzącej do Zakrzewka. Dwór zwrócony jest do drogi szczytem zachodnim. Natomiast elewacją frontową z wejściem zwrócony jest w stronę południową. Został wzniesiony w trzeciej ćwierci XIX wieku.

Rysunek 17. Zespół dworsko-parkowy w Tylicach

Źródło: Urząd Gminy w Łysomicach

Drzewostan parku w Tylicach reprezentowany jest przez 15 gatunków drzew i 7 gatunków krzewów. Najliczniej występuje tu topola czarna, której udział wynosi 36,42% wszystkich drzew. Liczny jest też tutaj jesion wyniosły - 14,57%. Siedem okazów drzew, zgodnie z opracowanymi normami zabytkowych założeń zieleni już w 1986 roku było proponowanych jako pomniki przyrody.

Obiektem spotkań dla mieszkańców Tylic jest niewielka świetlica wiejska, przy której znajduje się plac zabaw i boisko. Na obszarze sołectwa działa: Rada Sołecka oraz Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej „SOWA” utworzone od roku 1999. Stowarzyszenie podejmuje się wyrobu rękodzieł z materiałów ekologicznych (susзки kwiatów, zboża, innych roślin) tworząc kompozycje kwiatowe oraz różne ozdoby.

Dostępność infrastruktury technicznej jest dobra – znajduje się sieć wodociągowa, dostęp do sieci energetycznych, natomiast na chwilę obecną brak dostępu do sieci kanalizacyjnej. W Tylicach występują drogi gminne, droga powiatowa oraz droga wojewódzka (odgałęzienie drogi krajowej nr 91) przecinająca część terenów rolniczych tej miejscowości. W chwili obecnej większość tych dróg jest w bardzo słabym stanie technicznym, które wymagają poważnych remontów.

mieszkańcy tej i ościennych miejscowości. Na stałe do kalendarza imprez wprowadzono organizację Dnia Dziecka, Dnia Seniora i w grudniu Mikołajki dla dzieci. Z infrastruktury technicznej można wymienić czynną przepompownię kanalizacyjną, należącą do Gminnego Zakładu Komunalnego znajdującą się przy świetlicy wiejskiej. W Wytrębowicach funkcjonuje jeden duży zakład produkujący opakowania tekturowe, który zatrudnia około 80 pracowników.

1.2.13. Zakrzewko

Zakrzewko to wieś sołecka licząca 393 mieszkańców (dane z ewidencji ludności Urzędu Gminy Łysomice na dzień 25.01.2018 r.), położona we wschodnio-centralnej części gminy Łysomice, o powierzchni 267 ha. Miejscowość ta graniczy z Łysomicami, Ostaszewem, Papowem Toruńskim, Gostkowem i Tylicami. Przez teren sołectwa przebiegają drogi gminne oraz droga powiatowa.

Rysunek 19. Lokalizacja sołectwa Zakrzewko na tle gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Mieszkańcy Zakrzewka to głównie rolnicy. Spora też część mieszkańców pracuje zawodowo w pobliskich przedsiębiorstwach. Dzieci z tej miejscowości są dowożone autobusem szkolnym do Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Łysomicach.

Charakterystyką przyrodniczą Zakrzewka są pola uprawne miejscowych rolników. Na terenie tej miejscowości nie występują większe skupiska drzew (park, las), stawów czy innych akwenów wodnych.

Infrastrukturę społeczną sołectwa stanowi świetlica wiejska, w której mieści się filia biblioteki gminnej i punkt przedszkolny. Przy świetlicy znajdują się trzy boiska: do siatkówki, koszykówki i do piłki nożnej, z których często korzystają mieszkańcy z Zakrzewka oraz z Tylic - miejscowości ościennej. Ponadto zbudowano plac zabaw dla najmłodszych. Mieszkańcy Zakrzewka od 2015 r. posiadają na swoim terenie jedno Stowarzyszenie „Razem

możemy wiele”. Co więcej, potrafią doskonale się zorganizować, celem przeprowadzenia różnych imprez i zawodów.

Dostępność do infrastruktury technicznej jest dobra – znajduje się sieć wodociągowa, kanalizacyjna oraz dostęp do sieci energetycznych. Większość dróg publicznych jest utwardzona. W trakcie realizacji modernizowana jest droga powiatowa, która przebiega przez centrum wsi.

1.2.14. Zęgwirt

Sołectwo Zęgwirt to najmniejsze sołectwo położone na terenie Gminy Łysomice. Zlokalizowane jest ono w północnej części gminy. Jako miejscowość, Zęgwirt jest szesnastą co do wielkości miejscowością zlokalizowaną na omawianym terenie. Władze sołectwa tworzy sołtys oraz 4 członków Rady Sołeckiej, a także jeden Radny Gminy Łysomice.

Rysunek 20. Lokalizacja sołectwa Zęgwirt na tle gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.lysomice.pl/strona-257-gdzie_jestesmy.html

Według stanu na dzień 25.01.2018 r., swoim zakresem obejmowało ono 121 mieszkańców. W rozkładzie procentowym płci 45,7% mieszkańców sołectwa Zęgwirt stanowiły kobiety, a 54,3% mężczyźni. Natomiast w oparciu o kryterium wieku, 63,0% mieszkańców wsi Zęgwirt jest w wieku produkcyjnym, 26,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 11,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Ponadto, na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Zęgwirt 58,8 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wynika z tego fakt, iż wskaźnik obciążenia demograficznego jest niewiele mniejszy od wskaźnika dla województwa kujawsko-pomorskiego, a także mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Tereny sołectwa w większości zajmują grunty rolne i gospodarstwa. Przez wieś nie przechodzi żadna z dróg wojewódzkich, ani z wyższej kategorii. Ponadto, przez obszar ten nie przebiega żadna z linii kolejowych. Na omawianym obszarze nie ma zlokalizowanych zabytków, ani pomników przyrody. Dlatego też można zakwalifikować owe ziemie jako

miejsce bytowania tutejszej ludności. Na terenie miejscowości Zęgwirt znajduje się jedyny punkt usługowy, w postaci skupu złomu i autozłomowania.

1.3. Badania ankietowe i „burza mózgów”

1.3.1. Metodologia

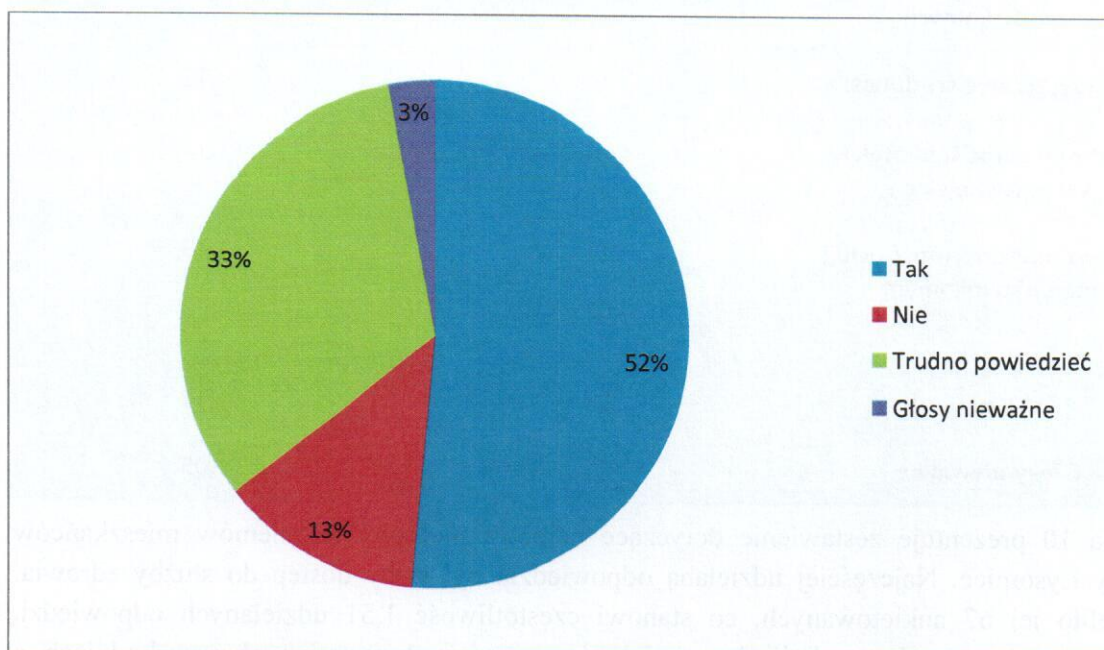
W ramach konsultacji społecznych w sprawie założeń i diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, przeprowadzona została dogłębna analiza, umożliwiająca opracowanie niniejszego dokumentu. Pierwsze konsultacje miały miejsce 11 czerwca 2018 roku, w których udział wzięło łącznie 36 osób, w tym sołtysi oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Celem spotkania było pozyskanie opinii mieszkańców na temat głównych problemów Gminy, a także potrzeb społeczności lokalnej. Od daty pierwszej konsultacji do 30 czerwca 2018 roku, wśród 132 mieszkańców gminy Łysomice została przeprowadzona ankieta w formie tradycyjnej (109 ankietowanych) oraz elektronicznej (23 ankietowanych). Otrzymane odpowiedzi na poszczególne pytania przedstawiono w formie wykresów i tabel.

Ponadto, 26 lipca 2018 roku w budynku Urzędu Gminy Łysomice odbyły się drugie konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028. Frekwencja była nieco niższa niż podczas pierwszego spotkania, jednakże wśród 9 obecnych osób znaleźli się radni gminy, mieszkańcy, urzędnicy oraz przedstawiciel Polskiego Związku Wędkarskiego. Miały one formę warsztatową, podczas których wyłoniono cele i misje Strategii, na podstawie zdiagnozowanych problemów i szans rozwojowych Łysomic. Stosując metodę burzy mózgów, wyłoniono najważniejsze problemy wraz z ich przyczynami. Do przeprowadzenia konsultacji użyto specjalnie przygotowanych materiałów, umożliwiających wskazanie przez obecne osoby najważniejszych problemów występujących na terenie gminy Łysomice oraz ich przyczyn. Wydarzenie to było niewątpliwym przejawem partycypacji społecznej, a także okazją do wymiany poglądów i dyskusji na najważniejsze tematy z zakresu działalności gminy. To także dowód na to, iż społeczeństwo zamieszkujące owe tereny pragnie zmian i aktywnie uczestniczy w życiu społeczności lokalnej.

Ostatnie spotkanie konsultacyjne odbyło się 30 sierpnia 2018 roku w budynku Urzędu Gminy Łysomice. Zaprezentowano na nim gotowy projekt Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028. Przedmiotem konsultacji było poznanie opinii mieszkańców na temat przedstawionych głównych założeń oraz planowanych projektów i działań w ramach niniejszego dokumentu. Na spotkanie przybyło 12 osób - wśród nich sołtysi oraz mieszkańcy wspierający proces rozwoju gminy. Po części informacyjnej konsultacji uczestnicy wzięli udział w dyskusji na temat omówionego projektu. Natomiast swoje uwagi i zastrzeżenia mogli zgłaszać na specjalnie przygotowanych formularzach ankiety konsultacyjnej. Umożliwiło to dostosowanie treści dokumentu do oczekiwań mieszkańców gminy, a także odzwierciedlenie ich propozycji w zakresie planowanych kierunków działań. Aby usystematyzować otrzymane informacje, wyniki przedstawiono w formie tabel.

Badanie ankietowe

Wykres 7. Procentowy rozkład udzielanych odpowiedzi na pytanie „Czy jest Pan/Pani zadowolony/a z poziomu życia/działalności w Gminie Łysomice?”

Na powyższym wykresie przedstawiony został procentowy rozkład udzielanych odpowiedzi przez mieszkańców gminy Łysomice, którzy wzięli udział w ankiecie. Większość z nich jest zadowolona z poziomu życia lub działalności w gminie Łysomice. Odpowiedzi pozytywnej udzieliło 52 %, czyli nieco ponad połowa ankietowanych. Następną najczęściej udzielaną odpowiedzią przez badanych była odpowiedź „trudno powiedzieć”. Udzieliło jej 33% osób biorących udział w badaniu. Natomiast odpowiedzi negatywnej w odniesieniu do poziomu życia udzieliło jedynie 13% ankietowanych.

Tabela 18. Zestawienie liczbowe odpowiedzi na pytanie „ Proszę o podanie najpoważniejszych problemów związanych obecnie z jakością życia w gminie (czego brak/niedostatek/niewłaściwe funkcjonowanie jest odczuwalne najbardziej, maksymalnie 3)”

Odpowiedź	Liczba bezwzględna	Częstotliwość
Zły stan dróg i infrastruktury drogowej (oświetlenie, przystanki, oznakowanie)	58	1,44
Niewystarczająca infrastruktura komunalna (wodociągi, kanalizacja)	42	1,32
Słaby dostęp do opieki medycznej	67	1,51

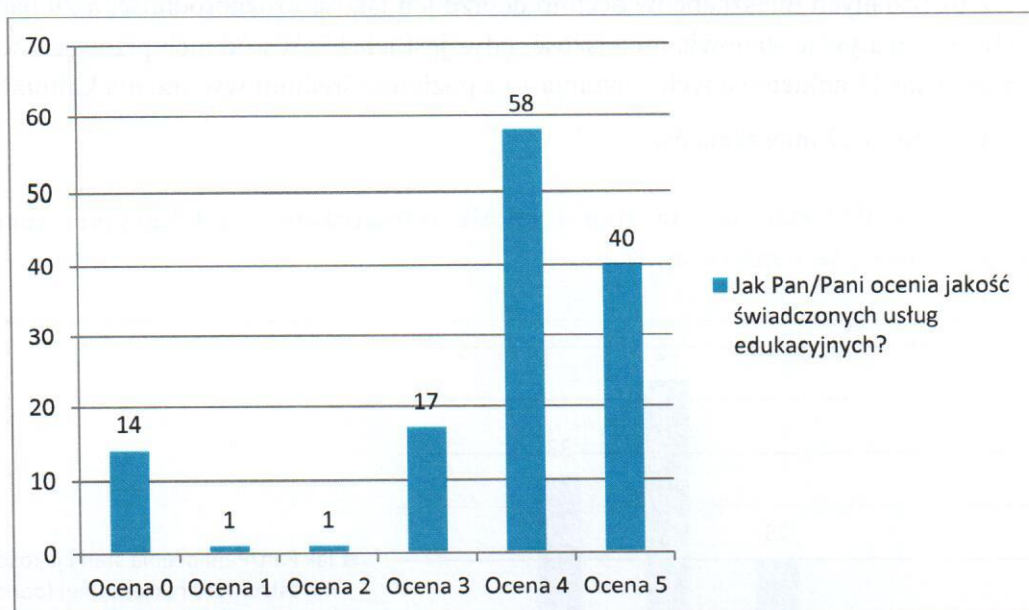
Zbyt mała ilość miejsc w przedszkolach i punktach przedszkolnych	8	1,06
Zanieczyszczenie środowiska	15	1,11
Zbyt mała ilość bibliotek i świetlic wiejskich	14	1,11
Niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym	17	1,13
Inne	23	1,17
Głosy nieważne	7	1,05

Tabela 10 prezentuje zestawienie dotyczące najpoważniejszych problemów mieszkańców gminy Łysomice. Najczęściej udzielaną odpowiedzią był słaby dostęp do służby zdrowia. Udzieliło jej 67 ankietowanych, co stanowi częstotliwość 1,51 udzielanych odpowiedzi. Związane jest to ze zbyt małą liczbą specjalistów pracujących w gminnych przychodniach, a także z niewystarczającą infrastrukturą medyczną. Mieszkańcy uskarżali się również na zły stan dróg oraz infrastruktury drogowej tj. znaki oraz oświetlenie, co negatywnie wpływa na ich bezpieczeństwo. Takiej odpowiedzi udzieliła również bardzo liczna grupa, gdyż było to 58 osób biorących udział w badaniu, czyli 1,44 udzielanych odpowiedzi. Trzecim najpoważniejszym problemem okazała się niewystarczająca infrastruktura komunalna w gminie tj. wodociągi oraz kanalizacja. Odpowiedzi tej udzieliło 42 mieszkańców, co stanowi częstotliwość w wysokości 1,32.

Wykres 8 – 20 Ocena ankietowanych poszczególnych dziedzin funkcjonowania Gminy w skali od 0 do 5

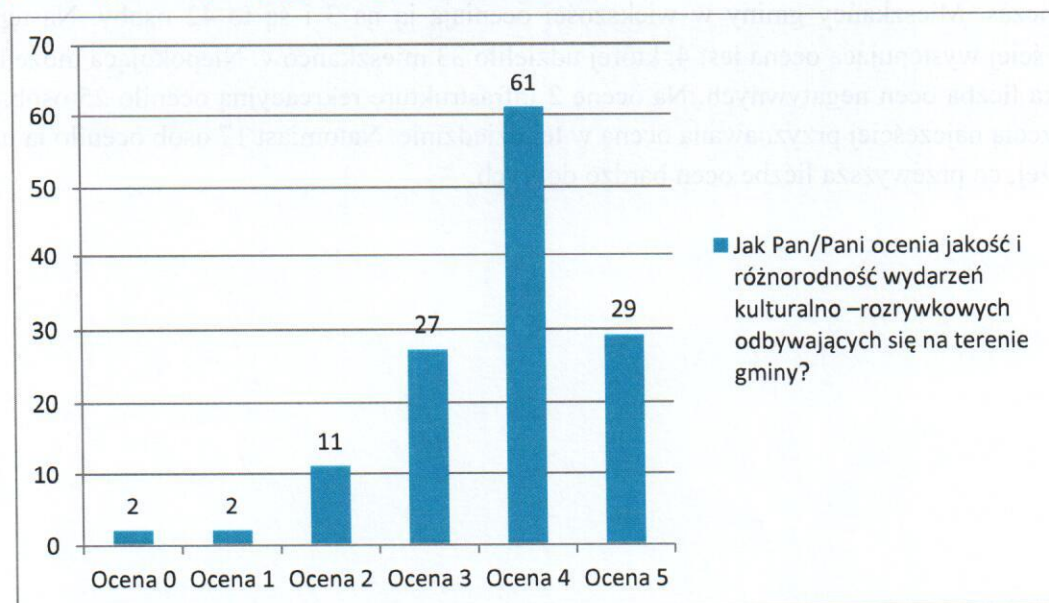
Na poniższych wykresach zaprezentowano ocenę dziedzin funkcjonowania gminy Łysomice. Dokonali jej mieszkańcy, w oparciu o skalę od 0 do 5. Wyniki te pozwalają na wyszczególnienie najbardziej problematycznych kwestii w sferze funkcjonowania omawianej struktury.

Wykres 8. Jak Pan/Pani ocenia jakość świadczonych usług edukacyjnych?

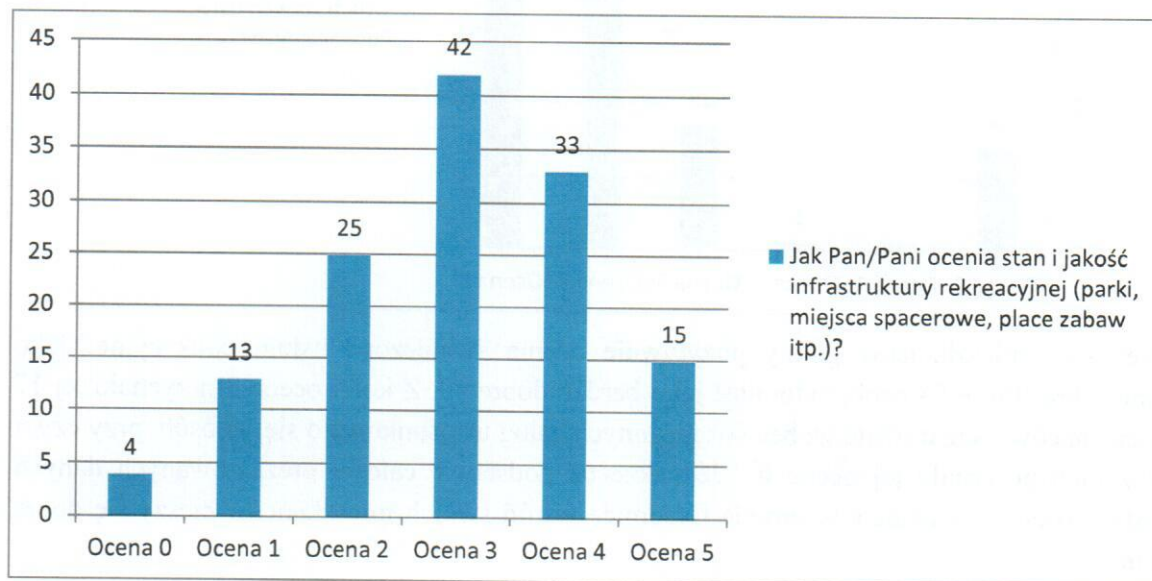
Większość mieszkańców gminy pozytywnie ocenia świadczone usługi edukacyjne. Jako dobre określiło je 58 osób, natomiast jako bardzo dobre 40. Z kolei ocenę 3 przyznało jej 17 mieszkańców. Negatywnie wobec świadczonych usług ustosunkowało się 16 osób, przy czym 14 z nich przyznało jej ocenę 0. Jednakże na podstawie całości prezentowanych danych można uznać, iż edukacja w gminie Łysomice wśród swoich mieszkańców cieszy się dobrą opinią.

Wykres 9. Jak Pan/Pani ocenia jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?

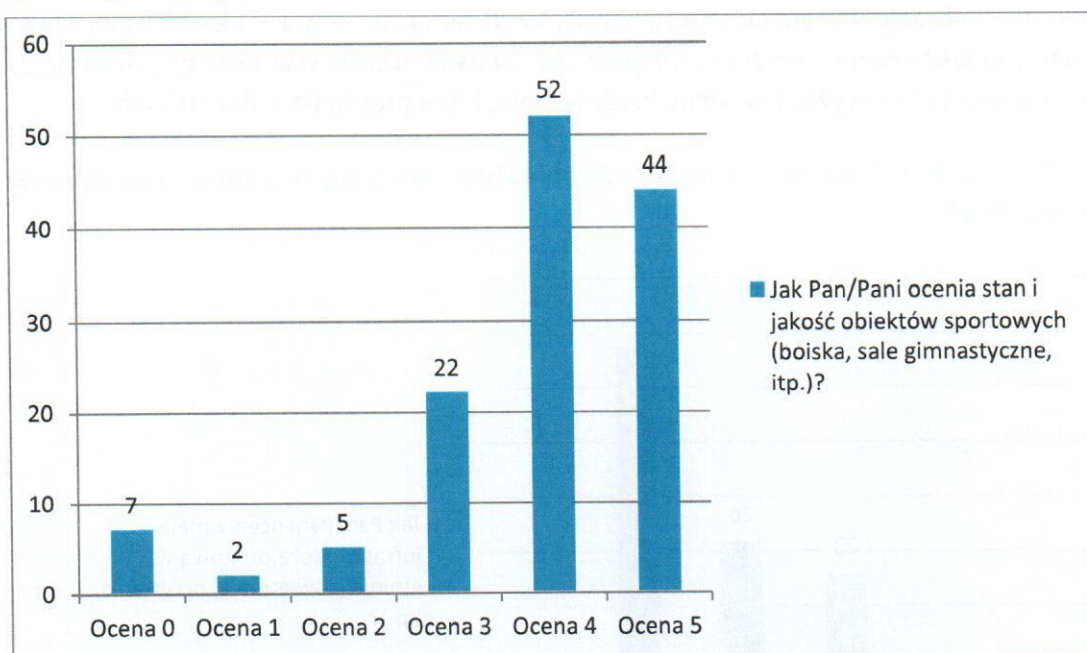
Wydarzenia kulturalno-rozrywkowe są jedną z lepiej ocenianych dziedzin funkcjonowania Gminy. Aż 61 badanych mieszkańców oceniło dobrze ich jakość i różnorodność, a 29 bardzo dobrze. Oceny negatywne stanowią mniejszość, gdyż jest ich 15. Wśród nich przeważa ocena 2, którą przyznało 11 ankietowanych. Natomiast na poziomie średnim wydarzenia kulturalno-rozrywkowe oceniło 27 mieszkańców.

Wykres 10. Jak Pan/Pani ocenia stan i jakość infrastruktury rekreacyjnej (parki, miejsca spacerowe, place zabaw itp.)?

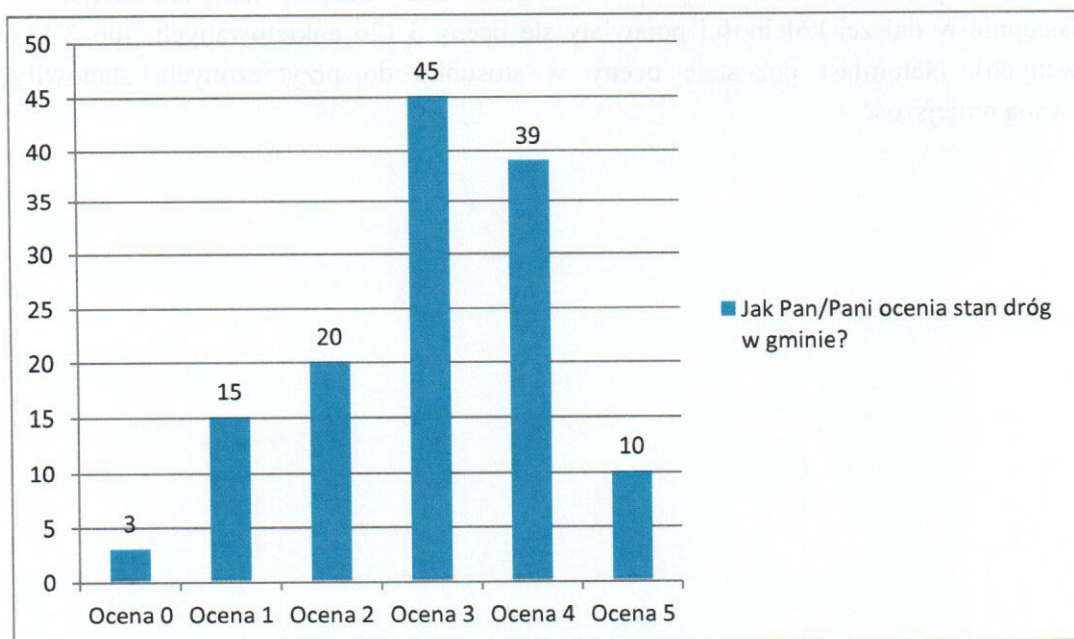
Powyższe dane świadczą o fakcie, iż infrastruktura rekreacyjna wymaga większej troski niż dotychczas. Mieszkańcy gminy w większości oceniają ją na 3 i są to 42 osoby. Następną najczęściej występującą oceną jest 4, której udzieliło 33 mieszkańców. Niepokojąca może być wysoka liczba ocen negatywnych. Na ocenę 2 infrastrukturę rekreacyjną oceniło 25 osób, co jest trzecią najczęściej przyznawaną oceną w tej dziedzinie. Natomiast 17 osób oceniło ją na 1 lub niżej, co przewyższa liczbę ocen bardzo dobrych.

Wykres 11. Jak Pan/Pani ocenia stan i jakość obiektów sportowych (boiska, sale gimnastyczne, itp.)?

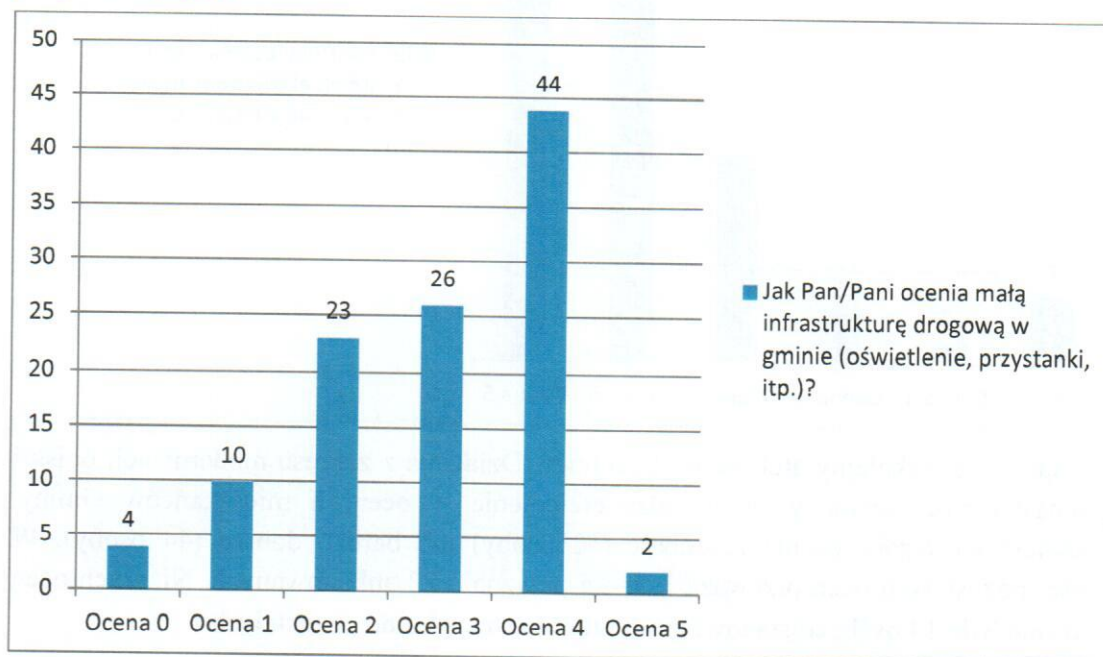
Obiekty sportowe to kolejny atut gminy Łysomice. Działania z zakresu modernizacji boisk i sali gimnastycznych znalazły swoje odzwierciedlenie w ocenach mieszkańców Gminy. Zdecydowana większość ocenia je dobrze (52 osoby) lub bardzo dobrze (44 osoby). W większości pozostałych ocen przeważa 3, którą przyznało 22 ankietowanych. Niższych ocen udzieliło zaledwie 14 osób, co stanowi mniejszość w stosunku do pozostałych.

Wykres 12. Jak Pan/Pani ocenia stan dróg w gminie?

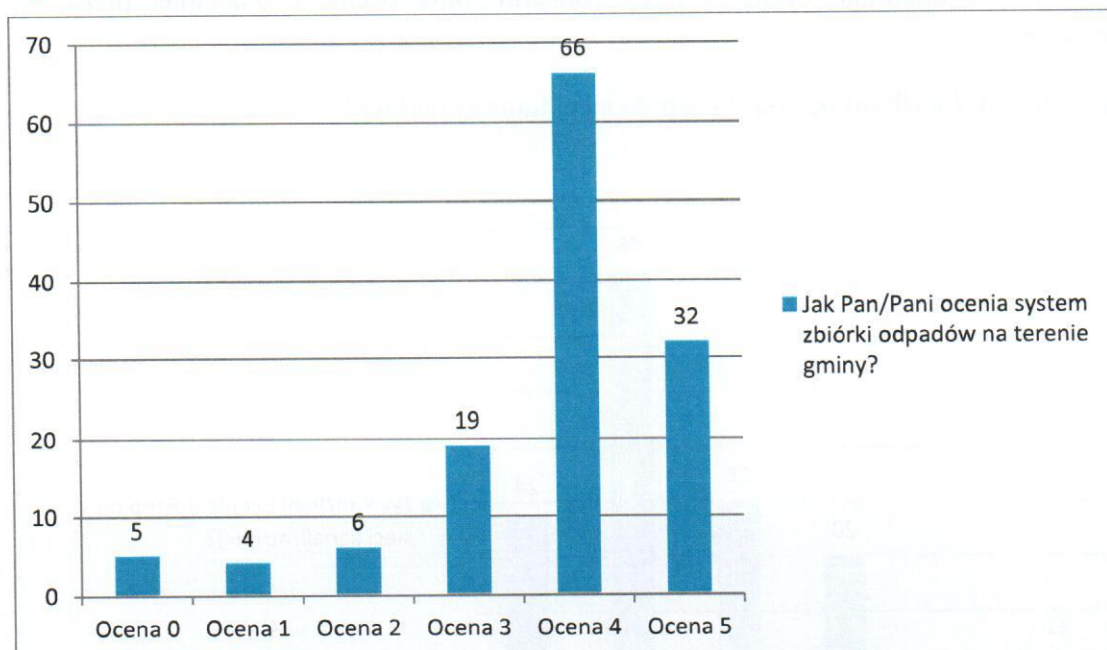
Stan dróg w gminie Łysomice oceniany jest w większości na poziomie średnim. Ocenę 3 przyznało 45 osób ankietowanych. Nieco wyżej, czyli na ocenę 4 wskazało 39 osób. Dużą grupę stanowią także oceny poniżej przeciętnej. Aż 20 osób oceniło stan dróg na poziomie 2, a 15 na poziomie 1. Przewyższa to oceny bardzo dobre, które przyznało tylko 10 osób.

Wykres 13. Jak Pan/Pani ocenia małą infrastrukturę drogową w gminie (oświetlenie, przystanki, itp.)?

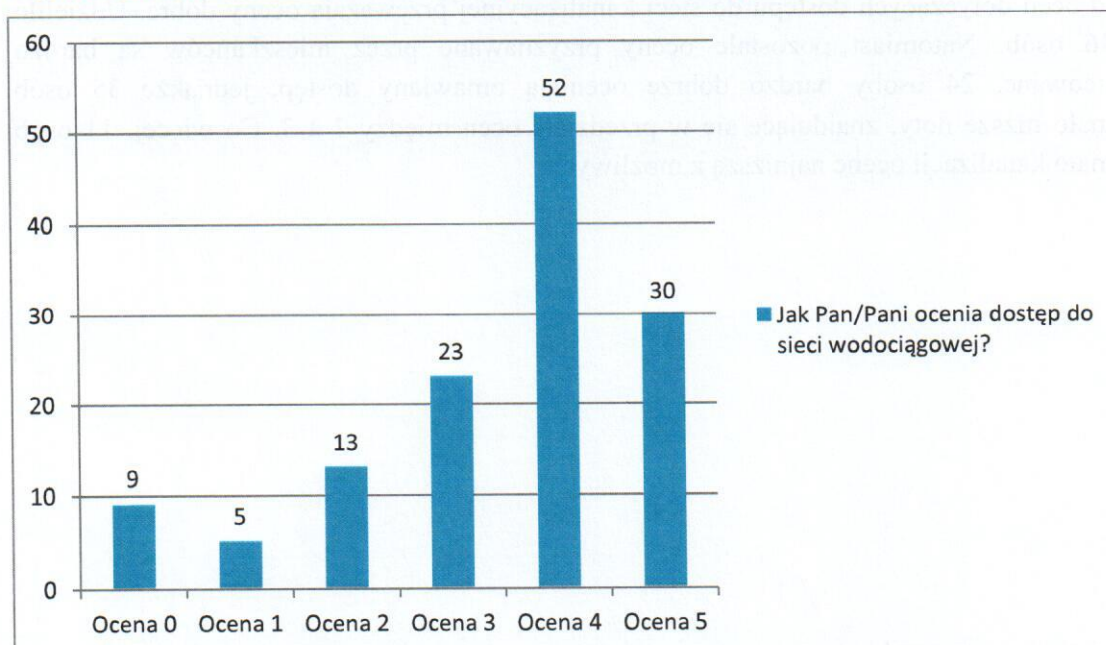
Infrastruktura drogowa typu oświetlenie, znaki czy też przystanki, w większości oceniana jest na poziomie dobrym lub średnim. Najczęściej przyznawano ocenę 4, którą zaznaczyło 44 osób. Następnie w dalszej kolejności pojawiały się oceny 3 (26 ankietowanych) lub 2 (23 ankietowanych). Natomiast pozostałe oceny w stosunku do przytoczonych, stanowiły zdecydowaną mniejszość.

Wykres 14. Jak Pan/Pani ocenia system zbiórki odpadów na terenie gminy?

System zbiórki odpadów na terenie gminy Łysomice oceniany jest w większości pozytywnie. Aż 66 osób oceniło go na poziomie dobrym, a 32 na bardzo dobrym. Trzecią najczęściej przyznawaną oceną jest 3, którą przyznało 19 osób. Natomiast oceny negatywne stanowiły zdecydowaną mniejszość, wśród których przeważała ocena 2, udzielona przez 6 osób.

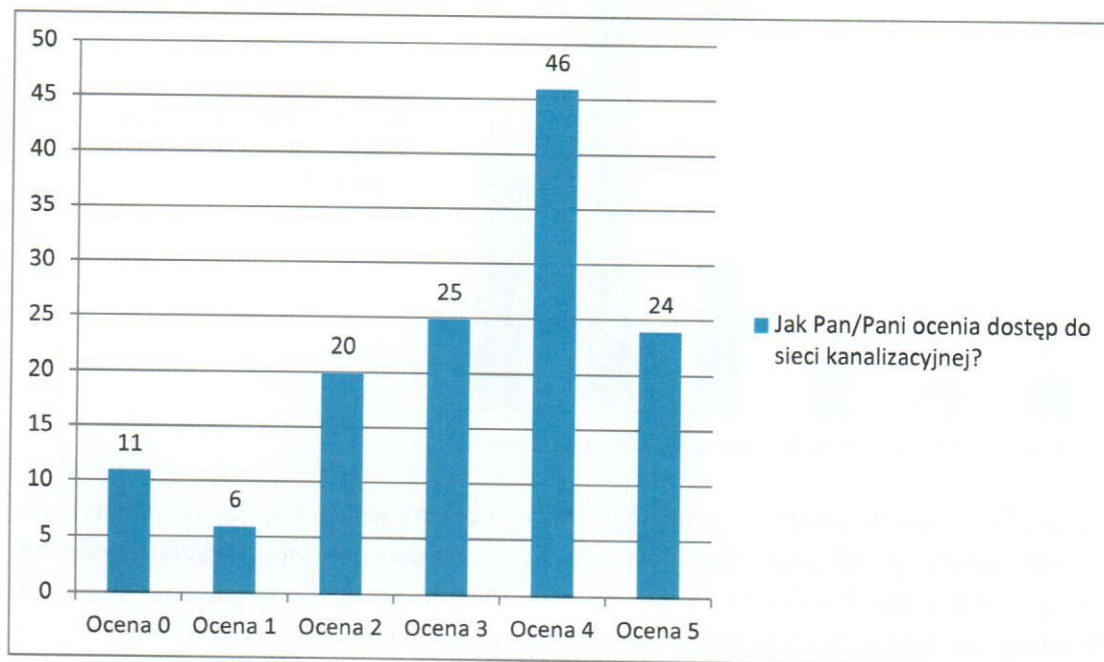
Wykres 15. Jak Pan/Pani ocenia dostęp do sieci wodociągowej?

Dostęp do sieci wodociągowej w większości oceniany jest w sposób pozytywny. Najwięcej ocen przyznawanych tej dziedzinie jest ocena 4, której udzieliły 52 osoby. Natomiast na

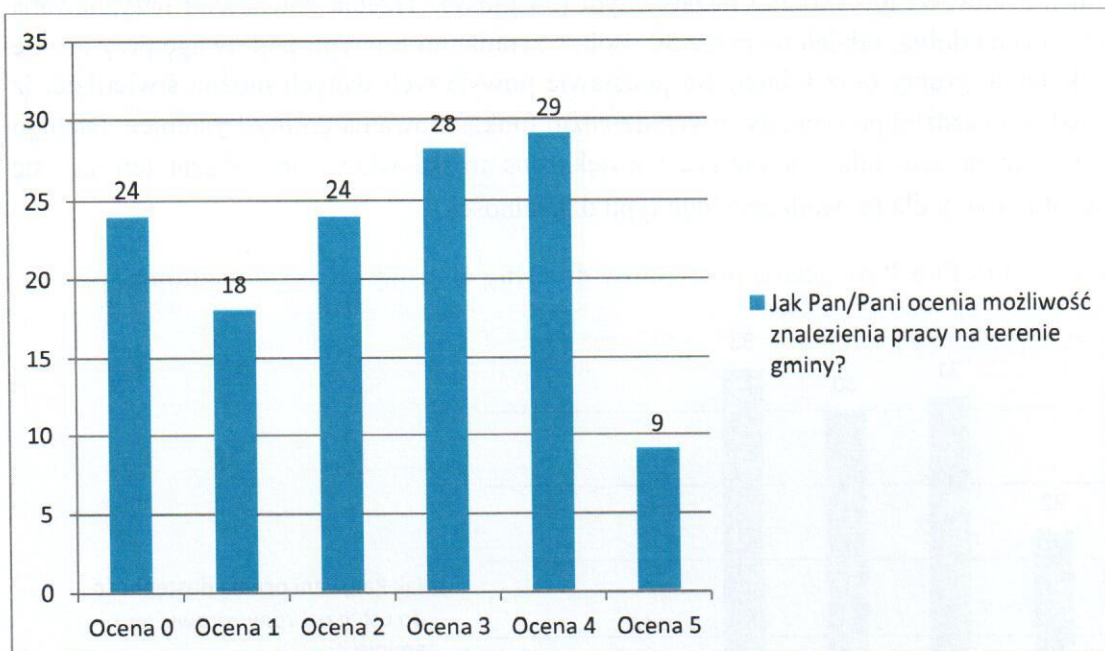
ocenę 5 gałąź tą oceniło 30 osób, co jest drugą najczęściej przyznawaną oceną. Wśród pozostałych not dominuje ocena 3 z 23 osobami, oraz ocena 2 udzielona przez 13 mieszkańców.

Wykres 16. Jak Pan/Pani ocenia dostęp do sieci kanalizacyjnej?

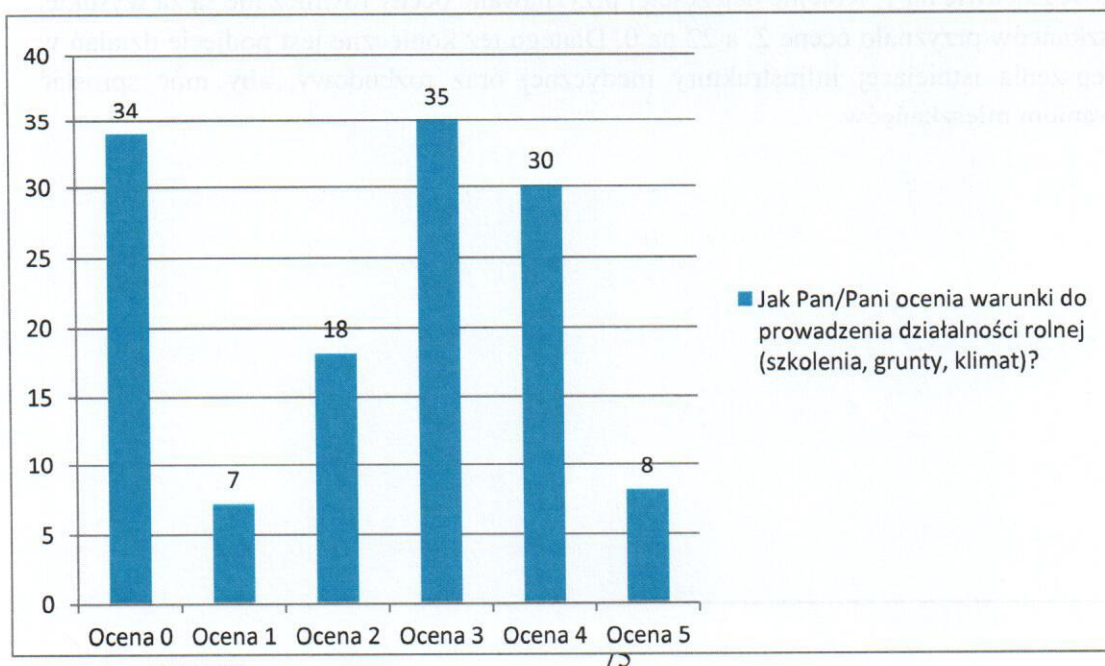
Wśród ocen dotyczących dostępu do sieci kanalizacyjnej przeważają oceny dobre. Udzieliło ich 46 osób. Natomiast pozostałe oceny przyznawane przez mieszkańców są bardzo zróżnicowane. 24 osoby bardzo dobrze oceniają omawiany dostęp, jednakże 35 osób przyznało niższe noty, znajdujące się w przedziale ocen między 2 a 3. Co więcej, 11 osób przyznało kanalizacji ocenę najniższą z możliwych.

Wykres 17. Jak Pan/Pani ocenia możliwość znalezienia pracy na terenie gminy?

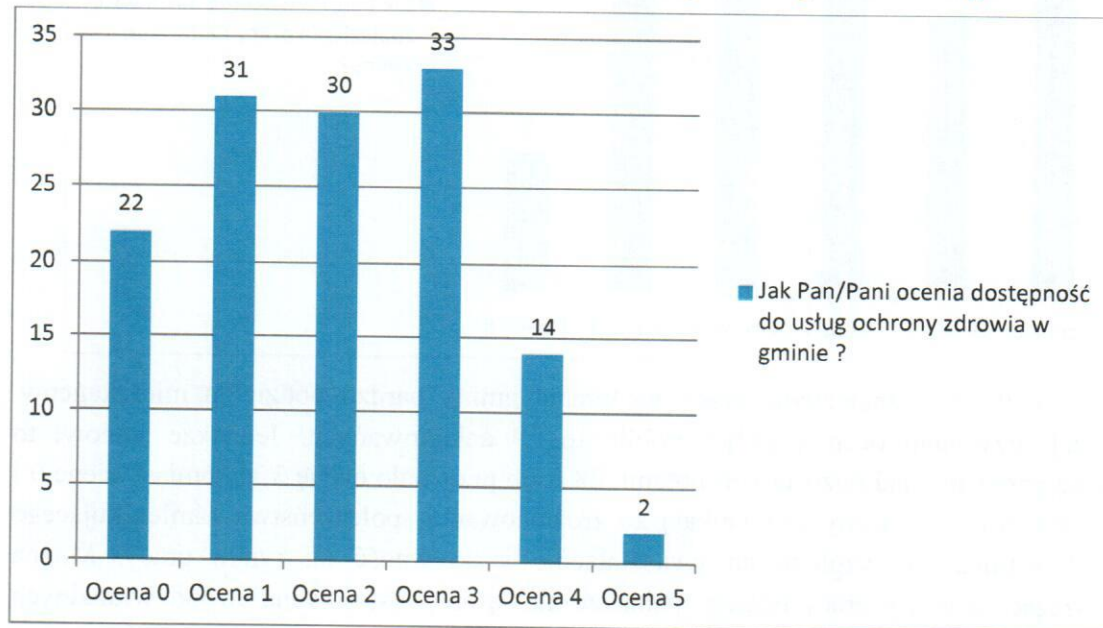
Kwestia możliwości znalezienia pracy na terenie gminy bardzo podzieliła mieszkańców. Najwięcej przyznano ocen 4, gdyż zrobiło to 29 ankietowanych. Jednakże stanowi to niewielką przewagę nad pozostałymi notami. 28 osób przyznało ocenę 3, natomiast ocenę 0 i 2 – 24. Możliwe, iż oceny te wynikają ze zróżnicowania społeczeństwa zamieszkującego gminę Łysomice, ze względu na wykształcenie i aktywność na rynku pracy. Można przypuszczać, iż oferty pracy istnieją, jednakże nie są one dostosowane do indywidualnych umiejętności i kwalifikacji każdego mieszkańca.

Wykres 18. Jak Pan/Pani ocenia warunki do prowadzenia działalności rolnej (szkolenia, grunty, klimat)?

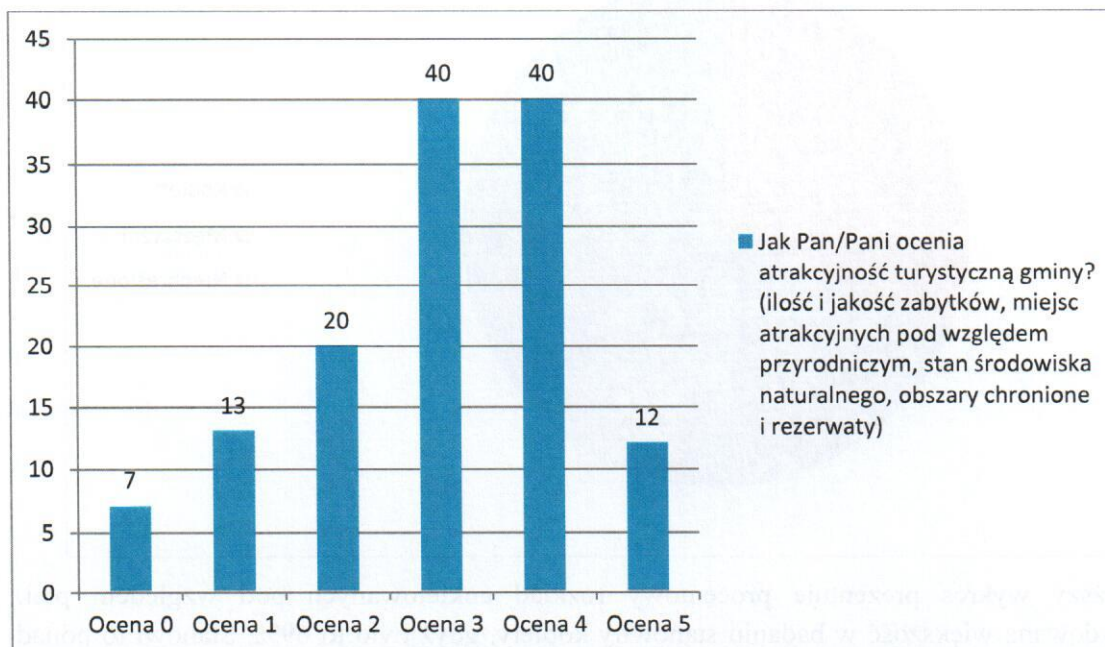
Warunki do prowadzenia działalności rolnej w gminie oceniane są w większości na poziomie średnim (35 głosów) lub skrajnie negatywnym (34 głosy). Trzecią najczęściej przyznawaną notą była ocena dobra, udzielona przez 30 osób. Czynniki brane pod uwagę przy ocenie były szkolenia, grunty oraz klimat. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, iż jest to jedna z bardziej problematycznych dziedzin funkcjonowania gminy Łysomice. Dlatego też potrzebne są działania wspierające i zwiększona troska władz, aby obszar ten stał się bardziej atrakcyjny dla prowadzenia tego typu działalności.

Wykres 19. Jak Pan/Pani ocenia dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie?

Bardzo negatywnie w gminie Łysomice postrzegany jest dostęp do usług ochrony zdrowia. Tak jak w przypadku poprzedniej tabeli, zjawisko to oceniane jest jako największy problem mieszkańców. Ocenę 3 przyznało 33 mieszkańców, jednakże 31 ankietowanych oceniło ową dostępność zaledwie na 1. Kolejne najczęściej przyznawane oceny również nie są za wysokie. 30 mieszkańców przyznało ocenę 2, a 22 na 0. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań w celu ulepszenia istniejącej infrastruktury medycznej oraz rozbudowy, aby móc sprostać oczekiwaniom mieszkańców.

Wykres 20. Jak Pan/Pani ocenia atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты)

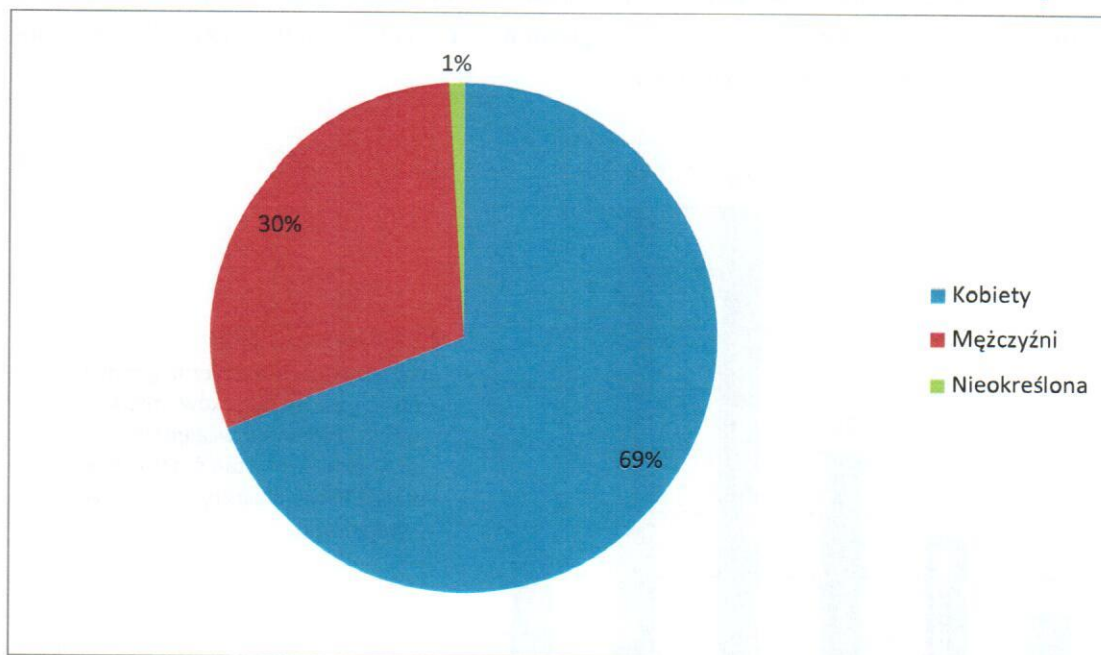

Atrakcyjność turystyczna gminy jest dziedziną o wysokim potencjale. To miejsce, które posiada wiele zalet pod kątem miejsc ciekawych pod względem przyrodniczym oraz możliwości podróżowania i zwiedzania ich. Niewątpliwie wizytówką gminy Łysomice jest jezioro Kamionkowskie, które przyciąga co roku rzeszę turystów i mieszkańców. Wynikiem tego są oceny ankietowanych, wśród których 40 osób przyznało ocenę 4, a 12 osób 5. Jednakże w ostatnich latach mieszkańcy uskarżają się na zanieczyszczenie powietrza i zaśmiecenie brzegu jeziora. 40 osób przyznało ocenę 3, a 20 ocenę 2, co może być zjawiskiem alarmującym dla władz.

Wykres 21 - 24. Osoby ankietowane – metryczka

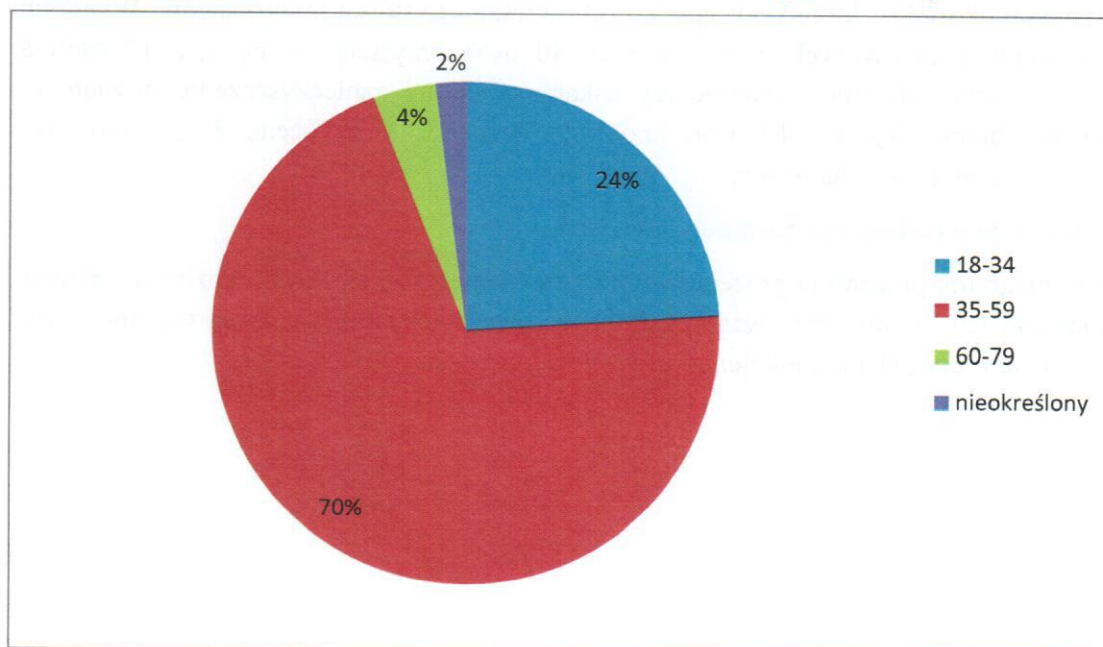
Poniższe diagramy prezentują procentowe przedstawienie osób biorących udział w ankiecie. Pogrupowano ich, biorąc pod uwagę czynniki tj. płeć, wiek, długość życia w gminie oraz pełnioną w niej przez siebie funkcję.

Wykres 21. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na kryterium płci

Powyższy wykres prezentuje procentowy rozkład ankietowanych pod względem płci. Zdecydowaną większość w badaniu stanowiły kobiety, gdyż było to 69%. Stanowi to ponad połowę badanych. Natomiast 30% mężczyzn udzieliło swojej odpowiedzi w ankiecie. Z kolei 1% biorący udział w ankiecie nie określił swojej płci.

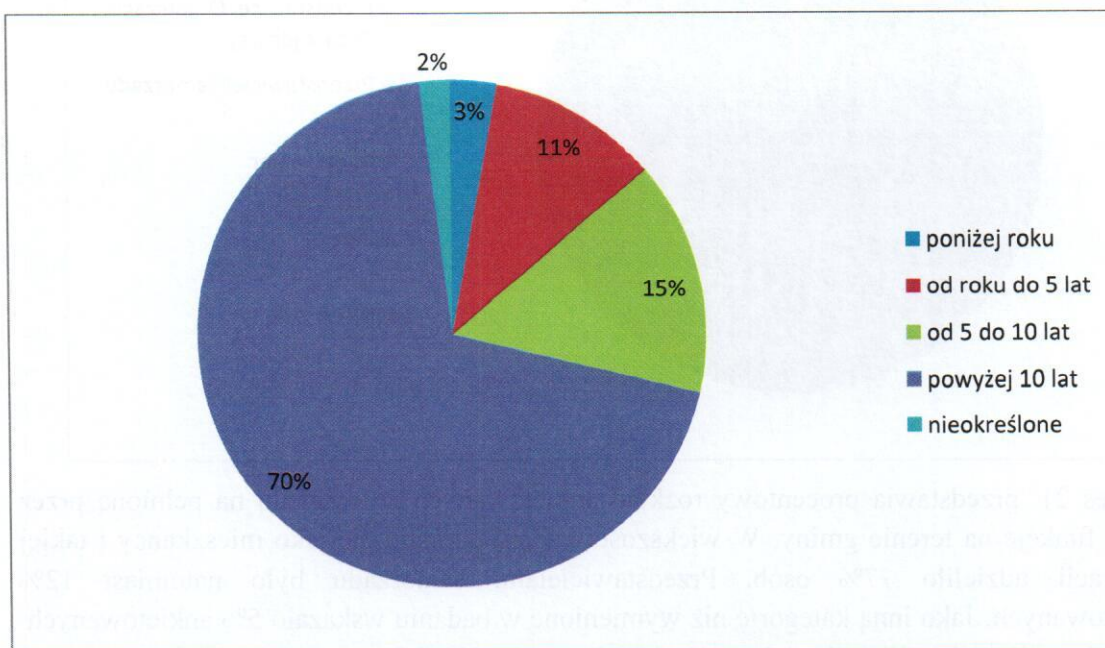
Wykres 22. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na kryterium wieku

W ankiecie wzięły udział osoby zróżnicowane ze względu na wiek. Największą z nich grupę stanowili ankietowani w przedziale wiekowym od 30 do 59 lat, których było 70%. Natomiast

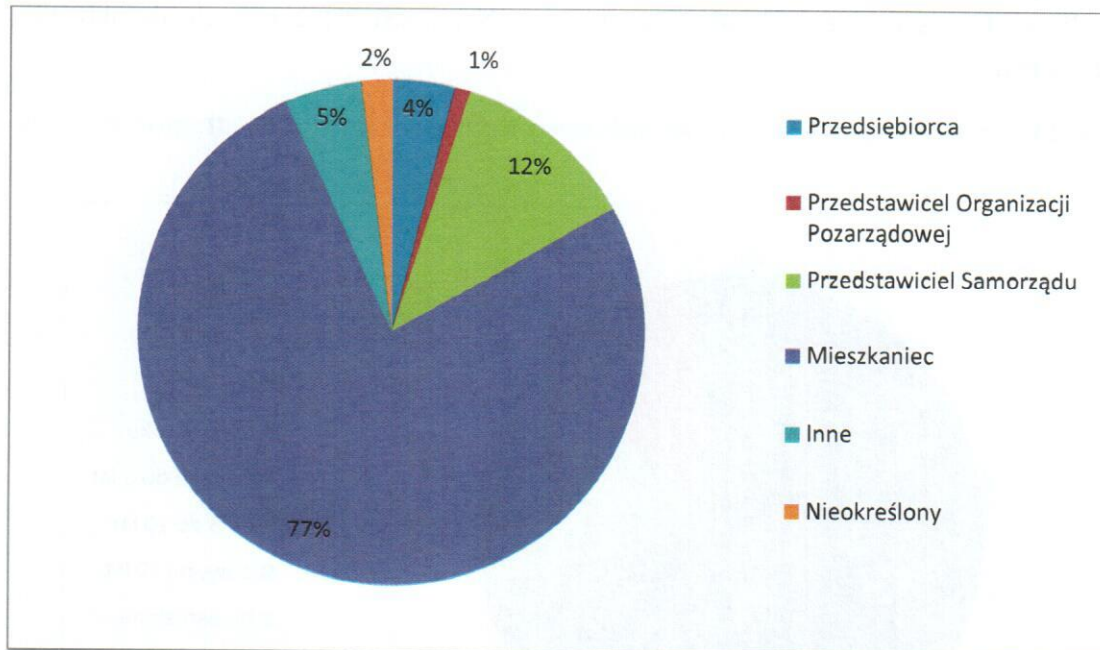
drugą pod względem liczebności była grupa osób w wieku 18-34 lata, stanowiąca 24% ankietowanych. Ostatnią pod względem liczebności były osoby w wieku od 60 do 79 lat. Stanowili oni 4% osób biorących udział w ankiecie. Natomiast 2% badanych nie określiło swojego wieku.

Wykres 23. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na długość życia w gminie

Na wykresie 20. przedstawiono procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na długość życia w gminie. Aż 70% to wieloletni mieszkańcy gminy, żyjący na jej terenie od ponad 10 lat. Drugą grupę stanowiły osoby, żyjące w gminie od 5 do 10 lat, których było 15%. Natomiast 11% badanych stanowiły osoby mieszkające od niedawna w gminie, czyli 11% ankietowanych. Osoby najkrócej żyjące na obszarze gminy – poniżej roku, stanowiło 3% badanych. Z kolei osoby, które nie określiły w badaniu swojej długości życia na terenie gminy stanowiły 2% mieszkańców.

Wykres 24. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na pełnioną funkcję w gminie

Wykres 21. przedstawia procentowy rozkład ankietowanych ze względu na pełnioną przez siebie funkcję na terenie gminy. W większości badani określili się jako mieszkańcy i takiej deklaracji udzieliło 77% osób. Przedstawicielami samorządu było natomiast 12% ankietowanych. Jako inną kategorię niż wymienione w badaniu wskazało 5% ankietowanych. Natomiast 4% określiło się jako przedsiębiorca, a 1% jako przedstawiciel organizacji pozarządowej. 2% osób biorących udział w badaniu nie określiło przynależności do żadnej z grup.

„Burza mózgów”

Tabela 19. Problemy mieszkańców miejscowości Łysomice oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak ogólnodostępnego placu zabaw ➤ Brak ośrodka kultury ➤ Bezpieczeństwo ➤ Brak basenu ➤ Bezrobocie ➤ Brak Organizacji Świetlic Senioralnych ➤ Gminny Ośrodek Kultury ➤ Niskie zainteresowanie i aktywność społeczna ➤ Brak oferty skierowanej do dzieci i 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak terenu ➤ Brak lokalu ➤ Brak funduszy ➤ Znajomość dzielnic ➤ Przywrócenie posterunku albo punktu kontaktowego ➤ 91 skrzyżowanie drogi ➤ Drogi wojewódzkie i krajowe ➤ Brak wpływu gminy i mieszkańców ➤ Gminna Spółka Wodna powinna działać dla przedsiębiorców – nie

<p>aktywności dzieci</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak ogólnodostępnego placu zabaw i rekreacji dla dzieci w centrum, otwartego poza godzinami pracy szkół etc. ➤ Brak lub zaniedbana melioracja ➤ Brak gospodarki retencyjnej ➤ Brak centrów wsi, rekreacji ➤ Brak lokalnej polityki kulturalnej i historycznej ➤ Niewystarczająca sieć dróg asfaltowych i dostępu do niektórych lokalizacji, niska jakość dróg ➤ W niektórych miejscach brak podstawowej infrastruktury i uzbrojenia w wodę i kanalizację ➤ Brak komunikacji podmiejskiej ➤ Skrzyżowanie w centrum – budowa drogi łączącej strefę z węzłem Turzno 	<p>działa teraz</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak pomocy, wywiadu ➤ Pielęgniarki środowiskowe ➤ Pogotowie ➤ Puste świetlice, brak dojazdu do nich ➤ Przejęcie GOK-u przez gminę – w rękach agencji ➤ Bliskość Torunia ➤ Brak oferty wymierzonej w aktywność społeczną ➤ Brak rozdzielania wody burzowej od kanalizacji, mieszkańcy płacą Toruniowi, co generuje koszty dla mieszkańców ➤ Brak gruntów w rękach KOWR ➤ W niektórych lokalizacjach brak infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej, co blokuje budowę dróg ➤ Brak analizy rzeczowej, uzgodnień i inwentaryzacji, brak rozmów z innymi gminami ➤ Brak stacji PKP z parkingiem i rowerami ➤ Brak ustaleń z PKS, MZK, ARRIVA
--	--

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 20. Problemy mieszkańców Sołectwa Łysomice oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak żłobka ➤ Zbyt wysoki poziom hałasu ➤ Ulica Warszawska w Łysomicach ➤ Infrastruktura drogowa – skrzyżowanie Łysomice ➤ Brak miejsca rekreacji – plac zabaw, miejsca do wypoczynku (ognisko, grill) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dojazd do autostrady ➤ Wzmożony ruch samochodowy ➤ Brak terenu

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pomoc społeczna ➤ Brak domu opieki społecznej ➤ Niski poziom życia mieszkańców (zarobki) ➤ Brak pełnowymiarowej świetlicy 	
--	--

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 21. Problemy główne mieszkańców Sołectwa Łysomice oraz wyznaczone cele

Problem główny	Cel
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak miejsca (ziemi) na budowę ➤ Brak środków finansowych na nową infrastrukturę pracy ➤ Bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ świetlica, aktywizacja społeczeństwa, wynajem świetlicy na potrzeby mieszkańców ➤ żłobek, poprawa warunków życia osób mających małe dzieci

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 22. Problemy mieszkańców Sołectwa Łysomice-Kamionki oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zaśmiecony brzeg jeziora Kamionki ➤ Stan pomostu zagrażający bezpieczeństwu ➤ Ścieżka piesza i rowerowa ➤ Ławki i śmietniki 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak ustaleń lokalnych – współtereny gmina/nadleśnictwo ➤ Monitoring ➤ Remonty doraźne ➤ Brak ustaleń z nadleśnictwem

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 23. Problemy mieszkańców miejscowości Papowo Toruńskie-Osieki oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wynajmowanie terenu na imprezy ➤ Dzieci nie mają gdzie się bawić, ćwiczyć ➤ Dorośli nie mają miejsca na integrację ➤ Brak rozwoju ➤ Brak połączeń Toruniem, komunikacji podmiejskiej ➤ Posterunek policji ➤ Wypadki śmiertelne ➤ Emisja spalin ➤ Hałas 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak terenu ➤ Brak możliwości zakupu – drogie grunty ➤ Spotkania w małych grupach ➤ Brak integracji z powodu braku decyzji od 8 lat ➤ Brak rozwoju stosunków międzyludzkich ➤ Przepisy ➤ Pieniądze ➤ Napływ ludności ➤ Brak chęci współpracy ze strony GDDKiA ➤ Brak chęci współpracy ze strony PKL, przejazd kolejowy ➤ Brak realizacji planów ze strony organów nadrzędnych ➤ Lekceważenie mieszkańców, samorządu i władz gminy ➤ Brak planowania i zarządzania w trakcie budowy i eksploatacji
Problemy główne	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak terenu na budowę świetlicy, terenu rekreacyjnego ➤ Odrośnienie gruntów ➤ Komunikacja ➤ Bezpieczeństwo – monitoring ➤ Brak bezpiecznego połączenia z drogą nr 91, łączność z Toruniem 	

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 24. Problemy mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak żłobka w gminie, przedszkoli oraz transportu autobusowego dzieci ➤ Brak ścieżek turystycznych ➤ Poprawa dróg, kanalizacji i wymiana sieci wodociągowej ➤ Nadmierne zanieczyszczenie powietrza ➤ Niskie ciśnienie wody ➤ Brak centrum kultury i punktu bibliotecznego ➤ Słaba komunikacja publiczna ➤ Natężony ruch samochodowy i hałas ➤ Szybki przyrost osób w wieku emerytalnym ➤ Brak bezpośredniego połączenia z Toruniem ➤ Transport ➤ Ścieżki rowerowe ➤ Instalacja wodna ➤ Chodniki ➤ Brak miejsc rekreacyjnych dla mieszkańców wioski Koniczynka i Lipniczki ➤ Przejazd kolejowy w Papowie Toruńskim oraz przejście dla pieszych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dostęp do szkół, przedszkoli i żłobków ➤ Brak budynku żłobka ➤ Potencjał turystyki ➤ Drogi, kanalizacja, wodociągi ➤ Przestarzałe instalacje grzewcze w domach i brak termomodernizacji ➤ Ubogie społeczeństwo kupujące niskiej jakości paliwo grzewcze ➤ Przestarzała instalacja wodociągowa i hydrofornia ➤ Niedostosowana świetlica do swoich funkcji ➤ Większy udział transportu prywatnego ➤ Brak obwodnicy DW 552 oraz kontroli prędkości ➤ Wydłużający się czas życia ➤ Przedłużające się negocjacje z Lasami Państwowymi i miastem Toruń ➤ Brak środków zewnętrznych na realizację inwestycji ➤ Brak środków na budowę żłobka ➤ Problemy z dostaniem się do przystanku autobusowego – przejście przez tory

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 25. Problemy główne mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie oraz wyznaczone cele

Problem główny	Cel
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Opór środowiska lokalnego wobec zmian ➤ Zawiłości prawno-ekonomiczne ➤ Teren zielony w Koniczynie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ aktywność społeczeństwa oraz poprawa dostępności komunikacji publicznej

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 26. Problemy mieszkańców Sołectwa Ostaszewo oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Brak zainteresowania się UG historią sołectw, mieszkańców i organizacji ➤ Piece opalane węglem (śmieciami) ➤ Hałas ze strefy ekonomicznej ➤ Brak centrum sołectwa z alejkami, ławkami i drzewami ➤ Brak gruntów do rozbudowy świetlicy i stworzenia miejsca sportowo-rekreacyjnego ➤ Brak utwardzonych dróg – powinno utwardzić się wszystkie drogi, przy których znajdują się co najmniej 2 budynki ➤ Brak ścieżek rowerowych i chodników (Ostaszewo-Sławkowo, Ostaszewo-Wytrębówice, chodniki od szkoły do stadionu) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kultura i edukacja ➤ Drogi i infrastruktura drogowa ➤ Zanieczyszczenie powietrza, hałas ➤ Brak gruntu dla rozwoju sołectwa ➤ Brak pozyskania dz. nr 53/14 przez UG od ANR
Problemy główne	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Za mało inwestycji drogowych UG w Ostaszewie ➤ Brak chęci pozyskania gruntów od ANR przez UG 	

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 27. Problemy mieszkańców Sołectwa Różankowo oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zachwaszczone tereny wokół posesji ➤ Problem wyprowadzania psów, brak zrozumienia sąsiedzkiego ➤ Zasypane naturalne zbiorniki wodne, źle działająca spółka wodna ➤ Problem wychowywania młodzieży ➤ Problem czystości ➤ Gazyfikacja wsi ➤ Kanalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zaniedbania od wielu lat ➤ Problem z wykaszaniem ➤ Kary i podatki za wolno biegające psy ➤ Źle odprowadzana melioracja wód burzowych ➤ Każdy robi co chce ➤ Jawne śmiecenie ➤ Brak przyłączy gazowych

➤ Zły stan dróg	➤ Szrutowe drogi ➤ Brak elementu wychowawczego w szkołach ➤ Napływ mieszkańców z zewnątrz – wieś na końcu gminy
Problem główny	
➤ Zaniedbany park ➤ Brak ścieżek ➤ Nie leczony drzewostan ➤ Źle wychowywane społeczeństwo – brak szacunku, znieczulica ➤ Napływ nowych mieszkańców ➤ Kanalizacja w dużej aglomeracji	

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 28. Problemy mieszkańców Sołectwa Wytrębówice oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
➤ Brak dostatecznych środków finansowych ➤ Brak wykonawców ➤ Brak programów pomocowych ➤ Brak czasu ➤ Brak motywacji i wiary w możliwość zmiany ➤ Spalanie odpadów, brak świadomości społeczeństwa	➤ Brak infrastruktury drogowej i kanalizacyjnej ➤ Niska aktywność społeczna mieszkańców ➤ Zanieczyszczenie powietrza

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Tabela 29. Problemy Polskiego Związku Wędkarskiego oraz ich przyczyny

Problemy	Przyczyny
➤ Śmieci nad jeziorem ➤ Stan techniczny pomostu ➤ Kłusownictwo ➤ Ścieżka rowerowa	➤ Brak kontroli ➤ Brak edukacji ➤ Brak środków finansowych ➤ Słaba współpraca między UG a Nadleśnictwem

Problem główny
➤ Problem z uzyskaniem środków na szeroko pojętą ochronę środowiska i infrastrukturę nad wodami

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie celów i misji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 26.07.2018 r.

Ankieta Konsultacyjna

Tabela 30. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Gminy Łysomice wraz z ich uzasadnieniem

Lp.	Rodzaj dokumentu, część do którego odnosi się uwaga (numer strony dokumentu, część, obszar)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1		Budowa bezkolizyjnego przejścia dla pieszych przez DK 91 DW 552 i tory PKP w m. Łysomice.	Bezpieczeństwo mieszkańców.
2		Brak połączenia ścieżki rowerowej z Toruniem.	Bezpieczeństwo i komunikacja.
3		Budownictwo socjalne, czynszowe.	Możliwość usamodzielnienia się młodych małżeństw.
4		Oznakowanie – zmiana oznakowania na progi zwalniające oraz fotoradar.	Gmina Łysomice leży w centrum logistycznym oraz dróg prowadzących do ośrodka wypoczynkowego Kamionki.
5		Dotacja na kolektory słoneczne do ogrzewania wody oraz kolektory słoneczne do energii elektrycznej.	Zmniejsza to emisję CO ₂ do atmosfery oraz zmniejsza efekt cieplarniany.
6		<ul style="list-style-type: none"> Brak wpisu o skrzyżowaniu w Łysomicach. Kolejki, utrudniony przejazd z dróg podrzędnych Lulkowo-Papowo Przejazd kolejowy jest zamykany na długi okres. Przy dzisiejszej technice można to 	

		skrócić.	
		<ul style="list-style-type: none"> Narzucanie inwestycji z zewnątrz Przepisy uniemożliwiające przeprowadzenie zmian Zabezpieczenie środków GDDKiA – brak współpracy, drogi wojewódzkie- wjazd Zacieśnienie współpracy z Urzędem miasta Toruń, Urząd Marszałkowski, Tranzyt – ekrany na całej trasie Środki na inwestycje odtworzeniowe i utrzymanie infrastruktury 	

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie poznania opinii mieszkańców na temat głównych założeń oraz planowanych projektów i działań w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 30.08.2018 r.

Tabela 31. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie wraz z ich uzasadnieniem

Lp.	Rodzaj dokumentu, część do którego odnosi się uwaga (numer strony dokumentu, część, obszar)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1	Brak centrum i punktu bibliotecznego	Stworzenie Centrum Kultury wraz z Biblioteką oraz rozbudowa Remizy Jednostki OSP.	Brak Biblioteki oraz Centrum Kultury. Obecna remiza jest zbyt mała, nie mieszczą się wozy bojowe, brak szatni, magazynków na sprzęt sali szkoleniowej.
2	Brak miejsc rekreacyjnych dla mieszkańców Konieczki i Lipniczek	Budowa infrastruktury (oświetlenie, budowa boiska piłkarskiego, placu zabaw).	Obecnie pozyskany teren – brak na nim tej wymienionej infrastruktury.

3	Brak bezpośredniego połączenia z Toruniem	Połączenie gminy: <ul style="list-style-type: none"> • Ulica Spółdzielcza w Papowie z miastem Toruniem • Ulica Morwowa 	Jest możliwość połączenia z miastem najkrótszą drogą.
---	---	--	---

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie poznania opinii mieszkańców na temat głównych założeń oraz planowanych projektów i działań w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 30.08.2018 r.

Tabela 32. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Sołectwa Zakrzewko wraz z ich uzasadnieniem

Lp.	Rodzaj dokumentu, część do którego odnosi się uwaga (numer strony dokumentu, część, obszar)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1	Ścieżki rowerowe w kierunku Papowo Toruńskie - Zakrzewko	Ścieżka rowerowa Zakrzewko – Papowo Toruńskie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpieczeństwo • Połączenie, komunikacja z siecią gminy Łysomice
2	Drogi gminne: kierunek Ostaszewo – Papowo Toruńskie	Drogi gminne: kierunek Ostaszewo – Papowo Toruńskie.	Poprawa bezpieczeństwa.

Źródło: Konsultacje społeczne w sprawie poznania opinii mieszkańców na temat głównych założeń oraz planowanych projektów i działań w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, Łysomice, 30.08.2018 r.

1.3.2. Analiza i podsumowanie

Podsumowanie Badania ankietowego

W omawianej ankiecie pierwsza seria dotyczyła udzielenia odpowiedzi na pytanie dotyczące zadowolenia z poziomu życia na terenie gminy Łysomice. Twierdząco odpowiedziało wówczas 52% ankietowanych. Natomiast 33% wskazało na trudności z określeniem swojego stanowiska. Tylko 13% ustosunkowało się negatywnie w odpowiedzi na zadane pytanie.

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania najpoważniejszych problemów związanych obecnie z jakością życia w gminie, przy czym można było wskazać maksymalnie 3 z podanych odpowiedzi. Jako najpoważniejsze z nich wskazano słaby dostęp do służby zdrowia (67 osób), zły stan dróg oraz infrastruktury drogowej (58 osób) oraz niewystarczający poziom infrastruktury komunalnej w gminie tj. wodociągi oraz kanalizacja (42 osoby). Wpływają one

negatywnie na bezpieczeństwo i komfort mieszkańców gminy, co z pewnością wymaga działań wpływających na poprawę obecnej sytuacji.

Następna seria pytań obejmowała ocenę mieszkańców w skali od 0 do 5 poszczególnych dziedzin funkcjonowania Gminy. Najniżej oceniane dziedziny pokrywają się ze wskazanymi wcześniej najpoważniejszymi problemami związanymi z jakością życia w gminie. Negatywne noty przyznawano w większości dostępności do usług ochrony zdrowia, wskazywano również na problemy związane ze stanem dróg i kanalizacją. Jednak ocena ta pozwoliła także wskazać także na inne problemy tj. złe warunki do prowadzenia działalności rolnej oraz trudności ze znalezieniem pracy na terenie gminy. Natomiast pozytywnie ocenia się atrakcyjność turystyczną gminy, jakość obiektów sportowych oraz różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

Ostatnie pytania dotyczyły profilu osobowego ankietowanych. Zbadano ich płeć, wiek, długość życia na terenie gminy Łysomice oraz pełnioną funkcję w gminie. Większością ankietowanych były kobiety, które stanowiły 69% badanych. Przedział wiekowy badanych obejmował natomiast w 70% mieszkańców wieku od 35 do 59 lat. W większości ankietowani byli stałymi mieszkańcami gminy, gdyż 70% zadeklarowało się jako osoby żyjące na omawianym obszarze powyżej 10 lat. Natomiast w kwestii pełnienia danej funkcji, 77% określiło się jako mieszkańcy gminy. Z kolei 12% badanych było przedstawicielami samorządu, a 4% przedsiębiorcami.

Podsumowanie „Burzy mózgów”

Na podstawie powyższych tabel, możliwe jest wyodrębnienie problemów mieszkańców wraz z ich przyczynami. Niekiedy udało się także wskazać główne problemy i cele, do jakich powinno się dążyć w celu poprawy obecnego stanu w poszczególnych miejscowościach i sołectwach. Ukazane trudności dotyczą wielu sfer życia mieszkańców tj. obecna infrastruktura drogowa, problemy z kanalizacją, zanieczyszczenie środowiska. Jednakże można zauważyć też wiele problemów społecznych m.in. bezrobocie, brak urozmaiconej oferty rekreacyjnej, trudności z dostępem do służby zdrowia. Zgromadzone dane pozwolą na opracowanie Strategii Rozwoju Gminy, która przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności omawianego obszaru.

Podsumowanie Ankiety Konsultacyjnej

Przeprowadzona Ankieta Konsultacyjna pozwoliła wyszczególnić uwagi mieszkańców Gminy Łysomice dotyczące Projektu Strategii Gminy Łysomice na lata 2018-2028, wraz z ich uzasadnieniem. Powyższe tabele stanowią usystematyzowanie otrzymanych odpowiedzi. Udzielane one były zarówno w kontekście problemów istniejących na terenie całego obszaru gminy, jak i w wymiarze poszczególnych sołectw. Przedstawione uwagi umożliwiły doprecyzowanie otrzymanych wyników w ramach poprzednich konsultacji, a także ukazanie innych problemów, których wcześniej nie zasygnalizowano. Mieszkańcy Gminy Łysomice są świadomi potrzeby zmian, jednakże działania te wymagają często współpracy z innymi podmiotami i organami administracji publicznej tj. Urząd miasta Toruń, Urząd

Marszałkowski oraz Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Zgłoszone propozycje i problemy umożliwią modyfikację treści Projektu Strategii, aby w swoim ostatecznym kształcie mogła w jak najdokładniejszy sposób odzwierciedlić głos mieszkańców Gminy Łysomice oraz ich zaangażowanie w prace nad niniejszym dokumentem.

1.4. Analiza SWOT

1.4.1. Określenie silnych i słabych stron

I SFERA SPOŁECZNA	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dobra jakość świadczonych usług edukacyjnych ➤ Różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych ➤ Aktywne społeczeństwo, pragnące zmian 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wysoki poziom bezrobocia ➤ Słaby dostęp do opieki medycznej ➤ Brak żłobka na terenie gminy
II SFERA GOSPODARCZA	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dynamiczny rozwój przedsiębiorstw usługowych ➤ Wysoka liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw i mikroprzedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Odrolnienie gruntów
III SFERA TECHNICZNA	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bardzo dobra jakość i stan obiektów sportowych ➤ Dobra jakość tzw. małej infrastruktury drogowej typu oznakowanie, oświetlenie itp. ➤ Ośrodek Wypoczynkowy nad Jeziorem Kamionkowskim, z rozwiniętą bazą turystyczną oraz strzeżonym kąpieliskiem 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Słaba infrastruktura drogowa ➤ Słaba infrastruktura kanalizacyjna ➤ Zła gospodarka melioracyjna ➤ Brak przyłączy gazowych ➤ Brak dostatecznej ilości ścieżek rowerowych i chodników ➤ Niedostateczny monitoring ➤ Brak budynku basenu na terenie gminy
IV SFERA ŚRODOWISKOWA	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizacja projektów OZE (Odnawialne Źródła Energii) na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zanieczyszczenie powietrza ➤ Zaniedbane parki ➤ Kłusownictwo ➤ Zbyt niskie wykorzystanie OZE

1.4.2. Określenie szans i zagrożeń

I SFERA SPOŁECZNA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Stosunkowo wysoki przyrost naturalny ➤ Napływ ludności z sąsiednich gmin (w większości mężczyzn) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Starzenie się społeczeństwa ➤ Wzrost wymeldowań dużej liczby mieszkańców w ostatnich latach (zwłaszcza kobiet)
II SFERA GOSPODARCZA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Grunty orne dobrej klasy botanicznej ➤ Istnienie podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spadek ilości podmiotów gospodarczych działających w branży rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ➤ Tendencja spadkowa wśród średnich przedsiębiorstw
III SFERA TECHNICZNA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lokalizacja na terenie wielu zabytków i miejsc pamięci: pomniki, kościoły, cmentarze, kapliczki, pozostałości z czasów II wojny światowej ➤ Lokalizacja gminy wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich oraz autostrady A1 (północ-południe) ➤ Przechodzące przez teren gminy szlaki linii kolejowej ➤ Przechodzące przez teren gminy szlaki rowerowe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ograniczona komunikacja publiczna w większości sołectw ➤ Zaniedbane, niszczące zabytki (zwłaszcza zespoły pałacowo-dworskie)
IV SFERA ŚRODOWISKOWA	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Usytuowanie jeziora Kamionkowskiego na terenie gminy ➤ Duża ilość pomników przyrody ożywionej i nieożywionej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niski poziom wód powierzchniowych ➤ Niski poziom zalesienia ➤ Niewysokie opady atmosferyczne

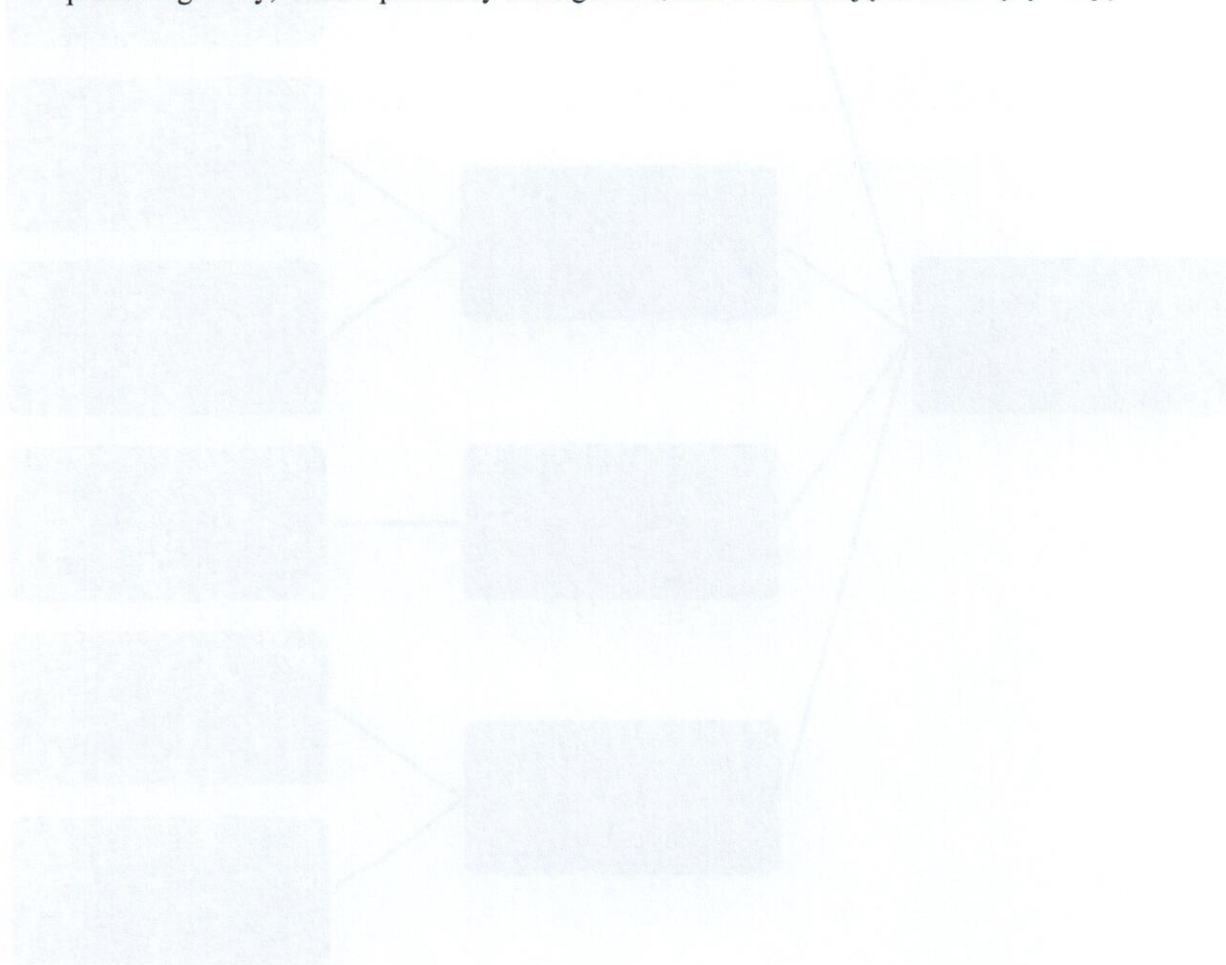
1.5. Podsumowanie diagnozy

Diagnoza Gminy Łysomice pozwoliła scharakteryzować jej strukturę przy pomocy podziału na poszczególne sołectwa, uwzględniając jej uwarunkowania naturalne oraz społeczno-

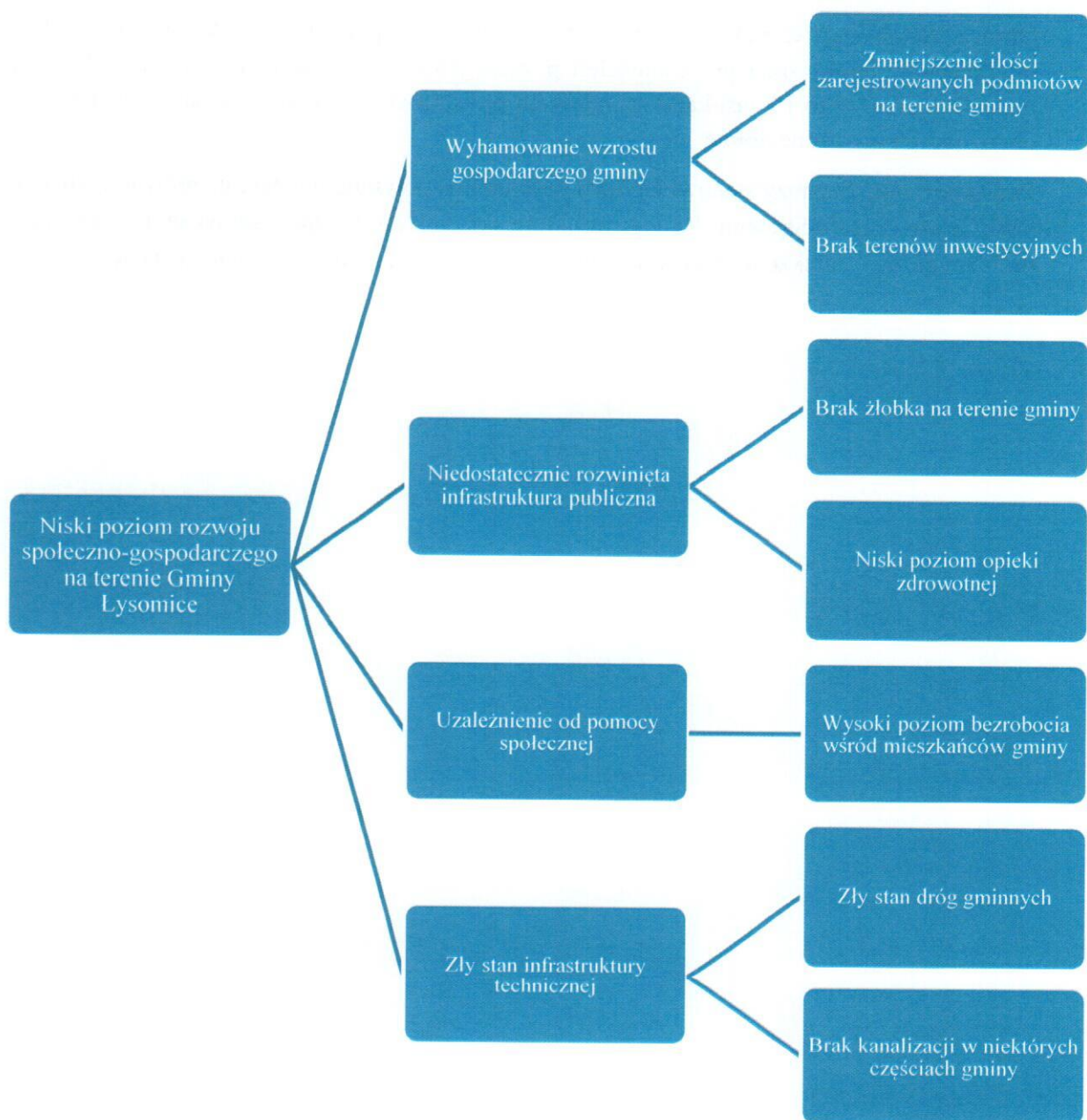
ekonomiczne. Wyodrębnione zostały także dziedziny jej działania, wpływające na jakość życia mieszkańców m.in. gospodarka, edukacja, ochrona zdrowia, kultura, turystyka.

Oprócz dokonanej charakterystyki, o zadowolenie z poziomu życia zapytano także mieszkańców gminy oraz przedstawicieli poszczególnych sołectw i miejscowości. Wyniki badania ankietowego i konsultacji społecznych przedstawiono za pomocą tabel i wykresów, obrazujących wyrażone opinie.

Podsumowanie diagnozy stanowi Drzewo Problemów, powstałe w oparciu zarówno o analizę SWOT, jak i całość Strategii. Na jego strukturę składa się znajdujący się na samym szczycie problem główny, a także problemy szczegółowe, które oddziałują na obecną sytuację.

Schemat 3. Strategiczne Drzewo Problemów Gminy Łysomice

Źródło: Opracowanie własne

Problemem głównym na terenie Gminy Łysomice jest niski poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Na jego istnienie składa się kilka problemów szczegółowych. Jednym z nich jest wyhamowanie wzrostu ilości nowo zarejestrowanych podmiotów. Na terenie gminy brakuje terenów inwestycyjnych, a brak możliwości odrolnienia gruntów jest problemem często zgłaszanym przez mieszkańców. Mieszkańcy gminy często uskarżają się także na

niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę publiczną. Szczególnie istotnym brakiem wynikającym z tego problemu jest niski poziom opieki zdrowotnej. W gminie brakuje przez to lekarzy-specjalistów, gdyż nie mają oni możliwości wykonywania swojej pracy przy niewystarczającej infrastrukturze medycznej. Natomiast brak żłobka na terenie gminy uniemożliwia rodzicom podjęcia pracy, gdyż zmuszeni są oni poświęcić swój czas potrzebnemu opiece dziecka.

Kolejnym problemem jest uzależnienie wysokiego odsetka liczby mieszkańców gminy od pomocy społecznej. Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łysomicach, problem bezrobocia w 2015 roku na tle innych powodów przyznawania pomocy stanowił 24,10%. Ponadto, stopa bezrobocia dla gminy Łysomice wynosiła wówczas 14,1% i była zdecydowanie wyższa niż stopa bezrobocia dla województwa kujawsko-pomorskiego o wysokości 13,2%. Dlatego też konieczne jest wskazywanie możliwości zmiany swojej sytuacji życiowej, zamiast oferowania wyłącznie pomocy materialnej.

Poprawy wymaga także zły stan infrastruktury drogowej. Zarówno wymagająca remontu nawierzchnia, jak i niewystarczający poziom oznakowania na drogach, negatywnie wpływają na poziom bezpieczeństwa mieszkańców. Ponadto, problemem występującym w wielu sołectwach jest brak kanalizacji. Zjawisko to negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców gminy, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wynikach przeprowadzonej ankiety oraz konsultacji społecznych. Natomiast przywołując problemy ze sfery środowiskowej, na uwagę zasługuje zbyt niskie wykorzystanie OZE. Mimo podejmowanych dotychczas działań z zakresu wykorzystywania energii słonecznej oraz posiadanego potencjału związanego z energią geotermalną, nadal są one niewystarczające.

2. Cele i misja Strategii

2.1. Wizja rozwoju Gminy Łysomice

Na podstawie przedstawionej dotychczas diagnozy, możliwe jest ukazanie wizji rozwoju Gminy Łysomice. Mianem tym określa się opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2028 roku. Stanowi ona kierunek działań, podejmowanych w celu osiągnięcia wyznaczonego celu. Natomiast do jego realizacji dążyć będą zarówno władze samorządowe Gminy, jak i ich partnerzy.

Wizja „Gmina Łysomice 2028”

W 2028 roku Gmina Łysomice jest miejscem przyjaznym zarówno dla swoich mieszkańców, jak i turystów i przedsiębiorców. Posiada ona ogólnodostępną, zmodernizowaną infrastrukturę publiczną. Po jej obszarze podróżuje się bezpiecznie i swobodnie, na co wpływa wysoka jakość dróg wraz z jej oświetleniem i oznakowaniem. Gmina wyróżnia się niskim poziomem bezrobocia wśród mieszkańców i rozwojem przedsiębiorczości, opartej na konkurencyjności i innowacyjności. Natomiast stosowanie odnawialnych źródeł energii pozytywnie wpływa na atrakcyjność turystyczną gminy.

Oprócz wizji, możliwe jest również wyznaczenie misji rozwoju. Stanowi ona nadrzędny cel i zarazem wskazanie roli władz samorządowych w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Pełnią one zarówno rolę inicjatora w stosunku do działań podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego, jak i realizatora projektów zmierzających do rozwoju Gminy Łysomice.

Misja rozwoju Gminy Łysomice

Naszą misją jest wspieranie rozwoju gminy w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i środowiskowej, przy jednoczesnej współpracy z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Chcemy wspólnie kreować wizerunek gminy, jako miejsca o wysokim poziomie jakości życia mieszkańców, przyjaznego dla prowadzenia działalności gospodarczej oraz atrakcyjnego pod względem turystycznym.

2.2. Cele i kierunki działań

Cele i kierunki działań zostały ustalone na podstawie przedstawionych wcześniej zidentyfikowanych problemów i stanowią realne ich rozwiązanie. Głównym celem Strategii jest **Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie Gminy Łysomice**. Wynikają z niego następujące cele szczegółowe:

- zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców,
- wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy,
- wysoka dostępność do usług publicznych,
- poprawa jakości infrastruktury technicznej.

Poniższe zestawienie przedstawia problemy, cele oraz działania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028.

Tabela 33. Powiązanie problemów, celów i kierunków działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

SFERA SPOŁECZNA	
Problemy	Cel
<p>Uzależnienie od pomocy społecznej mieszkańców gminy</p> <p>Przyczyny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wysoki poziom bezrobocia wśród mieszkańców gminy ➤ trudna sytuacja osób starszych, niepełnosprawnych oraz ich opiekunów ➤ budownictwo socjalne - czynszowe 	<p>Zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców</p>

Kierunki działań	
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja osób bezrobotnych za pomocą instrumentów polityki pracy • Działania umożliwiające ponowne włączenie do życia w społeczeństwie osób niesamodzielnych oraz z trudnościami w przystosowaniu się, czyli uzależnionych od pomocy społecznej, a także działania kulturalno-rekreacyjne, które umożliwią aktywizację i integrację wszystkich mieszkańców • Działania zmierzające do dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych, niesamodzielnych oraz z niepełnosprawnościami • Działania ukierunkowane na wzrost zatrudnienia na terenie gminy oraz umożliwiające usamodzielnienie się młodych małżeństw 	
SFERA GOSPODARCZA	
Problemy	Cel
<p>Wyhamowanie wzrostu gospodarczego gminy</p> <p>Przyczyny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zmniejszenie ilości zarejestrowanych podmiotów na terenie gminy ➤ brak terenów inwestycyjnych 	<p>Wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy</p>
Kierunki działań	
<ul style="list-style-type: none"> • Odrolnienie gruntów i przeznaczenie ich na działalność gospodarczą. • Wspieranie rozwoju Pomorskiej Strefy Gospodarczej na terenie gminy. • Zwiększenie zakresu współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi organizacjami w celu wzrostu rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie gminy. 	
SFERA TECHNICZNA	
Problemy	Cel
<p>Zły stan infrastruktury technicznej</p> <p>Przyczyny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zły stan dróg gminnych wraz z niedostatecznym oznakowaniem oraz zbyt niską ilością progów zwalniających w miejscach tego wymagających ➤ brak umiejscowionych ekranów akustycznych na trasach tranzytowych przebiegających przez teren gminy ➤ brak kanalizacji w niektórych częściach gminy ➤ brak bezpiecznych przejść dla pieszych w miejscach często uczęszczanych tj. przejazdu kolejowe, wysoko uczęszczane drogi krajowe i wojewódzkie ➤ niedostateczna ilość ścieżek rowerowych na terenie gminy ➤ zbyt niski udział wykorzystania OZE w celu uzyskiwania energii cieplnej i elektrycznej, w tym instalacji solarnych ➤ zły stan ławek i śmietników na terenach publicznych 	<p>Poprawa jakości infrastruktury technicznej</p>

<p>(zwłaszcza na obszarach turystycznych Jeziora Kamionkowskiego)</p> <p>➤ zaniedbane zespoły pałacowo – parkowe na terenie gminy</p>	
<p>Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura publiczna</p> <p>Przyczyny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ brak żłobka na terenie gminy ➤ niski poziom opieki zdrowotnej ➤ niewystarczająca oferta kulturalna skierowana do mieszkańców ➤ brak lokalnej polityki historycznej, dbającej o kultywowanie historii poszczególnych sołectw, mieszkańców i organizacji ➤ niedostateczna ilość placów zabaw i boisk piłkarskich dla dzieci i młodzieży ➤ brak bezpośredniego połączenia komunikacyjnego z sąsiednim miastem Toruniem (ul. Spółdzielcza i Morwowa w Papowie) ➤ niedostosowane do bieżących potrzeb remiz jednostek OSP na terenie gminy 	<p>Wysoka dostępność do usług publicznych</p>
<p>Kierunki działań</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Działania podejmowane w kierunku rozbudowy oferty kulturalnej gminy • Działania podejmowane w kierunku poszerzenia dotychczasowej oferty rekreacyjnej (m.in. budowa boisk piłkarskich i placów zabaw) • Rozbudowa kanalizacji na terenie Gminy Łysomice • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej na terenie Gminy Łysomice • Rozwinięcie sieci komunikacyjnej, w tym ścieżek rowerowych • Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną • Termomodernizacja budynków o użyteczności mieszkalnej, wraz z uwzględnieniem OZE • Poprawa stanu ławek i śmietników na terenach publicznych, w tym na obszarach turystycznych Jeziora Kamionkowskiego • Działania podejmowane w celu zachowania dziedzictwa historycznego gminy, w tym ukierunkowane na poprawę stanu technicznego zabytków na owych obszarach • Dążenie do nawiązania współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi organizacjami w celu zwiększenia liczby połączeń komunikacyjnych między obszarem gminy a sąsiednimi miejscowościami • Dostosowywanie do bieżących potrzeb remiz jednostek OSP na terenie gminy 	

Źródło: Opracowanie własne

3. Planowane działania

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres rzeczowy	Termin realizacji	Szacunkowy koszt	Grupa docelowa
1.1	„Pomocni dla Ciebie”	<p>Celem projektu jest zwiększenie o 1 liczbę miejsc świadczenia usług społecznych i zapewnienie ich dostępności dla 10 mieszkańców Gminy Łysomice zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnych lub niepełnosprawnych) oraz wsparcie w formie poradnictwa 20 opiekunów faktycznych.</p> <p>Zakres zadań wyznaczonych w ramach projektu obejmuje:</p> <p>1) Niestacjonarne usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania (utworzenie dodatkowego miejsca opieki w formie zatrudnienia zawodowego opiekuna, zapewnienie podstawowego wyposażenia niezbędnego do pracy, dodatkowe usługi świadczone na rzecz osób niepełnosprawnych: pomoc psychologiczna, rehabilitacja)</p> <p>2) Wsparcie opiekunów faktycznych (poradnictwo psychologiczne oraz w zakresie rehabilitacji i prawidłowego odżywiania podopiecznego)</p> <p>Projekt realizowany przez GOPS.</p>	01.11.2018 r. - 30.11.2019 r.	195 429, 69 zł	<p>Osoby fizyczne mieszkające w rozumieniu Kodeksu cywilnego lub pracujące lub uczące się w Gminie Łysomice (pow. toruński, woj. kujawsko-pomorskie) w tym:</p> <p>1) wyłącznie niesamodzielne - starsze (tj. osoby, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego) i/lub niepełnosprawne (w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji...). Projekt zakłada wsparcie dla 10 osób (8 kobiet i 2 mężczyzn) w formie niestacjonarnych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania</p> <p>2) opiekunowie faktyczni (osoby pełniące funkcje opiekuńcze, osoby pełnoletnie opiekujące się osobą niepełnosprawną, niebędącą opiekunem</p>

						zawodowym i niepobierająca wynagrodzenia z tytułu opieki nad osobą niesamodzielną)
2.1	Budowa kanalizacji na terenie Gminy Łysomice	<p>Projekt ma na celu poprawę dotychczasowego stanu kanalizacji na terenie gminy Łysomice. Zakres planowanych działań obejmie poszczególne etapy prac budowlanych:</p> <p>1) Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej wraz z przepompowniami w miejscowości Tylice</p> <p>2) Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej wraz z przepompowniami przydomowymi w miejscowości Świerczynki – Różankowo</p> <p>3) Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej wraz z przepompowniami przydomowymi w miejscowości Zakrzewko, Ostaszewo i Papowo Toruńskie</p> <p>4) Budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej wraz z przepompowniami w miejscowości Kamionki Duże-Turzno</p> <p>5) Modernizacja stacji uzdatniania wody w Gostkowie</p>	<p>2018 r.</p> <p>-</p> <p>2022 r.</p>	<p>2 008 111, 00 zł</p> <p>1 814 070, 00 zł</p> <p>3 590 527, 00 zł</p> <p>2 284 569, 00 zł</p> <p>3 200 000, 00 zł</p>	Mieszkańcy Gminy Łysomice	
2.2	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej na terenie Gminy Łysomice	<p>Inwestycja przyczyni się do poprawy jakości dotychczasowej infrastruktury drogowej na terenie gminy Łysomice, a także pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo osób z niej korzystających. Zakres działań obejmie poszczególne etapy prac budowlanych:</p> <p>1) Rozbudowa drogi powiatowej nr 2021C</p>	2018 r. – 2021 r.	74 000, 00 zł	Użytkownicy infrastruktury drogowej	

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

		poprzez wybudowanie drogi rowerowej na odcinku Ostaszewo-Wytrębówce			
		2) Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze powiatowej 2011C Turzno-Papowo Toruńskie		1 156 970, 00 zł	
		3) Poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców oraz wsparcie niskoemisyjnego transportu drogowego poprzez wybudowanie dróg dla rowerów na trasach Różankowo – Piwnice -Lulkowo, Kamionki Małe - Turzno		307 291, 00 zł	
		4) Przebudowa drogi powiatowej Turzno - Gronowo		113 057, 00 zł	
		5) Przebudowa dróg gminnych, polegająca na ułożeniu nakładki asfaltowej na istniejących nawierzchniach dróg gminnych na lata 2012-2021		1 955 256, 00 zł	
		6) Przebudowa dróg gminnych, polegająca na zmianie nawierzchni dróg gruntowych na asfaltowe na lata 2011-2021		2 380 000, 00 zł	
		7) Przebudowa ul. Ogródowej Łysomice, dł. 1000 m		2 582 937, 00 zł	
		8) Budowa chodnika wraz z przygotowaniem projektu - Ostaszewo		96 430, 00 zł	
2.3	Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja istniejących budynków	<p>Inwestycja polega na głębokiej, kompleksowej termomodernizacji budynków Szkoły Podstawowej w Ostaszewie. W zakres działań wchodzi:</p> <p>1) wykonanie audytu energetycznego, 2) roboty</p>		7 180 000,00 zł	<p>1) Użytkownicy budynku Szkoły Podstawowej w Ostaszewie</p> <p>2) Mieszkańcy Gminy Łysomice</p>

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

	Szkoły Podstawowej wraz z budową sali gimnastycznej przy szkole w miejscowości Ostaszewo	budowlane dotyczące termomodernizacji i wykonania nowej kotłowni gazowej wraz z wymianą wewnętrznej instalacji c.o. i montażem urządzeń regulacyjnych.			
2.4	„Akademia przedszkolaka”	W ramach projektu zakłada się: 1) Utworzenie i bieżące finansowanie nowych miejsc w przedszkolu 2) Zajęcia dodatkowe (tematyka: zajęcia teatralne i logopedyczne) 3) Wsparcie dla nowo zatrudnionych nauczycieli (szkolenia w zakresie kształtowania kompetencji zawodowych związanych z potrzebami i zdiagnozowanymi deficytami dzieci uczęszczających do wspieranego OWP) Planowanym rezultatem jest zwiększenie dostępności edukacyjnej przedszkola dla 25 dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkałych w Gminie Łysomice oraz podniesienie jakości i rozszerzenie oferty świadczonych usług edukacyjnych w przedszkolu Jelonek.	01.09.2018 r. -31.08.2019 r.	143 667, 00 zł	1) Dzieci w wieku przedszkolnym (3- i 4-latki) zamieszkałe na terenie Gminy Łysomice 2) Nowo zatrudnieni nauczyciele ośrodka wychowania przedszkolnego 3) Przedszkole Publiczne Jelonek w Papowie Toruńskim
2.5	Budowa budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki	Projekt zakłada budowę budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej na terenie gminy Łysomice. Pozwoli to na zatrudnienie większej liczby specjalistów oraz przyczyni się do lepszej	2018 r. - 2024 r.	65 00 000, 00 zł	Mieszkańcy Gminy Łysomice

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

	Zdrowotnej	dostępności usług medycznych dla mieszkańców.			
3.1	Modernizacja ścieżki edukacyjnej	Przedmiotowy projekt obejmuje modernizację ścieżki edukacyjnej nad jeziorem w Kamionkach Małych o długości 1765m. Nowa nawierzchnia otrzyma szer. 2,0 m w postaci szutru z obustronnymi krawężnikami, co nie spowoduje istotnych zmian w środowisku. Dodatkowymi elementami ścieżki będą tzw. przystanki w liczbie 5 sztuk. Modernizacja ścieżki edukacyjnej nad jeziorem w Kamionkach Małych będzie wspierała proces ochrony różnorodności biologicznej obszaru w bezpośredniej bliskości Jeziora Kamionkowskiego, stanowiącego część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy. Natomiast infrastruktura pozwalająca na spędzanie czasu i zatrzymanie się podczas wycieczki wzbogaci regionalną ofertę turystyczną, a infrastruktura pozwalająca na edukację, może być przydatna także podczas zajęć edukacyjnych.	2018 r.	Projekt będzie realizowany w ramach zadania budżetowego - Rewitalizacja Jezioro Kamionki Małe, obejmującego budżet 3 040 000, 00 zł.	Mieszkańcy i turyści przebywający na terenie Gminy Łysomice
3.2	Montaż instalacji OZE na terenie gminy	Planowane działania obejmą założenie instalacji z zakresu OZE na terenie gminy. Efekty owych prac przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Łysomice, w tym ograniczenia emisji CO ₂ oraz innych szkodliwych związków chemicznych do atmosfery.	2017 r. - 2018 r.	964 731, 00 zł	Mieszkańcy Gminy Łysomice

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XLVIII/276/2018 Rady Gminy Łysomice z dnia 24.07.2018 r. zmieniająca Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Łysomice na lata 2018-2028

4. Zgodność z dokumentami strategicznymi

4.1. Zgodność z dokumentami na poziomie krajowym i europejskim

Europa 2020

Niniejszy dokument wpisuje się w cele wyznaczone w ramach Strategii Europa 2020. Wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku oparta jest na trzech powiązanych ze sobą priorytetach: rozwoju inteligentnym, zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu. Cele określone w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice bazują na owych filarach. Dążyć się będzie do rozwoju gospodarczego, opartego na wiedzy i innowacji, przy wykorzystaniu posiadanego potencjału w sektorze MŚP i dużych przedsiębiorstw. Natomiast wzrost wykorzystania OZE na terenie gminy pozytywnie wpłynie na ograniczenie dotychczasowego poziomu zanieczyszczenia atmosfery, w tym stężenia CO₂. Z kolei w wyniku podjętych działań dotyczących aktywizacji społeczeństwa, spodziewa się ograniczenia dotychczasowego poziomu bezrobocia, w tym zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem.

W ramach Strategii Europa 2020 wyznaczono kilka celów szczegółowych. Jednym z nich jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem. Niniejszy dokument będzie realizował ten cel poprzez osiągnięcie jednego z wyznaczonych w jego ramach celów, jakim jest zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców. Ponadto, na płaszczyźnie Unii Europejskiej zakłada się osiągnięcie celów „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki). Aby urzeczywistnić owy cel, przewiduje się m.in. działania mające na celu modernizację transportu oraz utworzenie inteligentnych i w pełni wzajemnie połączonych infrastrukturalnych drogowych i energetycznych. Natomiast Strategia Rozwoju Gminy Łysomice zakłada poprawę jakości infrastruktury technicznej, co przyczyni się do poprawy stanu istniejącej siatki komunikacyjnej na terenie gminy, zarówno ze względu na swobodny przepływ ruchu drogowego. Poprawie ulegnie również obecny stan kanalizacji na terenie gminy. Kolejnym celem zakładanym w ramach UE, jest zwiększenie nakładów finansowych na inwestycje w badania i rozwój. Związany jest on z potrzebą utworzenia innowacyjnej, nowoczesnej gospodarki. Strategia Rozwoju Łysomice jako jeden z celów przyjmuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy. Zaowocuje to zwiększeniem ilości podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy, które działać będą w oparciu o innowacyjne pomysły i produkty, co pozytywnie wpłynie na realizację celu wyznaczonego w ramach Strategii Europa 2020.

Strategia rozwoju kraju 2020

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice nawiązuje także do Strategii rozwoju kraju 2020. Obydwa dokumenty podkreślają konieczność współpracy wszystkich podmiotów publicznych, społecznych i gospodarczych nad realizacją określonych celów. Natomiast owe dążenia skupiają się na tych samych płaszczyznach m.in. zwiększaniu innowacyjności gospodarki,

poprawie stanu środowiska, zwiększaniu efektywności transportu, a także zmniejszaniu ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych. Eliminowanie dotychczasowych problemów mieszkańców gminy, związanych z dostępem do usług publicznych niewątpliwie przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Przykład ten może pozytywnie wpłynąć na inne jednostki terytorialne znajdujące się w bliższym i dalszym otoczeniu, przez co możliwe będzie osiągnięcie wspólnego celu określonego w Strategii rozwoju kraju.

Niniejszy dokument wpisuje się w cele wyznaczone w ramach Strategii rozwoju kraju 2020. Jednym z nich jest cel strategiczny *Wzrost wydajności gospodarki*. Swoim zakresem obejmuje on m.in. działania ukierunkowane na rozwój eksportu towarów i usług, gdzie szczególną rolę odgrywa sektor MŚP. Ponownie podkreślana jest także znacząca rola innowacyjności i stosowania nowoczesnych rozwiązań. Strategia Rozwoju Łysomice jako jeden z celów przyjmuje wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy. Zaowocuje to zwiększeniem ilości podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy, które działać będą w oparciu o innowacyjne pomysły i produkty, co pozytywnie wpłynie na realizację celu wyznaczonego w ramach Strategii rozwoju kraju 2020. Kolejnym celem strategicznym jest *Rozwój kapitału ludzkiego*. Jego osiągnięcie uzależnione jest głównie od zwiększania aktywności zawodowej Polaków, gdzie niezwykle ważną rolę odgrywają lokalne GOPS-y. Odpowiedź na to wyzwanie stanowi jeden z celów Strategii Rozwoju Gminy Łysomice, jakim jest zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców. Dzięki temu nastąpi ograniczenie obecnego poziomu bezrobocia, co pozytywnie wpłynie na realizację celu określonego w Strategii rozwoju kraju. Ponadto, osiągnięcie wspomnianego celu umożliwione zostanie także poprzez zagwarantowanie opieki dzieciom w przedziale wiekowym 0-5, co pozwoli na powrót do pracy ich rodzicom. Niniejszy dokument zakłada również wysoką dostępność do usług publicznych, w tym powstanie żłobka na terenie gminy, co przyczyni się do realizacji wspomnianego celu strategicznego. Ważnym celem strategicznym jest również *Zwiększenie efektywności transportu*, ukierunkowanym na dostępność terytorialną regionów oraz spójność systemu przewozu towarów i ludności. Natomiast rezultatem osiągniętym w ramach prezentowanej Strategii będzie poprawa jakości infrastruktury technicznej, co umożliwi likwidację peryferyjności owej gminy, a także swobodne poruszanie się po jej terenie.

Wymienione rezultaty przyczynią się do realizacji celu głównego Strategii rozwoju kraju 2020, jakim jest „wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności”, w związku z tym niniejszy dokument wpisuje się we wspomnianą Strategię.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Powyższy dokument wykazuje także zgodność z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, uchwaloną przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w lipcu 2010 roku. Celem strategicznym KSRR jest „efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie

długookresowym”. Szczególnie ważna dla jego osiągnięcia jest konkurencyjność regionów oraz kreowanie wzrostu zatrudnienia, a także posiadany potencjał rozwojowy. Strategia Rozwoju Gminy Łysomice przewiduje dążenie do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy nie tylko poprzez zniwelowanie negatywnych tendencji, lecz również przy wykorzystaniu dotychczasowych silnych stron. Posiadany potencjał gospodarczy, zasoby ludzkie oraz walory turystyczne i środowiskowe stanowią odpowiednią podstawę do dalszego doskonalenia oraz osiągnięcia w dalszej perspektywie znaczącej pozycji w regionie.

KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku. Jednym z nich jest *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów*. Osiągnięcie owego celu możliwe jest dzięki podejmowaniu działań, ukierunkowanych na rozwój gospodarczy oparty na innowacyjności. Cel niniejszej Strategii, określony jako wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy, zakłada zwiększenie ilości podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy. Działać one będą w oparciu o innowacyjne pomysły i produkty, co pozytywnie wpłynie na realizację przytoczonego celu szczegółowego. Ponadto, konkurencyjność ta ma być osiągnięta także dzięki poprawie dostępności transportowej regionów. Odpowiedzią na owe wyzwanie jest zakładana poprawa jakości infrastruktury technicznej na terenie gminy, obejmująca modernizację infrastruktury drogowej. Kolejnym celem strategicznym Krajowej Strategii jest *Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych*. Jako główny kierunek działań w jego ramach wyznaczono rozwój zasobów ludzkich i kapitału społecznego, obejmujący aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Dlatego też jednym z celów Strategii Rozwoju Gminy Łysomice jest zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców. Rezultatem planowanych działań będzie ograniczenie obecnego poziomu bezrobocia, co pozytywnie wpłynie na realizację celu określonego w Krajowej Strategii. Co więcej, na płaszczyźnie kraju zakładane są działania o charakterze wyrównawczym na rzecz zwiększenia dostępu do usług publicznych oraz służące podniesieniu jakości życia. Jeden z celów Strategii Rozwoju Gminy Łysomice zakłada poprawę jakości infrastruktury technicznej, co stanowić będzie znaczące udogodnienie dla mieszkańców ze względu na rozbudowaną sieć kanalizacyjną na terenie gminy. Natomiast dążenie do osiągnięcia wysokiej dostępności do usług publicznych, w rezultacie umożliwi dogodne korzystanie z opieki medycznej. W związku z powyższym, realizacja wyznaczonych celów na obszarze gminy, przyczyni się w bezpośredni sposób do urzeczywistnienia celów określonych w ramach KSRR.

4.2. Zgodność z regionalnymi dokumentami strategicznymi

Strategia rozwoju województwa

Prezentowany dokument wykazuje zgodność z priorytetami określonymi w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, opublikowanej w październiku 2013 roku. Cel główny Strategii, określony jako „Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie Gminy Łysomice” wpisuje się w najważniejszy z priorytetów, dotyczący konkurencyjnej gospodarki. Obydwa dokumenty podkreślają zależności między owym aspektem a pozostałymi, dotyczącymi modernizacji

przestrzeni wsi oraz kształtowaniem nowoczesnego społeczeństwa. Oznacza to, iż osiągnięcie głównego celu możliwe jest tylko wtedy, kiedy realizowane są cele szczegółowe. Ponadto, Strategia Rozwoju Gminy Łysomice realizuje założenia dotyczące współpracy i zaangażowania wszystkich podmiotów w pracę nad osiągnięciem wytyczonych celów.

Realizacja celów szczegółowych na terenie gminy, zakładających wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy oraz poprawę jakości infrastruktury technicznej, przyczynią się do realizacji celu strategicznego: *Gospodarka i miejsca pracy*. Działanie w tej sferze ukierunkowane będzie na zwiększenie ilości zarejestrowanych podmiotów na terenie gminy, przez co możliwe będzie zwiększenie zatrudnienia na tym obszarze. O atrakcyjności gminy na tej płaszczyźnie stanowić będzie również możliwość niezakłóconego przemieszczania się ludzi i towarów, do czego przyczyni się wysoka ilość zmodernizowanych dróg. Ponadto, nowopowstała działalność realizowana będzie przy zwiększonym udziale OZE, co pozytywnie wpłynie na stan środowiska. Co więcej, wytyczony cel z zakresu poprawy infrastruktury technicznej pozytywnie wpłynie na realizację celu strategicznego: *Dostępność i spójność*. Zmodernizowane drogi na terenie gminy nie tylko zwiększą mobilność użytkowników owych odcinków, ale także przyczynią się także do poprawy transportu w wymiarze powiatu toruńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Natomiast wysoka dostępność do usług publicznych oraz zwiększona aktywizacja społeczna mieszkańców pozytywnie wpłyną na realizację kolejnego celu strategicznego: *Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi*. Podejmowane działania w ramach ww. celów, umożliwią swobodny dostęp do opieki medycznej oraz opieki dedykowanej najmłodszym, co znacząco przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy.

Regionalna Strategia Innowacji 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice swoim zakresem treściowym nawiązuje do założeń zawartych w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Planowane działania wymagają dążenia do zwiększonego poziomu innowacyjności, zwłaszcza w dziedzinie gospodarki. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest wówczas, gdy przedsiębiorstwa będą realizowały założenia dotyczące współpracy ze środowiskiem biznesowym i naukowym. Potencjałem gminy jest m.in. wzrastająca liczba mikroprzedsiębiorstw, które mogą realizować owe założenia. Natomiast dotychczas istniejące przedsiębiorstwa dostosowywać będą swój obecny tryb działania do owych wytycznych. Z kolei planowana modernizacja posiadanej infrastruktury technicznej i drogowej, przyczyni się do wzrostu innowacyjności regionu na płaszczyźnie posiadanych nowoczesnych powiązań sieciowych.

Cele niniejszej Strategii są zbieżne z celami określonymi w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Jednym z celów strategicznych wytyczonych w owym dokumencie jest *Ukształtowanie sektora nauki jako zaplecza innowacyjnej gospodarki*. Strategia Rozwoju Gminy Łysomice będzie realizować ten cel poprzez osiągnięcie celu szczegółowego: Wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy. W jego ramach nastąpi wzrost ilości podmiotów gospodarczych na terenie gminy, powstałych w

oparciu o wyposażenie naukowo-badawcze dostosowane do potrzeb regionalnego przemysłu, a także przy nawiązaniu współpracy przedsiębiorców z jednostkami naukowymi. Innowacyjna gospodarka wymaga również odpowiedniej infrastruktury technicznej. Dlatego też poprawa jakości dróg i sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Łysomice niewątpliwie wpłynie pozytywnie na postrzeganie województwa kujawsko-pomorskiego jako nowoczesnego, wysoko rozwiniętego regionu.

Strategia ZIT

Niniejszy dokument wpisuje się w cele wyznaczone w ramach obowiązującej Strategii ZIT dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego, opublikowanej w lipcu 2017 roku. Gmina Łysomice położona jest na wspomnianym obszarze, co wymaga spójności z zawartymi tam celami i kierunkami działań. Założenia zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice niewątpliwie przyczynią się do realizacji celów Strategii ZIT. Cel szczegółowy dotyczący zwiększenia aktywizacji społecznej mieszkańców pozytywnie wpłynie na ograniczenie poziomu bezrobocia. Natomiast kolejny z celów szczegółowych, dotyczący wysokiej dostępności do usług publicznych, obejmuje m.in. utworzenie żłobka. Przedsięwzięcie to pozwoli na podjęcie zatrudnienia rodzicom najmłodszych mieszkańców gminy. Z kolei ułatwienie dostępu do usług medycznych, znacząco wpłynie na poprawę jakości życia. Powyższe rezultaty wpisują się w cel Strategii ZIT, dotyczący *Rozwoju społeczno-gospodarczego*, ze względu na możliwość uwolnienia uspiętego potencjału istniejących już zasobów ludzkich oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Z kolei cel szczegółowy Strategii Rozwoju Gminy Łysomice sformułowany jako poprawa jakości infrastruktury technicznej, zakłada poprawę stanu dróg gminnych wraz z towarzyszącym im oświetleniem i oznakowaniem. Ponadto, zwiększona realizacja projektów OZE zaowocuje poprawą obecnego stanu środowiska, w tym ograniczeniem szkodliwych związków do atmosfery. Niewątpliwie działania te przyczynią się to do realizacji kolejnego celu strategicznego: *Efektywność transportowa i energetyczna oraz zintegrowane strategie niskoemisyjne*.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice wykazuje zgodność ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Toruńskiego na lata 2017-2020. Widoczna jest ona szczególnie na płaszczyźnie społecznej. Cel szczegółowy Strategii Rozwoju Gminy Łysomice, dotyczący zwiększenia aktywizacji społecznej mieszkańców, zakłada obniżenie poziomu bezrobocia wśród mieszkańców gminy. Przyczyni się to do realizacji celu strategicznego Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Toruńskiego, jakim jest *Organizacja i rozbudowa systemu przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu*. Ponadto, system działania lokalnego GOPS-u realizuje założenia dotyczące m.in. systemu wsparcia udzielanego osobom niepełnosprawnym, opieki dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także organizacji i rozbudowy systemu współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami.

Program rozwoju powiatu

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice nawiązuje również do Programu Rozwoju Powiatu Toruńskiego na lata 2017-2020. Cel szczegółowy: Poprawa jakości infrastruktury technicznej, swoim zakresem obejmuje działania dotyczące poprawy infrastruktury drogowej na terenie gminy, wraz z towarzyszącym jej oświetleniem i oznakowaniem. Przedsięwzięcie to korzystnie wpłynie na realizację celu strategicznego Programu Rozwoju Powiatu Toruńskiego, jakim jest *Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury transportowej, drogowej na terenie powiatu toruńskiego*. Natomiast planowany wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy, przyczyni się do obniżenia poziomu bezrobocia na terenie gminy. Działania te podejmowane będą poprzez różnorodne działania edukacyjne z zakresu doradztwa zawodowego, co wpisuje się w cel strategiczny *Wsparcie lokalnego rynku pracy na terenie powiatu toruńskiego*. Z kolei cel szczegółowy: Wysoka dostępność do usług publicznych, zakłada rozbudowę dotychczasowej infrastruktury medycznej w gminie Łysomice. Działanie to niewątpliwie umożliwi wzrost poziomu jakości życia mieszkańców, a także przyczyni się do realizacji celu strategicznego *Rozwój ochrony zdrowia na terenie powiatu toruńskiego*. Realizacja owych działań znacząco wpłynie na urzeczywistnienie celu głównego programu, jakim jest zrównoważony rozwój powiatu toruńskiego.

4.3. Zgodność z lokalnymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2000-2010

Niniejszy dokument stanowi kontynuację założeń zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2000-2010. Poprzednia strategia, jako cel główny wyznaczała „Wzrost atrakcyjności gospodarczej oraz podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”. Mimo upływu lat, idea ta jest wciąż aktualna. „Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie Gminy Łysomice” to cel nawiązujący do poprzedniej strategii. Nadal dąży się do poprawy jakości życia mieszkańców, poprzez chociażby rozwój istniejącej infrastruktury technicznej. Obejmuje ona sieć drogową i kanalizacyjną, które już w poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Łysomice były wskazywane jako wymagające zwiększonej troski. Także problemy społeczne wyznaczone w ubiegłych latach tj. wysoki poziom bezrobocia, wciąż stanowią wyzwanie dla władz lokalnych. W dalszym ciągu dąży się do zwiększenia udziału OZE na terenie gminy, chociaż w porównaniu z poprzednimi latami widoczna jest pewna poprawa w owej sferze. Gmina Łysomice w odniesieniu do minionych lat zyskała znaczącą pozycję na płaszczyźnie gospodarczej, jednakże kryzys w latach 2008/2009 oraz obecne wyhamowanie rozwoju w tejże sferze wymaga podjęcia odpowiednich działań. Tylko takie podejście zagwarantuje ciągłość rozwoju gminy.

Lokalny program rewitalizacji

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice wykazuje zgodność z Programem Rewitalizacji dla Gminy Łysomice na lata 2014-2023. Obydwa dokumenty ukazują charakterystykę poszczególnych sołectw przez pryzmat danych statystycznych, charakterystycznych miejsc oraz trudności, z którymi zmagają się ich mieszkańcy. Natomiast realizacja celów

wyznaczonych w ramach niniejszego dokumentu, pozytywnie wpłynie na obszary rewitalizacji, w których występuje największe natężenie problemów ze względu na aspekt społeczny, techniczny i przestrzenno-funkcjonalny.

Szczególnie istotnym celem szczegółowym Strategii Rozwoju ze względu na omawianą sferę jest zakładane zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców. Obejmie ono różnorodne działania edukacyjne, zarówno w sferze zawodowej, jak i pozwalające na integrację społeczności gminnej. W rezultacie pozwoli ono na obniżenie dotychczasowego poziomu bezrobocia, co korzystnie wpłynie na zniwelowanie aktualnie istniejących nierówności społecznych pomiędzy poszczególnymi obszarami gminy. Ponadto, poprzez realizację celu szczegółowego dotyczącego wysokiej dostępności do usług publicznych, zostanie zagwarantowana opieka medyczna dla każdego mieszkańca gminy, w tym dostosowana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Natomiast cel zakładający wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy, przyczyni się do wzrostu ilości zarejestrowanych podmiotów na terenie gminy, w tym przedsiębiorstw społecznych. Realizacja tak sformułowanych celów przyczyni się w sposób bezpośredni do realizacji celu strategicznego określonego w *Programie Rewitalizacji dla Gminy Łysomice*, jakim jest *Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej*.

Program gospodarki niskoemisyjnej

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łysomice na lata 2016 – 2020 stanowił podstawę prawną przy opracowywaniu rozdziału poświęconemu środowisku w niniejszej Strategii. Dzięki niemu możliwe było przedstawienie głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy Łysomice. Na jego podstawie ukazano również podejmowane dotychczas przedsięwzięcia z zakresu Odnawialnych Źródeł Energii, a także planowane działania, dążące do poprawy efektywności energetycznej i ograniczenia emisji CO₂. Przedsięwzięcia te przyczynią się do poprawy stanu środowiska, przy jednoczesnym ograniczeniu emisji szkodliwych związków chemicznych do atmosfery. Wpłyną one również w korzystny sposób na atrakcyjność turystyczną owych obszarów oraz stan zdrowia mieszkańców gminy.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Obecna Strategia Rozwoju Gminy Łysomice wykazuje zgodność ze Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Łysomice na lata 2016-2021. Podczas opracowywania niniejszej Strategii Rozwoju, dokument ten stanowił ważne źródło informacji na temat niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie gminy, a także obecnie przez nią posiadanych systemów przeciwdziałania. Ponadto, zawarto w nim również dane na temat problemów społecznych mieszkańców gminy Łysomice.

Jednym z celów szczegółowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Łysomice na lata 2016-2021 jest *System komunikacji między pomocą społeczną, a instytucjami i osobami współdziałającymi na rzecz wychodzenia z ubóstwa i ograniczania*

patologii. Niniejszy dokument będzie realizować ten cel poprzez osiągnięcie celu szczegółowego, jakim jest zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców. Podejmowane działania przyczynią się do obniżenia obecnego poziomu bezrobocia. Czynione to będzie przy uwzględnieniu czynnika integracyjnego, gdzie wśród grupy objętej działaniami znajdą się również osoby starsze i niepełnosprawne. Natomiast do realizacji celu szczegółowego *Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz zdrowego i bezpiecznego społeczeństwa*, przyczyni się wyznaczony w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łysomice cel dotyczący wysokiej dostępności do usług publicznych. W ramach jego realizacji przewidziano zwiększenie poziomu opieki zdrowotnej poprzez rozbudowę dotychczasowej infrastruktury medycznej. Wpłynie to znacząco na poprawę stanu zdrowia mieszkańców gminy, a także umożliwi podejmowanie działań edukacyjnych na rzecz zdrowego trybu życia na szerszą skalę niż dotychczas.

5. Mechanizmy wdrażania i monitorowania postępów

Realizacja założeń wyznaczonych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, przyczyni się do szeroko pojętego rozwoju lokalnego. Przy jej opracowywaniu, znacząca rolę odegrali tutejsi mieszkańcy. Natomiast podejmowane działania wymagać będą zaangażowania władz samorządu gminy, całej społeczności lokalnej oraz innych instytucji, mogących być partnerami w zakresie wdrażania niniejszego dokumentu.

Istotną zasadą obowiązującą przy procesie realizacji prezentowanej strategii, jest zasada partnerstwa. Wiąże się ona z koniecznością ścisłej współpracy w ramach wytyczonych działań, zarówno na szczeblu samorządowym (gminnym, powiatowym, wojewódzkim), administracji rządowej, jak i w ramach sektora działania, obejmującego m.in. organizacje pozarządowe oraz instytucje okołobiznesowe. Wszystkie wymienione podmioty posiadają wówczas równoprawną pozycję, co umożliwia im aktywne współdziałanie nad osiągnięciem celu głównego, jakim jest *Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie Gminy Łysomice*. Tylko takie działanie jest w stanie zagwarantować powodzenie zakładanych przedsięwzięć. Poniżej przedstawione zostały podstawowe założenia dotyczące systemu wdrażania i monitorowania postępów:

Tabela 34. System wdrażania i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice

Wójt	Rada Gminy Łysomice	Koordinator ds. monitorowania strategii rozwoju
------	---------------------	---

<ul style="list-style-type: none"> • Przewodniczenie prac nad sporządzeniem oraz aktualizacją Strategii Rozwoju • Ogłoszenie konsultacji społecznych i przewodniczenie im 	<ul style="list-style-type: none"> • Zatwierdzenie i uchwalenie Strategii Rozwoju oraz ewentualnie jej aktualizacji, • Wdrożenie przedsięwzięć zawartych w strategii, służących realizacji zadań własnych Gminy, w formie uchwalania niezbędnych uchwał, • Ocena końcowa realizacji Strategii Rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie sieci współpracy między interesariuszami, • koordynowanie wdrażania działań projektowych, • przygotowywanie w uzasadnionych przypadkach projektów aktualizacji Strategii, w tym w szczególności wykazu projektów, • działania promocyjne Strategii, • monitoring rzeczowy i finansowy, • sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji Strategii.
---	---	---

Źródło: Opracowanie własne

Aby możliwe było osiągnięcie zakładanych celów, potrzebny jest system monitorowania postępów. Sprawozdawczość z monitoringu postępów wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028, dokonywane będą z częstotliwością co dwa lata, natomiast aktualizację dokumentu przewiduje się na połowę okresu obowiązywania, tj. na rok 2023. Ważną rolę w omawianej strukturze pełnić będzie Koordynator ds. monitorowania strategii rozwoju. Natomiast kontrola stopnia realizacji planowanych działań odbywać się będzie w formie sprawozdawczej, poprzez dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji: analizę wskaźnikową oraz opracowywanie raportów z realizacji kierunków interwencji, wyznaczonych w ramach niniejszego dokumentu.

Strategia Rozwoju Gminy Łysomice powstała z potrzeby weryfikacji i aktualizacji zapisów poprzedniej Strategii opracowanej w 2000 r. Przyczyniła się do tego nowa sytuacja społeczno-gospodarcza na terenie gminy Łysomice, powiatu toruńskiego, województwa kujawsko-pomorskiego oraz całej Polski. Niniejszy dokument pozostaje w ścisłej korelacji z kluczowymi opracowaniami lokalnymi, regionalnymi oraz dokumentami na poziomie unijnym. Pozwoli on na skuteczne rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów przez władze gminy, przy współpracy z innymi zaangażowanymi jednostkami i podmiotami. Umożliwi także formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Realizacja wyznaczonych celów szczegółowych w ramach niniejszego dokumentu przyczyni się do osiągnięcia celu głównego, jakim jest wzrost społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Łysomice. Strategia w pozytywny sposób wpłynie na sposób postrzegania Gminy przez jej mieszkańców, turystów a także potencjalnych inwestorów.

Spis tabel, wykresów, schematów i rysunków

Tabela 1. Średnioroczne sumy opadów w poszczególnych miesiącach w Gminie Łysomice.	10
Tabela 2. Stan ludności - Gęstość zaludnienia oraz wskaźniki w latach 2010-2017	12
Tabela 3. Ruch naturalny wg płci w latach 2010-2017	12
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2010-2017	13
Tabela 5. Migracje wewnętrzne i zagraniczne - migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów w latach 2010-2017	14
Tabela 6. Liczba bezrobotnych w powiecie toruńskim	16
Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani według gmin (dane półroczne) w latach 2011-2017	18
Tabela 8. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w gminie Łysomice w latach 2010-2017 według grup rodzajów PKD.....	21
Tabela 9. Podmioty wg klas wielkości w gminie Łysomice w latach 2010-2017	23
Tabela 10. Ilość osób objętych pomocą społeczną w gminie Łysomice w latach 2012 – 2015 wg przyczyn trudnej sytuacji życiowej	27
Tabela 11. Dane statystyczne na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2014 r.....	30
Tabela 12. Dane statystyczne w zakresie profilaktyki - mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2014 r.....	33
Tabela 13. Liczba uczniów w roku szkolnym 2017/2018 (stan na 30.09.2017r.)	34
Tabela 14. Liczba dzieci przypadających na jedno miejsce w oddziałach zerowych i przedszkolach w 2017 roku.....	35
Tabela 15. Wyniki sprawdzianu w 2016 roku w gminach powiatu toruńskiego	36
Tabela 16. Liczba miejsc rekreacji w Gminie Łysomice	38
Tabela 17. Udział paliw i nośników energii w emisji CO ₂ w roku bazowym.....	41
Tabela 18. Zestawienie liczbowe odpowiedzi na pytanie „ Proszę o podanie najpoważniejszych problemów związanych obecnie z jakością życia w gminie (czego brak/niedostatek/niewłaściwe funkcjonowanie jest odczuwalne najbardziej, maksymalnie 3)”	67
Tabela 19. Problemy mieszkańców miejscowości Łysomice oraz ich przyczyny	80
Tabela 20. Problemy mieszkańców Sołectwa Łysomice oraz ich przyczyny	81
Tabela 21. Problemy główne mieszkańców Sołectwa Łysomice oraz wyznaczone cele	82
Tabela 22. Problemy mieszkańców Sołectwa Łysomice-Kamionki oraz ich przyczyny	82

Tabela 23. Problemy mieszkańców miejscowości Papowo Toruńskie-Osieki oraz ich przyczyny	83
Tabela 24. Problemy mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie oraz ich przyczyny	84
Tabela 25. Problemy główne mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie oraz wyznaczone cele	84
Tabela 26. Problemy mieszkańców Sołectwa Ostaszewo oraz ich przyczyny	85
Tabela 27. Problemy mieszkańców Sołectwa Różankowo oraz ich przyczyny	85
Tabela 28. Problemy mieszkańców Sołectwa Wytrębówice oraz ich przyczyny	86
Tabela 29. Problemy Polskiego Związku Wędkarskiego oraz ich przyczyny	86
Tabela 30. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Gminy Łysomice wraz z ich uzasadnieniem	87
Tabela 31. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Sołectwa Papowo Toruńskie wraz z ich uzasadnieniem	88
Tabela 32. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców Sołectwa Zakrzewko wraz z ich uzasadnieniem	89
Tabela 33. Powiązanie problemów, celów i kierunków działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028	96
Tabela 34. System wdrażania i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Łysomice	112
Rysunek 1. Funkcjonalna mapa Gminy Łysomice.....	7
Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Łysomice na tle sąsiadujących gmin	8
Rysunek 3. Lokalizacja Gminy Łysomice na tle województwa kujawsko-pomorskiego	8
Rysunek 4. Położenie sołectwa Gostkowo w Gminie Łysomice	42
Rysunek 5. Położenie sołectwa Kamionki Duże na tle Gminy Łysomice	44
Rysunek 6. Młyn w Kamionkach Dużych	45
Rysunek 7. Położenie sołectwa Kamionki Małe na tle Gminy Łysomice	46
Rysunek 8. Ośrodek wypoczynkowy nad Jeziorem Kamionkowskim	47
Rysunek 9. Położenie sołectwa Lulkowo na tle gminy Łysomice	48
Rysunek 10. Pałac w Lulkowie	49
Rysunek 11. Położenie sołectwa Łysomice na tle Gminy Łysomice.....	50
Rysunek 12, Położenie sołectwa Ostaszewo na tle Gminy Łysomice	52
Rysunek 13. Mapa poglądowa sołectwa Papowo Toruńskie - Osieki	55

Rysunek 14. Położenie sołectwa Różankowo na tle Gminy Łysomice	55
Rysunek 15. Lokalizacja sołectwa Turzno na tle gminy Łysomice	58
Rysunek 16. Lokalizacja sołectwa Tylice na tle gminy Łysomice	61
Rysunek 17. Zespół dworsko-parkowy w Tylicach	62
Rysunek 18. Lokalizacja sołectwa Wytrębówice na tle Gminy Łysomice	63
Rysunek 19. Lokalizacja sołectwa Zakrzewko na tle gminy Łysomice	64
Rysunek 20. Lokalizacja sołectwa Zęgwirt na tle gminy Łysomice	65
Wykres 1. Ludność wg płci w latach 2010-2017	11
Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2010-2017	14
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim, powiecie toruńskim i gminie Łysomice w latach 2010 – 2016 r.	17
Wykres 4. Poziom bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu toruńskiego w okresach I 2017 r. i XI 2017 r.	18
Wykres 5. Powody przyznania pomocy w gminie Łysomice w 2015 roku	27
Wykres 6. Analiza rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą w gminie Łysomice w latach 2010-2015	29
Wykres 7. Procentowy rozkład udzielanych odpowiedzi na pytanie „Czy jest Pan/Pani zadowolony/a z poziomu życia/działalności w Gminie Łysomice?”	67
Wykres 8. Jak Pan/Pani ocenia jakość świadczonych usług edukacyjnych?	69
Wykres 9. Jak Pan/Pani ocenia jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno –rozrywkowych odbywających się na terenie gminy?	69
Wykres 10. Jak Pan/Pani ocenia stan i jakość infrastruktury rekreacyjnej (parki, miejsca spacerowe, place zabaw itp.)?	70
Wykres 11. Jak Pan/Pani ocenia stan i jakość obiektów sportowych (boiska, sale gimnastyczne, itp.)?	71
Wykres 12. Jak Pan/Pani ocenia stan dróg w gminie?	71
Wykres 13. Jak Pan/Pani ocenia małą infrastrukturę drogową w gminie (oświetlenie, przystanki, itp.)?	72
Wykres 14. Jak Pan/Pani ocenia system zbiórki odpadów na terenie gminy?	73
Wykres 15. Jak Pan/Pani ocenia dostęp do sieci wodociągowej?	73
Wykres 16. Jak Pan/Pani ocenia dostęp do sieci kanalizacyjnej?	74

Wykres 17. Jak Pan/Pani ocenia możliwość znalezienia pracy na terenie gminy?.....	75
Wykres 18. Jak Pan/Pani ocenia warunki do prowadzenia działalności rolnej (szkolenia, grunty, klimat)?	75
Wykres 19. Jak Pan/Pani ocenia dostępność do usług ochrony zdrowia w gminie?	76
Wykres 20. Jak Pan/Pani ocenia atrakcyjność turystyczną gminy? (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerваты).....	77
Wykres 21. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na kryterium płci	78
Wykres 22. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na kryterium wieku	78
Wykres 23. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na długość życia w gminie	79
Wykres 24. Procentowy rozkład osób ankietowanych ze względu na pełnioną funkcję w gminie.....	80
Schemat 1. Etapy prac nad Strategią Rozwoju Gminy Łysomice na lata 2018-2028.....	5
Schemat 2. Struktura organizacyjna Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łysomicach	26
Schemat 3. Strategiczne Drzewo Problemów Gminy Łysomice	94